

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH  
FILOZOFICKÁ FAKULTA  
ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A PVH

DIPLOMOVÁ PRÁCE

TRČKOVÉ Z LÍPY A JEJICH DOMINIUM

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.

Autor práce: Bc. Karolína Soušková

Studijní obor: Archivnictví

Ročník: 2.

2020

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 23. července 2020

Na prvním místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Marii Ryantové, CSc., za cenné odborné rady a připomínky, stejně tak za velkou trpělivost s vedením práce.

Za všeobjímající podporu, kterou mě zahrnovali během celého studia, děkuji své rodině a mému snoubenci Honzovi.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala svým kolegům ze Státního zámku Žleby, kteří mi byli vždy oporou a kdykoliv bylo potřeba, tak mi dokázali vyjít vstříc.

**Anotace**

Diplomová práce s názvem Trčkové z Lípy a jejich dominium se zabývá vzestupem tohoto původně rytířského rodu. Práce především sleduje ohromné nabývání majetku od konce husitských válek až do roku 1634, kdy historie Trčků z Lípy končí. Dalším cílem bylo také zařadit jednotlivé členy Trčků z Lípy do historického kontextu. V neposlední řadě se diplomová práce snaží poukázat na důležitost Trčků z Lípy v české historii.

**Abstract**

The title of this thesis is “The house of Trčka from Lípa and their Dominion” and it deals with the rise of this originally knightly family. Primarily, the thesis tracks the enormous property gaining since the end of the Hussite’s wars until 1634 when the history of Trčka from Lípa ends. Secondly, the aim of this work is to place individual members of Trčka’s house into the historic context. Lastly, the thesis focuses on the importance of the Trčka’s house as a part of the Czech history.

## Obsah

Obsah .....	6
Úvod.....	8
1. Trčkové z Lípy pohledem pramenů.....	12
2. Počátky rodu Trčků z Lípy .....	16
3. Mikuláš I. Trčka z Lípy .....	18
3.1. Situace po smrti Mikuláše I. Trčky z Lípy.....	26
4. Burian I. Trčka z Lípy .....	28
5. Mikuláš II. starší Trčka z Lípy a na Vlašimi – vlašimská větev .....	33
6. Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy a na Lichtenburce – lipnická větev .....	38
7. Burian II. Trčka z Lípy a na Lipnici – lipnická větev .....	45
8. Spory o dědictví po smrti Mikuláše III. (1516 - 1549).....	49
8.1. Situace po bitvě u Moháče .....	51
8.2. Pokračování sporu mezi Mikulášem a Zdeňkem Trčkou z Lípy.....	53
8.3. Odprodej Zdeňkova vlašimského dílu Janovi staršímu.....	56
8.4. Jan mladší Trčka z Lípy .....	57
8.5. Nový spor o trčkovské dědictví mezi Zdeňkem a Janem starším .....	58
8.6. Spor mezi čtyřmi pány Trčky .....	59
8.7. Uzavření trčkovských sporů .....	60
8.8. Těžké roky 1540 - 1549.....	61
9. Konec života Jana mladšího Trčky z Lípy .....	69
10. Poslední člen vlašimské větve – Vilém Trčka z Lípy .....	71
11. Pokračovatelé lipnické větve po roce 1540 .....	75
11.1. Jaroslav Trčka z Lípy .....	75
11.1.1. Střety s Osmany - Jindřich, Kryštof Jaroslav a Vilém.....	76
11.2. Ferdinand Trčka z Lípy .....	77
11.3. Zdeněk a Mikuláš Trčka z Lípy.....	77

11.4.	Burian III. Trčka z Lípy.....	78
11.4.1.	Obnovení pražského arcibiskupství .....	78
11.4.2.	Majetková správa Buriana III. Trčky z Lípy .....	79
12.	Jan Rudolf Trčka z Lípy a na Opočně a Marie Magdaléna z Lobkovic.....	82
13.	Adam Erdman Trčka z Lípy .....	89
14.	Situace po zavraždění Adama Erdmana Trčky z Lípy .....	93
	Závěr .....	96
	Seznam zkratk .....	99
	Seznam pramenů a literatury .....	100
	Seznam příloh .....	105

## Úvod

Diplomová práce si klade za hlavní cíl zpracovat rod Trčků z Lípy a jejich dominium v rámci Českého království a dějin země.

Mezi první otázky této práce bude patřit detailnější představení a charakteristika nejdůležitějších vydaných a nevydaných pramenů, které se vztahují k historii rodu Trčků z Lípy.

Dále bude v další kapitole nastíněna situace na počátku trčkovské historie, která se psala v době bitvy u Lipan v roce 1434. Tímto úsekem husitských válek se zabýval Petr Čornej<sup>1</sup> nebo Rudolf Urbánek.<sup>2</sup> Je nutné také zmínit Františka Šmahela, který se ve svých pracích zaměřoval na husitské války či na důležité mezníky v tomto období, jako bylo například vydání Basilejských kompaktát v roce 1436.<sup>3</sup>

Následující kapitoly budou již věnovány rodové historii Trčků z Lípy, od Mikuláše I. po Adama Erdmana Trčku z Lípy. Hlavní představitelé tohoto rodu patřili mezi nejbohatší osoby v Českém království, díky čemuž byli dosazováni do těch nejdůležitějších a nejvyšších úřadů. A právě přiblížení jejich rozsáhlých majetků a statků se stane hlavním cílem této diplomové práce.

Dále se práce bude snažit zasadit tento původně rytířský rod do historického kontextu českých dějin, ale také poukázat na postavení jednotlivých členů Trčků z Lípy v rámci Českého království.

Ač bude pramenům věnována jedna z prvních výše zmiňovaných kapitol, je potřeba pro lepší orientaci a přehlednost zmínit ve stručnosti ty nejdůležitější archiválie, které se týkají trčkovské tematiky.

První velkou pramennou základnu písemností nalezneme ve Státním okresním archivu Havlíčkův Brod, kde se nachází pro nás hned několik důležitých fondů. Dnešní Havlíčkovobrodsko sehrálo důležitou roli v dějinách Trčků z Lípy. Lipnice a posléze Světlá se staly centry jejich statků. Jedná se o Archiv města Lipnice nad Sázavou,<sup>4</sup> Světlá nad Sázavou,<sup>5</sup> Ledec nad Sázavou<sup>6</sup> a Havlíčkův Brod.<sup>7</sup> Z velké části se jedná o

---

<sup>1</sup> Petr ČORNEJ, *Lipanská křižovatka: příčiny, průběh a historický význam jedné bitvy*, Praha 1992.

<sup>2</sup> Rudolf URBÁNEK, *Bitva u Lipan*, Praha 1934.

<sup>3</sup> František ŠMAHEL, *Basilejská kompaktáta: příběh deseti listin*, Praha 2011; Týž, *Husitská revoluce*, Praha 1968; Týž, *Husitské Čechy: Struktury, procesy, ideje*, Praha 2001.

<sup>4</sup> SOKA Havlíčkův Brod, Archiv města Lipnice nad Sázavou.

<sup>5</sup> SOKA Havlíčkův Brod, Archiv města Světlá nad Sázavou.

<sup>6</sup> SOKA Havlíčkův Brod, Archiv města Ledec nad Sázavou.

<sup>7</sup> SOKA Havlíčkův Brod, Archiv města Havlíčkův Brod.



listiny potvrzující městská práva udělená panovníkem, povyšující privilegia či povolení o konání jarmarků.

Další materiál nalezneme v Archivu Národního muzea, v jehož genealogické sbírce je uložena složka Trčků z Lípy.<sup>8</sup> Zde jsou písemnosti osobnější povahy z let 1518-1634. Nachází se zde například poslední závěť Johanky Trčkové z Lípy či soupis jejího majetku, smlouva mezi pány Trčky a to Zdeňkem, Janem, Vilémem a Mikulášem Trčkou z Lípy nebo poslední pořízení Jana Rudolfa Trčky z Lípy a další.

Státní oblastní archiv v Zámrsku obsahuje ve fondu Velkostatek Opočno trčkovské písemnosti. Nachází se zde opisy listin, městská privilegia a větší počet hospodářských záležitostí, ať už se jedná o dva urbáře z roku 1581–1587<sup>9</sup> a z roku 1598<sup>10</sup> nebo o důchodní účty vztahující se k majetku Trčků z Lípy.<sup>11</sup>

V Moravském zemském archivu v Brně se nachází, oproti dříve zmiňovaným archivům, mnohem menší počet písemností týkající se Trčků z Lípy. Je zde ale nutno zmínit listinu želivského opata Jana, který prosil panovníka o ochranu před Burianem I. Trčkou z Lípy.<sup>12</sup> Relativně velké zastoupení zde mají ale příznávací berní listy z let 1585-1590 Johany Trčkové z Lípy.<sup>13</sup> K Johaně Trčkové z Lípy se také vztahuje i výpis kšaftu z roku 1595 (tentýž jako v ANM).<sup>14</sup>

Překvapivě i Státní oblastní archiv v Třeboni ve fondu Cizí rody<sup>15</sup> ukrývá pár listin, které jsou spjaty s Trčky z Lípy. Trčkové z Lípy udržovali blízký kontakt s tamějšími pány z Rožmberka, proto můžeme i na jihu Čech nalézt několik písemností.

Nelze také opominout rozsáhlou edici k českým dějinám pod názvem *Archiv český čili staré písemné památky české i moravské*,<sup>16</sup> této edici bude věnována větší pozornost v následující kapitole, jelikož se jedná o zásadní pramen pro studium Trčků z Lípy.

Dále je nutné také zmínit *Desky zemské*, které se vedly při zemském soudu v Čechách, tak i na Moravě. Byly děleny do několika kvaternů (půhoné, trhové, zápisné,

---

<sup>8</sup> ANM, Genealogická sbírka „H“, Trčkové z Lípy.

<sup>9</sup> SOA v Zámrsku, Velkostatek Opočno, Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Opočno, Hornigova manipulace, sign. 26 1, Urbář 1581-1587.

<sup>10</sup> SOA v Zámrsku, Velkostatek Opočno, Hornigova manipulace, sign. 26 2 2, Urbář 1598.

<sup>11</sup> SOA v Zámrsku, Velkostatek Opočno, Důchodní účet, r. 1622, Hornigova signatura 8 2 2.

<sup>12</sup> MZA v Brně, A1 Stavovské listiny, inv. č. 359.

<sup>13</sup> MZA v Brně, A 7 Příznávací berní listy, kart. 4.

<sup>14</sup> MZA v Brně, Fond A 12 Akta šlechtická, kart. 79, sign. 16.

<sup>15</sup> SOA v Třeboni, Cizí rody, 1286 – 1826.

<sup>16</sup> František PALACKÝ, *Archiv český. Staré písemné památky české i moravské*, sebrané z archivů domácích i cizích, I, Praha 1840; Týž, *Archiv*, V, Praha 1862; Týž, *Archiv*, VI, Praha 1872; Josef KALOUSEK, *Archiv*, VII, Praha 1887; Týž, *Archiv*, XVIII, Praha 1900; Týž, *Archiv*, X, Praha 1890; Týž, *Archiv*, XXII, Praha 1905.

památné), které obsahovaly například pŕhony, dluhy, a pŕedevším změny držby majetku, čímž jsou desky zemské pro studium Trčků z Lípy zásadním pramenem. Jelikož se jedná o národní kulturní památku, je bádání možné díky rozsáhlé digitalizaci, která umožňuje volné prohlížení.<sup>17</sup>

V neposlední řadě podává velké množství důležitých informací dílo Jaroslava Poráka a Jaroslava Kašpara, kteří edičně zpracovali *Staré letopisy české*.<sup>18</sup> Pro studium rodu Trčků z Lípy se jedná o důležitý pramen, který mnohdy jako jeden z mála dokládá data úmrtí jednotlivých členů rodu.

Kvůli pramenné roztrŕštěnosti doposud nevznikla žádná celistvá monografie, která by se zabývala tímto starobylým rodem. Všechny práce, které doposud vyšly, se zabývají buď jednotlivými členy rodu Trčků z Lípy nebo se na ně pohlíží v rámci historii města.

Jistě tou nejlepší a nepřekonanou rozsáhlou prací je dílo Josefa Dobiáše s názvem *Dějiny královského města Pelhřimova a jeho okolí*.<sup>19</sup> Josef Dobiáš zde sleduje Trčky z Lípy v rámci pelhřimovského, popřípadě řečického panství do roku 1550, kdy Vilém Trčka z Lípy toto dlouho let držené dominium prodal pánům Říčanským z Říčan. Z podobného pohledu je napsaná také práce Zdeňka Martínka a kolektivu s názvem *Pelhřimov*.<sup>20</sup> I zde jsou sledovány osudy jednotlivých Trčků z Lípy hlavně z pohledu pelhřimovské historie.

Dalším rozsáhlým dílem jsou *Hrady, zámky a tvrze království Českého* od všestranného historika Augusta Sedláčka. Nejdůležitějšími díly pro zpracovávání Trčků z Lípy je II. díl zaměřený na Hradecko a XII. díl, který se zabývá čáslavským krajem, v obou případech se jedná o důležitý materiál.<sup>21</sup>

V neposlední řadě bych ještě zmínila starší, ale ne méně podstatné práce zabývající se jednotlivými statky, které byly pod správou Trčků z Lípy. Jedná se například o dnešní Lipnici nad Sázavou, Vlašim a Veliš. Těmito tématy se zabývali například František Kořínek,<sup>22</sup> František Augustin Slavík<sup>23</sup> nebo František Pískač.<sup>24</sup>

---

<sup>17</sup> Desky zemské větší jsou přístupné online na <http://www.badatelna.eu/fond/181560/zakladni-informace/>; Brněnské a Olomoucké desky zemské jsou přístupné online na <https://www.mza.cz/zemske-desky-na-webu>.

<sup>18</sup> Jaroslav PORÁK – Jaroslav KAŠPAR, *Ze starých letopisů českých*, Praha 1980.

<sup>19</sup> Josef DOBIÁŠ, *Dějiny královského města Pelhřimova a jeho okolí II.*, Pelhřimov 1936, s. 91 - 250.

<sup>20</sup> Zdeněk MARTÍNEK, *Pelhřimov*, Praha 2014.

<sup>21</sup> August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království Českého II. Hradecko*, Praha 1883, *Týž, Hrady, zámky a tvrze království Českého XII. Čáslavsko*, Praha 1900; *Týž, Hrady, zámky a tvrze království Českého V. Podkrkonoší*, Praha 1887.

<sup>22</sup> František KOŘÍNEK, *Hrad Lipnice. Paměti dějepisné a průvodce po hradě. Lipnice nad Sázavou 1900.*

Z nemnoha novějších prací věnovaných rodu pro starší období je možné zmínit článek Lenky Dvořákové, která se zaměřila na majetkový vývoj Trčků z Lípy od husitských válek do roku 1529.<sup>25</sup> Lenka Dvořáková čerpala hlavně z deskových zápisů, kde jsou zachyceny primárně svobodné statky, a z register královských zápisů.

Nejvíce zpracovanou částí rodinné historie Trčků z Lípy je období Jana Rudolfa Trčky z Lípy a jeho syna, posledního mužského člena rodu Adama Erdmana, který byl v roce 1634 zavražděn společně s Albrechtem z Valdštejna. Tímto závěrečným obdobím se zabýval Jaroslav Šůla, který se zpracoval dva testamenty Jana Rudolfa,<sup>26</sup> a společně s Jiřím Slavíkem se zabývali posledními místy odpočinku členů Trčků z Lípy.<sup>27</sup> Dalším důležitým historikem, zabývajícím se tímto zajímavým závěrečným obdobím, byl Josef Janáček, který ve svých dílech *Valdštejn a jeho doba*<sup>28</sup> či *Valdštejnova smrt*<sup>29</sup> s velkou přesností nastínil období vzestupu a pádu Albrechta z Valdštejna, zároveň také poukázal na postavení posledních Trčků z Lípy, kteří byli důležitými aktéry v tomto období. Stejně tak i Josef Pekař v práci *Valdštejn. Dějiny valdštejnského spiknutí*.<sup>30</sup>

---

<sup>23</sup> František Augustin SLAVÍK, *Dějiny města Vlašimě*, Tábor 1994; Antonín VLASÁK, *Okres Vlašimský, Nástin historicko-archeologický*, Praha 1874.

<sup>24</sup> František PÍSKAČ, *Dějiny hradu Velíše a panství Šlikovského*, 1898 Jičín, s. 29.

<sup>25</sup> Lenka DVORÁKOVÁ, *Trčkové z Lípy na přelomu 15. a 16. století*, AUC-PH 1, Praha 1976, s. 113 - 135.

<sup>26</sup> Jaroslav ŠŮLA, *Dva kšafty Jana Rudolfa Trčky z Lípy*, *Stopami dějin Náchodska* 5, 1999, s. 159–169.

<sup>27</sup> Jiří SLAVÍK – J. ŠŮLA, *Po místech posledního odpočinku některých členů šlechtického rodu Trčků z Lípy*, in: *Panorama z přírody, historie a současnosti Orlických hor a podhůří* 22, 2014, s. 33–39; J. SLAVÍK, *K pohřebišťům Trčků z Lípy – Adam Erdman Trčka z Lípy*, in: *Panorama z přírody, historie a současnosti Orlických hor a podhůří* 23, 2015, s. 79 – 82.

<sup>28</sup> JOSEF JANÁČEK, *Valdštejn a jeho doba*, Praha 1978.

<sup>29</sup> Týž, *Valdštejnova smrt*, Praha 1974.

<sup>30</sup> Josef PEKAŘ, *Dějiny valdštejnského spiknutí (1630-1634)*, Praha 2008.

## 1. Trčkové z Lípy pohledem pramenů

Tato kapitola bude nahlížet na rod Trčků z Lípy pohledem pramenů, které vznikaly na území Českého království. Tento původně rytířský rod, na rozdíl například od jihočeských Rožmberků, nemá ucelený rodinný archiv na jednom místě. Jednotlivé písemnosti jsou doslova rozetě po různých archivech, a proto je velmi důležité se na primárně na nevydané prameny, ale také již na ty vydané, podívat s větším důrazem a detailem. Pro lepší orientaci bylo zvoleno chronologické řazení dle jednotlivých po sobě jdoucích osobností trčkovského rodu.

Prvním historicky doloženým představitelem Trčků z Lípy byl Mikuláš I. († 1453) Husitské období komplikuje samotné historické studium, jelikož se nedochovalo velké množství archivního materiálu, který by Mikuláše I. představil z větší blízkosti. Největší oporou v tomto případě tvoří rozsáhlá edice *Archiv český*,<sup>31</sup> ten představuje především majetkovou stránku Mikuláše I., ale i politickou, výpovědní hodnota této edice zaujímá prvořadé místo. Velmi nápomocným pramenem je dále edice kroniky města Světlé,<sup>32</sup> která sleduje dějiny výše zmíněného města od roku 1207-1886, zahrnuje tak i trčkovské období. Ač je kronika psaná velmi stručně, de facto v bodech, i přesto poskytuje důležité informace vztahující se k důležitým mezníkům trčkovské správy. Dále nelze opominout listinu z 30. ledna 1453, která je uložena ve Státním okresním archivu Havlíčkův Brod, zde se Mikuláš I. Trčka z Lípy v listinném materiálu objevuje naposledy.<sup>33</sup>

Další důležitou osobou rodu Trčků z Lípy byl Burian I. (†1468). Listina uložená v Moravském zemském archivu v Brně z 23. dubna 1457<sup>34</sup> vykresluje Buriana I. Trčku z Lípy jako obávaného rytíře, před kterým i želivský opat žádal královskou ochranu.

O Mikuláši II. starším Trčkovi z Lípy (†1509) znovu velmi často podává informace rozsáhlá edice *Archiv český*,<sup>35</sup> ve stejném případě jako u Mikuláše I., se jedná nejčastěji o politické, či majetkové záležitosti. Trčkové z Lípy byli známí svou kališnickou vírou, v případě Mikuláše II. to například dokazuje zápis ze 17. června 1482,<sup>36</sup> ve kterém se stavové zavázali k ochraně biskupa Augustina Lucianiho.

---

<sup>31</sup> F. PALACKÝ, *Archiv*, I s. 531, č. 201 - 202, Registra zápisů r. 1454; Tamtéž, s. 254, č. 3, Sněmovní věci české r. 1440; Týž, *Archiv*, V, s. 268, č. 10, Dopisy pana Jiřího z Poděbrad.

<sup>32</sup> Karl SEIDLER, *Kronika města Světlé od roku 1207-1886*, Světlá nad Sázavou 1887.

<sup>33</sup> SOkA Havlíčkův Brod, *Archiv města Havlíčkův Brod*, LII/143.

<sup>34</sup> MZA v Brně, A1 Stavovské listiny, inv. č. 359.

<sup>35</sup> J. KALOUSEK, *Archiv*, VII, s. 487, č. 205. Zápisy z roku 1475; Tamtéž, s. 493, č. 222, Zápisy z roku 1475.

<sup>36</sup> F. PALACKÝ, *Archiv*, V, s. 409 - 410, č. 24, Akta veřejná i sněmovní v království Českém, 1482.

Majetky Trčků z Lípy rostly i za doby Mikuláše III. mladší Trčka z Lípy (†1516), znovu nám to dokládá především *Archiv český*,<sup>37</sup> jehož význam i díky předešlým příkladům nelze opomenout. Centrum trčkovského dominia se rozprostíralo především na území dnešního Havlíčkovobrodského, proto zdejší okresní archiv zajišťuje důležitou základnu nevydaných pramenů. Velmi důležitým zdrojem informací je potvrzení privilegia s přivěšenou panovnickou pečetí Německému Brodu králem Vladislavem Jagellonským z 10. března 1488.<sup>38</sup>

Pro období Buriana II. Trčky z Lípy (†1522) je znovu prvořadý *Archiv český*,<sup>39</sup> který vypovídá o politické důležitosti Trčkova postavení v rámci Českého království na dvoře Jagellonců. Do tohoto období také můžeme zařadit privilegium krále Ludvíka Jagellonského s přivěšenou královskou pečetí z 20. května 1520,<sup>40</sup> kdy bylo Německému Brodu povoleno pořádat druhý jarmark, dokument je uložený ve Státním okresním archivu Havlíčkův Brod.

Z doby, kdy hned několik členů Trčkovského rodu zápasilo o rodinný majetek, pochází důležitá smlouva z roku 1518, která ustanovila poměry mezi jednotlivými Trčky.<sup>41</sup> Listina je opatřena čtyřmi malými pečetěmi jednotlivých Trčků z Lípy – Zdeňka, Jana, Viléma a Mikuláše Trčky z Lípy. Rozkmotření Trčků z Lípy nezaměstnávalo jen jednotlivé členy rodu, do jejich sporu byli zapojeni i jiní důležití představitelé Českého království. Rovněž v tomto případě je důležitým pramenem *Archiv český*,<sup>42</sup> který obsahuje dopisy Zdeňka Lva z Rožmitálu, ten měl posléze do výše zmíněných sporů zasáhnout.

Vilém Trčka z Lípy (†1569) zaujímá v historii Trčků z Lípy důležité místo nejen v rámci trčkovské historie, ale také vzhledem k českým zemím a místní šlechtě. Jeho dobré vztahy s jihočeskými Rožmberky se promítly do několika pramenů. V první řadě se jedná o kroniku posledních Rožmberků od Václava Březana,<sup>43</sup> který neopomenul ve svém díle Trčky z Lípy několikrát zmínit, často právě v důsledku kontaktu obou spřátelených rodů. Jedním z nejdůležitějších pramenů Viléma Trčky z Lípy je jeho testament, jehož výpovědní hodnota má nedožírnou cenu, dozvídáme se jak o jeho

---

<sup>37</sup> J. KALOUSEK, *Archiv*, XVIII, s. 152, č. 239, Registra krále Vladislava II.

<sup>38</sup> SOkA Havlíčkův Brod, *Archiv města Havlíčkův Brod*, LI/24.

<sup>39</sup> J. KALOUSEK, *Archiv*, X, s. 433, č. 216, z let 1506 - 1507.; Týž, *Archiv*, XVIII s. 437, č. 65, z roku 1508.

<sup>40</sup> SOkA Havlíčkův Brod, *Archiv města Havlíčkův Brod*, LI/25.

<sup>41</sup> ANM, Genealogická sbírka „H“, Trčkové z Lípy.

<sup>42</sup> J. KALOUSEK, *Archiv*, X, s. 136 - 139, č. 620 a 623, *Dopisy Zdeňka Lva z Rožmitála 1508 – 1535*.

<sup>43</sup> Jaroslav PÁNEK (ed.), *Václav Březan, Životy posledních Rožmberků I-II*, Praha 1985.

„vnitřním“ světě, tak i o příbuzných, či o množství jeho majetku.<sup>44</sup> Můžeme ho nalézt na dvou místech, jeden je uložený ve Státním oblastním archivu v Třeboni a druhý je v Národním archivu v Praze.

Pojištění majetku bylo velmi důležité pro každého aristokrata. Téměř každý šlechtic se před svou smrtí snažil zabezpečit svůj movitý a nemovitý majetek pro další generace, stejně tak učinil i Jaroslav Trčka z Lípy, který si nechal sepsat poslední pořízení.<sup>45</sup> Nejenže listina uložená ve Státním oblastním archivu v Třeboni poukazuje na majetek, ale také představuje nejbližší členy jeho rodiny a vedle toho znovu poukazuje na dobré vztahy s Rožmberky, kteří se často stávali poručníky nad nedospělými dětmi.

Prodejní a kupní smlouvy v trčkovské historii mají co do četnosti prvotní místo, jak už například několikrát ukázala výše zmiňovaná edice *Archiv český*. Vedle toho ve fondu Českého gubernia<sup>46</sup> můžeme nalézt důležitý pramen, které poskytuje cenné informace vztahující se k Ferdinandovi Trčkovi z Lípy († 1577). Listina ze 17. února 1560 pojednává o odprodeji několika vsí Ferdinanda Trčky z Lípy Vilémovi Vrbíkovi z Tismic.

Pro Havlíčkobrodsko, přesněji pro Světlou nad Sázavou byl zásadní Burian III. Trčka z Lípy (†1591), který si toto město zvolil za své sídlo a centrum správy. Jedním z nejdůležitějších pramenů je privilegium udělené Ferdinandem I.,<sup>47</sup> nacházející se v Okresním archivu Havlíčkův Brod. Privilegium výše zmíněnou Světlou povýšilo na městečko a povolilo zde týdenní a výroční trhy. Světlá pod správou Buriana III. prosperovala, což také dokazuje listina z 10. února 1578,<sup>48</sup> kdy majitel města založil městský špitál a školu.

Pro bádání závěrečného období Trčků z Lípy je znovu důležitá edice *Archiv český*,<sup>49</sup> která i v tomto případě poskytuje cenné informace o majetkové správě tohoto rodu. Stejně tak i okresní archiv v Havlíčkově Brodě ukrývá důležité dokumenty, které například osvobodily lipnické a světelské občany od obecních povinností, platů a robot.<sup>50</sup> Zlomovým okamžikem pro Trčky z Lípy byl rok 1634, kdy byl zavražděn

---

<sup>44</sup> SOA v Třeboni, Cizí rody – Listiny 1286-1826, kart. 27, inv. č. 443, sign. z Lípy 2; NA Praha, Úřad desk zemských - listiny (1351-1831), inv. č. 220, kniha č. 15.

<sup>45</sup> SOA v Třeboni, SOA v Třeboni, Cizí rody – Listiny 1286-1826, kart. 27, inv. č. 490, sign. z Lípy.

<sup>46</sup> NA Praha, České gubernium - guberniální listiny, inv. č. 2131.

<sup>47</sup> SOkA Havlíčkův Brod, Archiv města Světlá nad Sázavou, L-I/1.

<sup>48</sup> SOkA Havlíčkův Brod, Archiv města Světlá nad Sázavou, L-I/4.

<sup>49</sup> J. KALOUSEK, Archiv, XXII, s. 518 – 520, č. 180, Řády selské a instrukce hospodářské.

<sup>50</sup> SOkA Havlíčkův Brod, Archiv obce Lipnice nad Sázavou, LI/3; Tamtéž, Archiv města Světlá nad Sázavou, L-I/8.

Adam Erdman Trčka z Lípy a jediný, kdo zůstal živý, byl jeho otec Jan Rudolf (†1534), který musel zabezpečit dosud držený majetek. O tomto období vypovídá jeho testament z roku 1634.<sup>51</sup> Tento dokument byl vložen do desek zemských a posléze byl z desek vymazán (přeškrtnut), tento akt byl de facto poslední tečkou za trčkovskou historií.

---

<sup>51</sup> ANM, Genealogická sbírka „H“, Trčkové z Lípy; NA Praha, DZV 144, fol. M.8 – 15b.

## 2. Počátky rodu Trčků z Lípy

Pro rozvoj a rozšiřování majetků Trčků z Lípy byly husitské války stěžejní. Po bitvě u Lipan, která se odehrála 30. května 1434 ve středních Čechách, došlo k několika klíčovým událostem, které zapříčinily zkonfiskování majetku šlechticů a následné přerozdělení do jiných správcovských rukou.<sup>52</sup> Mezi léty 1419 až 1437 se odehrávaly velké změny, co se týkalo výměny majitelů statků a celkově užitkových ploch, uvádí se na 30–40 % změn držitelství v Českém království. K těmto proměnám vedly především rozměrné zástavy Zikmunda Lucemburského, týkalo se to jak královského majetku, tak primárně církevního. Nejvíce z této situace těžila katolická šlechta (Rožmberkové, Švamberkové) a také ne tak významné rody, které byly do této doby velmi opomíjeny a upozadřovány (Trčkové z Lípy). Ve všech těchto případech panovník odměňoval své nejvěrnější poddané za jejich služby.<sup>53</sup>

Rok od vypuknutí bitvy u Lipan byla vyhlášena 5. července 1436 v Jihlavě Basilejská kompaktáta.<sup>54</sup> „*Zde jsou články smíru a jednoty mezi legáty basilejskými na jedné a českými pány a Moravany a druhé straně, které byly ve čtvrtek po sv. Prokopu v Jihlavě veřejně vyhlášeny před císařem, knížaty a před mnoha poctivými lidmi.*“<sup>55</sup>

Náboženský smír také znamenal přijetí Zikmunda za českého krále, tímto byla znovu nastolena stabilní vláda v Čechách. „*Téhož roku ve středu na sv. Jakuba zemští páni, rytířstvo a Pražané s dalšími městy přijali Zikmunda se všemi poctami za svého pána.*“<sup>56</sup> Prvně v českých zemích byla nadvláda katolické církve roztříštěna a byla zavedena koexistence dvou církví v jedné zemi, kališnické a katolické. Poprvé v české historii byla otevřena cesta k reformnímu hnutí, které se později přeměnilo v protestantismus a začalo se šířit do celé Evropy.<sup>57</sup>

A v této době se začaly psát dějiny Trčků z Lípy, kdy právě jim byla v neposlední řadě svěřena do úschovy již výše zmiňovaná Basilejská kompaktáta.<sup>58</sup> „*Kompaktáta pak pak ve svém originálu neb ve vlastní způsobu pánům Trčkům v Čechách, tehdáž slavným a mocným rytířům k opatrování dané byly, které oni také na*

---

<sup>52</sup> P. ČORNEJ, Lipanská křižovatka, s. 185 – 204.

<sup>53</sup> Týž, Velké dějiny země koruny české, sv. VI. (1402 – 1437), Praha 2000, s. 656 – 658.

<sup>54</sup> F. ŠMAHEL, Basilejská kompaktáta.

<sup>55</sup> J. PORÁK – J. KAŠPAR, Ze starých letopisů českých, s. 121.

<sup>56</sup> Tamtéž, s. 122 - 123.

<sup>57</sup> Karel MALÝ, Dějiny státu a práva v Československu do r. 1918, Praha 1988, s. 51.

<sup>58</sup> F. PÍSKAČ, Dějiny, s. 29.



*svých hradech nejdřív na Lipnici, potom pak i na Veliši dobře zavřené a zabezpečené měli.*<sup>59</sup>

---

<sup>59</sup> Jan František BECKOVSKÝ, Poselkyně starých příběhův českých, Díl 1., Staré město pražské 1700, s. 754.

### 3. Mikuláš I. Trčka z Lípy

Mikuláš Trčka z Lípy pocházel z rytířského rodu, jehož původ se odvozuje od malé tvrze Lípy v dnešním okrese Hradec Králové, a byl to právě on, kdo tento rod pozvedl mezi nejdůležitější a nejbohatší rody v českých zemích.<sup>60</sup>

Mikuláš byl celkem dvakrát ženatý, první ženou se stala Kateřina ze Smiřic a druhou Vaňka z Hustiřan.<sup>61</sup> Mikuláš byl ve věcech náboženských velmi mírným.<sup>62</sup> Zpočátku byl věrným přívržencem hradeckých kališníků a poté přešel na stranu Hynka Ptáčka z Pirkštejna. Mikuláš měl velmi přátelský vztah s Jiřím z Poděbrad, čímž se zařadil mezi skupinu, která zaujímal středovou pozici mezi kališnickými radikály a katolíky.<sup>63</sup>

Počátky jeho proslulosti a bohatství spadaly právě do dob husitských válek, kdy v roce 1427 koupil společně s Janem Holým z Nemošic hrad Náchod a Homoli nad Dušníky. Oba tyto hrady se staly důležitým přechodem pro radikální Sirotky ze severovýchodních Čech do Slezska. Jako podíl na těchto výpravách si Mikuláš Trčka z Lípy přišel na slušnou sumu peněz a byl schopen si roku 1428 koupit dům v Kutné Hoře a společně s ním i část území okolo Čáslavi.<sup>64</sup>

V době, kdy byl Zikmund Lucemburský přijat za českého krále, se Mikulášův majetek a zástavy duchovních statků začaly rapidně rozrůstat. Během chvíle bylo Mikulášovi Trčkovi z Lípy připsáno 21 vsí kapituly vyšehradské, klášter sv. Prokopa v Sázavě,<sup>65</sup> od pražského arcibiskupství štěpánovské<sup>66</sup> a křivsoudovské<sup>67</sup> panství, od vyšehradského kanovníctví zahrádecké panství,<sup>68</sup> od kláštera sv. Prokopa městečko Mnichovice,<sup>69</sup> od kláštera v Sedlci Dobrnice<sup>70</sup> a Leština.<sup>71</sup>

---

<sup>60</sup> Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 120; J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 91.

<sup>61</sup> Tamtéž, s. 94.

<sup>62</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 97.

<sup>63</sup> Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 120.

<sup>64</sup> J. DOBIÁŠ, s. 93 – 94; L. DVORÁKOVÁ, Trčkové, s. 115.

<sup>65</sup> Benediktinský klášter ležící v obci Sázava ve Středočeském kraji; A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník království Českého, Praha 1909, s. 786 – 787.

<sup>66</sup> Městečko a tvrz Štěpánov, vsi Keblov, Javorník, Chlum, Holice, Nesměřice, Lhota.

<sup>67</sup> Městečko a tvrz Křivsoudov, Lhota, Čerčice, Strojetic, Borovnice, Mnichovice, Březinu, Laziště, Volovu Lhotu, Budčice.

<sup>68</sup> Městečko Zahrádka, ves Bělá, Běllice, Jeníkov, Jistbice, Dobříkovice, Palčice, Nekvasice, Tomice, Lhotice, Ježov, Rapotice, Šetějovice, Děkanovice, Děkančičky, Martinice, Vraninec, Blažejovice, Žibřidovice, Dunice, Hořice, Hroznětice.

<sup>69</sup> Dnes se nachází jihovýchodně od města Říčany, okres Praha-východ ve Středočeském kraji. Jeho historie je spjatá se Sázavským klášteřem; A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník, s. 614.

<sup>70</sup> Dobrnice jsou součástí obce Leština. Leština se nachází nedaleko Světlé nad Sázavou v okrese Havlíčkův Brod; Antonín PROFOUS, Místní jména v Čechách - Jejich vznik, původ, význam a změny, I. díl, Praha 1951, s. 406.

Již v roce 1429 Mikuláš Trčka z Lípy převzal držení panství Světlá.<sup>72</sup> První zmínka o Světlé pochází z roku 1318, v té době se město nacházelo v držení vilémovského kláštera.<sup>73</sup> Když došlo k převzetí panství Trčky z Lípy, byla Světlá připojena k Lipnici, ke které náležela až do roku 1561.<sup>74</sup>

V roce 1436 obdržel za 4 000 kop od Oldřicha z Rožmberka (poručníka dětí po Čenkovi z Vartenberka) Německý Brod,<sup>75</sup> Polnou<sup>76</sup> a nedaleké město Lipnici s přilehlým hradem.<sup>77</sup>

V roce 1436 obdržel zápisy na vsi Hněvkovice,<sup>78</sup> Kynice,<sup>79</sup> Zahájí,<sup>80</sup> Chotěměřice,<sup>81</sup> Budeč.<sup>82</sup> Dále zápisy na vsi Babice,<sup>83</sup> Kojkovice,<sup>84</sup> Vítónín,<sup>85</sup> Volichov,<sup>86</sup> Lhotu,<sup>87</sup> Příbyni,<sup>88</sup> Rapotice,<sup>89</sup> Chýška,<sup>90</sup> Zahradčici,<sup>91</sup> Příseku,<sup>92</sup> Snět<sup>93</sup> a

---

<sup>71</sup> Leština se nachází cca 6 km západně od Habrů v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 508; J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 95 – 96; L. DVOŘÁKOVÁ, Trčkové, s. 115; F. PALACKÝ, Archiv, I, s. 531, č. 201 - 202, Registra zápisův r. 1454.

<sup>72</sup> Dnes Světlá nad Sázavou, město ležící cca 14 km severozápadně od Havlíčkova Brodu v kraji Vysočina; K. SEIDLER, s. 12; A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník, s. 853 – 854.

<sup>73</sup> Vilémov se nachází u Golčova Jeníkova v kraji Vysočina; A. PROFOUS, Místní jména, IV. díl, s. 545.

<sup>74</sup> Obec ležící asi 12 km západně Havlíčkova Brodu v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, II. díl, Praha 1951, s. 625; A. SEDLÁČEK, Hrady XII. Časlavsko, Praha, 1996, s. 38.

<sup>75</sup> Dnes Havlíčkův Brod; Týž, Místopisný slovník, s. 68 – 70.

<sup>76</sup> Polná je město v okrese Jihlava v kraji Vysočina, které je vzdálené 14 km severovýchodně od Jihlavy; Tamtéž, s. 715 – 716.

<sup>77</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 96.

<sup>78</sup> Hněvkovice se nachází nedaleko Ledče nad Sázavou, u Dolních Kralovic v okrese Havlíčkův Brod v Kraji Vysočina, A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník, s. 224.

<sup>79</sup> Kynice se nachází mezi Ledčí nad Sázavou a Habry v okrese Havlíčkův Brod v Kraji Vysočina. Původně obec nesla název Knínice; Tamtéž, s. 422.

<sup>80</sup> Zahájí je součástí obce Hněvkovice v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 224.

<sup>81</sup> Chotěměřice je malá vesnice, část obce Hněvkovice v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 224.

<sup>82</sup> Budeč je malá vesnice, část obce Hněvkovice v okrese Havlíčkův Brod; Tamtéž, s. 224; A. SEDLÁČEK, Zbytky register králů římských a českých z let 1361-1480, Praha 1914, s. 192; F. PALACKÝ, Archiv, I, s. 531, č. 202, Registra zápisův r. 1454.

<sup>83</sup> Babice jsou součástí obce Okrouhlice v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina, A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník, s. 6.

<sup>84</sup> Kojkovice jsou malá vesnice v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina. Nachází se cca 1 km na západ od Krásné Hory; Tamtéž, s. 460.

<sup>85</sup> Vítónín je malá vesnice, dnes součástí obce Krásná Hora v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 460.

<sup>86</sup> Volichov je také součástí obce Krásná Hora asi 2 km severovýchodně od hradu Lipnice v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 460.

<sup>87</sup> Ovesná Lhota se nachází mezi Ledčí nad Sázavou a Habry je obec v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 522.

<sup>88</sup> Nenalezeno.

<sup>89</sup> Pravděpodobně Horní Rápotice, které se nacházejí nedaleko Humpolce, v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Ottův slovník naučný XXI, s. 299.

<sup>90</sup> Chýška je místní část městyse Úsobí v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina, Místopisný slovník, s. 929.

<sup>91</sup> S tímto přesným názvem existuje obec Zahradčice nacházející se cca 1,5 km od Dolních Kralovic, v okrese Benešov ve Středočeském kraji. Nicméně v tomto případě se jedná o Zahradku (či Horní Paseka, Zahradka trhová) v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 1001.

Syrov.<sup>94</sup> Zároveň obdržel od pražského arcibiskupství městečko a tvrz Štěpánov,<sup>95</sup> vsi Keblov,<sup>96</sup> Javorník,<sup>97</sup> Chlum,<sup>98</sup> Hulice,<sup>99</sup> Nesměřice,<sup>100</sup> Budčice,<sup>101</sup> Bělci,<sup>102</sup> Jeníkov,<sup>103</sup> Jistbici,<sup>104</sup> Dobříkovic,<sup>105</sup> Palčice,<sup>106</sup> Nekvasovice,<sup>107</sup> Tomice,<sup>108</sup> Lhotice,<sup>109</sup> Ježov,<sup>110</sup> Šetějovice,<sup>111</sup> Děkanovice,<sup>112</sup> Děkančičky,<sup>113</sup> Martinice,<sup>114</sup> Vraninec,<sup>115</sup> Blažejovice,<sup>116</sup> Žibřidovice,<sup>117</sup> Dunice,<sup>118</sup> Hořice,<sup>119</sup> Hroznětice,<sup>120</sup> Mnichovice,<sup>121</sup>

---

<sup>92</sup> Příseka se nachází nedaleko Světlé nad Sázavou v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 483.

<sup>93</sup> Snět se nachází cca 28 km východně od Vlašimi, v okrese Benešov ve Středočeském kraji; Ottův slovník naučný XXIII, s. 548.

<sup>94</sup> Obec Syrov se nachází cca 16 km od Humpolce, v okrese Pelhřimov v kraji Vysočina; A. PROFOUS, Místní, IV. díl, s. 266; Fr. PALACKÝ, Archiv, I, s. 531, č. 201, Registra zápisův r. 1454.

<sup>95</sup> V tomto případě se jedná o Trhový Štěpánov, který se nachází cca 8 km východně od Vlašimi ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména IV. díl, s. 297

<sup>96</sup> Keblov se nachází cca 5 km od Hulic, v okrese Benešov, ve Středočeském kraji. Součástí obce je i vesnice Sedlice; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 219.

<sup>97</sup> Obec Javorník se nachází v okrese Benešov ve Středočeském kraji. Ve vzdálenosti 10 km západně leží město Vlašim, 26 km severozápadně město Benešov, 27 km východně město Světlá nad Sázavou a 29 km jihovýchodně město Humpolec; Tamtéž, s. 109.

<sup>98</sup> Chlum je součástí obce Lučice. Nachází se mezi Světlou nad Sázavou a Havlíčkovým Brodem, v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 687.

<sup>99</sup> Hulice se nachází v okrese Benešov ve Středočeském kraji. Ve vzdálenosti 14 km západně leží město Vlašim, 23 km východně město Světlá nad Sázavou, 27 km jižně město Humpolec a 29 km západně město Benešov; Týž, Místní jména, V. díl, s. 180.

<sup>100</sup> Nesměřice je součástí města Zruč nad Sázavou v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji. Nachází se asi 2 km na jihozápad od Zruče nad Sázavou; Ottův slovník naučný XVIII, s. 218.

<sup>101</sup> Budčice jsou součástí obce Vlastějovice v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji. Nachází se asi 2 km na jih od Vlastějovic; A. PROFOUS, Místní jména, I. díl, s. 223.

<sup>102</sup> Bělce jsou součástí města Neveklov v okrese Benešov ve Středočeském kraji. Nachází se asi 5 km na západ od Neveklova, Tamtéž, s. 50.

<sup>103</sup> Dnes Golčův Jeníkov se nachází cca 25 severozápadně od Havlíčkova Brodu, v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník, s. 361.

<sup>104</sup> Nenalezeno.

<sup>105</sup> Dobříkovic se nachází v okrese Praha-západ ve Středočeském kraji, cca 23 km jihozápadně od centra Prahy; Tamtéž, s. 139.

<sup>106</sup> Palčice se nachází v okrese Benešov ve Středočeském kraji. Dnes součástí městyse Čechtice; Tamtéž, s. 107.

<sup>107</sup> Nakvasovice se nachází v okrese Benešov ve Středočeském kraji. Dnes součástí městyse Čechtice; Tamtéž, s. 107.

<sup>108</sup> Tomice se nachází v okrese Benešov ve Středočeském kraji. Leží mezi vodní nádrží Švihov a dálnicí D1, mezi obcemi Loket a Dolní Kralovice; A. PROFOUS, Místní jména, IV. díl, s. 347.

<sup>109</sup> Vraždovy Lhotice se nachází jižně od Dolních Kralovic (dnes jejich součástí), v okrese Benešov ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, II. díl, s. 362.

<sup>110</sup> Obec Ježov se nachází cca 30 km od města Pelhřimov a cca 8 km od Dolních Kralovic, v okrese Pelhřimov v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 143.

<sup>111</sup> Obec Šetějovice se nachází cca 26 km od města Vlašim a cca 5 km od Dolních Kralovic, v okrese Benešov ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 279.

<sup>112</sup> Děkanovice se nachází cca 42 km od Benešova, 19 km d Ledče nad Sázavou, 20 km od Humpolce a 22 km od Vlašimi, okres Benešov ve Středočeském kraji; A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník, s. 128.

<sup>113</sup> Nenalezeno.

<sup>114</sup> Martinice u Dolních Kralovic se nacházejí cca 2,5 km od Dolních Kralovic, okres Benešov ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 32.

<sup>115</sup> Nenalezeno.

<sup>116</sup> Blažejovice se nachází v jihovýchodní části okresu Benešov ve Středočeském kraji asi 26 km jihovýchodně od města Vlašim; Týž, Místní jména, I. díl, s. 96.

Dobrynice,<sup>122</sup> Leštinu a tvrz s městečkem Křivsoudov.<sup>123</sup> V roce 1437 připojil ke svému majetku řečické a pelhřimovské panství.<sup>124</sup> O rok později Mikuláš Trčka z Lípy koupil Habry<sup>125</sup> a v témže roce začal spravovat klášter Želiv.<sup>126</sup>

Ve stejné době se řešila situace také na Pelhřimovsku, kdy samotné město Pelhřimov a přilehlé panství Řečice byly během husitské revoluce spravovány Tábority a Mikulášem Sokolem z Lamberka.<sup>127</sup> Předchozím správcem byl Jan z Chotěmic, stoupenec Václava IV. a Zikmunda. S císařem Zikmundem trávil léta na cestách jako královský rada, společně navštívili Pasov, Prešpurk, Levoč, Zvolen, Budín, Krakov, Trnavu a další. Jan z Chotěmic byl využíván k diplomatickým a vyslaneckým jednáním.<sup>128</sup> Janovy služby a věrnost Zikmundovi nebyly opomíjeny, po vydání kompaktát mu bylo právoplatně navraceno Řečicko a Pelhřimovsko. Jakým způsobem Zikmund přiměl odstoupit Mikuláše Sokola z Lamberka, není známo.<sup>129</sup>

Mikuláš Trčka z Lípy byl neuvěřitelným hospodářem, který během třicátých let 15. století dokázal vybudovat rozsáhlé dominium, které se skládalo z mnoha jednotlivých správních celků. Dohromady tvořily obrovskou majetkovou základnu. Za své sídlo a centrum správy si vybral Vlašim a hlavně Lipnici,<sup>130</sup> kde roku 1437 nechal vystavět nový palác se jménem Samson, kde následně trávil mnoho času a Lipnice se stala jeho hlavním sídlem.<sup>131</sup> Lipnický hrad se stal centrem Mikulášova života. Odtud

---

<sup>117</sup> Žibřidovice je zaniklá osada, část obce Šetějovice v okrese Benešov ve Středočeském kraji. Nachází se cca 1 km od Šetějovic a 6 km od Dolních Kralovic; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 838.

<sup>118</sup> Dunice se nachází cca 22 km od města Vlašim v okrese Benešov ve Středočeském kraji; Ottův slovník naučný VIII, s. 189.

<sup>119</sup> Obec Hořice se nachází cca 25 km od města Pelhřimov a cca 8 km od Dolních Kralovic, v okrese Pelhřimov v kraji Vysočina; A. PROFOUS, Místní jména, I. díl, s. 68.

<sup>120</sup> Hroznětice jsou součástí obce Hořice v okrese Pelhřimov v kraji vysočina. Nachází se cca 2,5 km na jihovýchod od Hořic a cca 10 km od Dolních Kralovic, Tamtéž, s. 30.

<sup>121</sup> Mnichovice se nachází v okrese Benešov ve Středočeském kraji. Město Vlašim je vzdálené 11 km, Světlá nad Sázavou 26 km, Humpolec 27 km a Benešov 28 km; Týž, Místní jména, III. díl, s. 115.

<sup>122</sup> Nenalezeno.

<sup>123</sup> Městys Křivsoudov se nachází v okrese Benešov ve Středočeském kraji. Ve vzdálenosti 17 km se nachází město Vlašim, 20 km Humpolec, 22 km Světlá nad Sázavou a 24 km Pelhřimov; J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 96; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 405.

<sup>124</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 97.

<sup>125</sup> Dnes v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina.

<sup>126</sup> Nachází se v obci Želiv, nedaleko Humpolce a Pelhřimova v kraji Vysočina; K. SEIDLER, Kronika, s. 12; J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 96.

<sup>127</sup> Tamtéž, s. 67.

<sup>128</sup> Tamtéž, s. 69.

<sup>129</sup> Tamtéž, s. 70 - 71.

<sup>130</sup> Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 120.

<sup>131</sup> F. KOŘÍNEK, Hrad, s. 40.

vyjížděl na své cesty, jednání a sjezdy. Na hrad si zval své přátele, ale i nepřátele, neboť se častokrát stával prostředníkem mezi katolickou a kališnickou stranou.<sup>132</sup>

Těsně před svou smrtí v roce 1437 Zikmund Lucemburský zřejmě po předchozí domluvě s Janem z Chotěmic přepsal řečické a pelhřimovské panství novému majiteli, Mikulášovi Trčkovi z Lípy.<sup>133</sup> Proč se tak stalo, je znovu otázka a vyvstává zde hned několik důvodů. Jan z Chotěmic si v Čechách připadal spíše jako cizinec, protože tu netrval tolik času, a proto bez vážných protestů přistoupil na Zikmundův návrh. Dále mohl Zikmund hledat podporu u místní šlechty, kvůli pobouření nad popravou známého rytíře Roháče z Dubé. To se odehrálo na říjnovém pražském sněmu, kde povstaly tři východní kraje, ve kterých měl Mikuláš Trčka z Lípy značný vliv.<sup>134</sup> Dále Zikmund mohl cítit blížící konec svého života a chtěl tak zajistit dostatečný počet hlasů pro svého eventuálního nástupce Albrechta II Habsburského.<sup>135</sup>

Mikuláš Trčka z Lípy se vedle dalších 13 rytířů, 18 pánů a 14 měšťanů zúčastnil samotné volby zetě Zikmunda Lucemburského, Albrechta Habsburského.<sup>136</sup> „*Téhož roku ve čtvrtek po Narození Páně se páni, rytíři, panoši i města radili, koho si mají vyvolit za krále. Přestože měli různé názory, sešli se na sv. Jana Evangelistu ve veliké koleji univerzity a jednomyslně se všichni dohodli, že chtějí za svého pána a krále přijmout knížete Albrechta Rakouského, a oznámili to zástupcům druhé strany, kteří chtěli, aby českým králem byl polský král Kazimír.*“<sup>137</sup> Albrecht Habsburský měl podle představ svého tchána Zikmunda Lucemburského stanout v čele nové personální unie, která se měla skládat z Rakous, zemí Koruny české a Uher. Dále měl získat korunu římského krále a v rámci tohoto uskupení měl odrážet turecké nájezdy a zabránit rozdělení Svaté říše římské. Zikmundova myšlenka de facto navazovala na pojetí státu a soustátí jeho otce Karla IV. Nicméně se za Albrechta Habsburského nic takového nepodařilo, bylo to naplněno až v roce 1526 s nástupem Habsburků na český trůn, kdy se myšlenka jednoho soustátí projevila a potvrdila v praxi.<sup>138</sup>

---

<sup>132</sup> A. SEDLÁČEK, Hradý XII. Čáslavsko, s. 71.

<sup>133</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 73.

<sup>134</sup> Tamtéž, s. 75.

<sup>135</sup> Tamtéž, s. 76.

<sup>136</sup> Tamtéž, s. 100.

<sup>137</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 132.

<sup>138</sup> P. ČORNEJ, Velké dějiny, sv. VI., s. 36.

Stejně jako za dob Zikmunda Lucemburského se opakovala situace i za Albrechta, z jehož volební kapitulace Mikuláš Trčka z Lípy vytěžil potvrzení zápisů všech duchovních statků, které mu byly dány do správy.<sup>139</sup>

Rok 1440 byl důležitý hlavně pro pelhřimovské panství. Dne 3. března 1440 Mikuláš Trčka z Lípy navštívil město Pelhřimov za účelem obnovy městské rady a vyřešení sporu mezi radou a stávajícím dědičným rychtářem Buňkem mladším. Ještě téhož dne vydal listinu, která rychtáři přiznávala právo účastnit se zasedání městské rady a městského soudu. Pokud se ale případný spor týkal jeho osoby nebo pokud byl žalobcem, musel rozsudek přenechat konšelům. Dále měl rychtář na starosti výběr mýta ze zvěřiny, ptáků a soli. Společně s purkmistrem měl také například zavírat a otvírat městskou bránu.<sup>140</sup>

V roce 1442 svůj majetek Mikuláš Trčka znovu rozšířil, k již tak rozsáhlým statkům přidal Vlašim s přilehlými obcemi, do desek zemských byla koupě zapsaná o rok později, v roce 1443. Tímto aktem se stalo vlašimské panství největším a nejsouvislejším panstvím, které měl Mikuláš Trčka ve své državě.<sup>141</sup>

Rok 1443 byl jistě pro Mikuláše Trčku velmi výnosným, co se statků týče. Na druhou stranu v této době docházelo k velkým rakouským loupežným invazím na trčkovské a jiné šlechtické majetky. Čeští páni nezháleli a žádali náhrady za způsobenou újmu, k odškodnění nikdy nedošlo.<sup>142</sup>

V roce 1444 zemřel přední představitel strany podobojí Hynek Ptáček z Pirkštejna a Mikuláš Trčka z Lípy se musel postarat o klid a mír mezi stranami katolíků a kališníků. O rok později, v roce 1445 zavítal na hrad Lipnice Jiří z Poděbrad, který chtěl, stejně jako Mikuláš, udržet mír v zemi. Jiří z Poděbrad udělil svému hostiteli jasný úkol, obměkčit Oldřicha II. z Rožmberka, aby se dostavil na sněm, na kterém měl být mír mezi oběma stranami potvrzen. Mikuláš Trčka z Lípy mu zaslal dopis s výše zmíněnou žádostí, ale pan Oldřich II. z Rožmberka dlouho neodpovídal. Nakonec byl ale sněm svolán do Pelhřimova, kde se obě strany domluvily.<sup>143</sup>

---

<sup>139</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 98.

<sup>140</sup> Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 122.

<sup>141</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 105; L. DVOŘÁKOVÁ, Trčkové, s. 116.

<sup>142</sup> F. KOŘÍNEK, Hrad s. 41.

<sup>143</sup> Tamtéž, s. 42; Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 122.

Zásluhou své spravedlivé „povahy“ se Mikuláš Trčka z Lípy účastnil nejednoho sněmu. V roce 1440 byl přítomen na pražském a čáslavském sněmu,<sup>144</sup> v roce 1446 byl na sjezdu v Kutné Hoře a v Pelhřimově.<sup>145</sup>

Oldřich II. z Rožmberka se svými spojenci zasahoval proti kompaktátům, o čemž se dozvěděl Jiří z Poděbrad, který pozval své přívržence do Kutné hory včetně Mikuláše Trčky z Lípy, aby proti Oldřichovi II. domluvili své kroky. Následně se společně vydali ku Praze, kterou si podmanili. Příjezd do Prahy se stal triumfálním počinem Jiřího z Poděbrad a jeho pánů. Oldřich II. plánoval odvetu, ale s přesvědčivým zásahem Mikuláše Trčky z Lípy se na oko stáhl. Potají domlouval vpád do Čech ze strany Míšeňska.<sup>146</sup> Dne 27. května 1450 Jiří z Poděbrad se v dopise odeslaném Oldřichovi II. z Rožmberka vyjádřil jasně: „*Přivodímť ku paměti, kteraks mi ses byl pode ctí a víru zavázal, i výše, proti mým nepřátelům pomáhati, a jestližeby toho nečinil, podvolils ses, abychom tě měli za zrádce a za zkurvysyna: netoliko by tak vysokému svému rčení chtěl byl dosti učiniti, ale město pomoci, nepřátely mé (...) i jiné bouřils a jednal proti mně i mým přátelům (...). A když sem to s tebou byl v Jihlavě smířen, opěts mi toho míru nezdržel, spojil ses proti mně s markrabí Míšenským, svévolným nepřitelem mým (...).*“<sup>147</sup>

Rok 1452 byl pro Mikuláše Trčku z Lípy stěžejní a velmi důležitý, společně s dalšími zvolil na svatojiřském sněmu Jiřího z Poděbrad za zemského správce.<sup>148</sup> „*Léta Páně 1452 byl pan Jiří z Kunštátu a z Poděbrad na valném sněmu v Praze zvolen nejvyšším správcem celého království.*“<sup>149</sup> Tento počín se stal vrcholem Trčkovy politické kariéry a on sám byl vybrán mezi jeho rádce.<sup>150</sup>

Rokem 1453 životní dráha Mikuláše Trčky z Lípy končí. V pramenech se naposledy objevuje 30. ledna 1453, kdy koupil zvon od Jana z Rušinova a Lichtenburka, který následně za stejnou cenu prodal. „*Jakož jsem od urozeného a statečného pana Jana z Rušinova a Lichtenburka koupil jsem [!] zvon za tři sta zlatých uherských. Ten jistý zvon, já nadepsaný Mikuláš z Lípy k žádosti a prosbě opatrným purkmistru a radě i vši obci města mého Brodu německému věrným mým milým, též za tři sta zlatých uherských na zlatě i na váze dobrých napřed pro bůh, a proto záduší*

<sup>144</sup> F. PALACKÝ, Archiv, I., s. 254, č. 3, Sněmovní věci české r. 1440.

<sup>145</sup> Ottův slovník naučný XXV, Praha 1897, s. 677.

<sup>146</sup> F. KOŘÍNEK, Hrad, s. 43.

<sup>147</sup> F. PALACKÝ, Archiv, V, s. 268, č. 10, Dopisy pana Jiřího z Poděbrad; Citovaná část byla upravena na základě dnešního úzu (hlásky byly přepsány do dnešní podoby, stejně tak i spřežky).

<sup>148</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 154.

<sup>149</sup> J. PORÁK – J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 173.

<sup>150</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 154; Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 123.



*prodal jsem a mocí tohoto listu mocně a dobrovolně prodávám.*<sup>151</sup> Mikuláš Trčka z Lípy zemřel v roce 1453 na Lipnici.<sup>152</sup> Své majetky a statky po své smrti zanechal třem synům ze svého prvního manželství s Kateřinou ze Smiřic, Burianovi I., Zdeňkovi a Mikulášovi.<sup>153</sup>

---

<sup>151</sup> SOKA Havlíčkův Brod, Archiv města Havlíčkův Brod, LII/143.

<sup>152</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 156; J. PORÁK - J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 176.

<sup>153</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 156; L. DVOŘÁKOVÁ, Trčkové, s. 116.

### 3.1. Situace po smrti Mikuláše I. Trčky z Lípy

Mikuláš Trčka z Lípy († 1453) žil v době bezvládní neboli interregna.<sup>154</sup> „*A tak byli Čechové bez krále čtrnáct let, až do nastoupení krále Ladislava, syna Albrechtova.*“<sup>155</sup> I přes situaci v Čechách si vydobyl dobrou politickou, ale i majetkovou pozici, čímž zajistil budoucnost pro své tři syny.<sup>156</sup>

Po korunovaci Ladislava Pohrobka 28. října 1453 došlo na valném sněmu za přítomnosti Jiřího z Poděbrad jako zemského správce k přezkoumání pozemkového majetku v českých zemích. Během náboženských nepokojů a výše zmiňovaného bezvládní byl úřad desek zemských a zemské soudy zavřeny a nemohlo docházet k plnému zajištění práv na držení statků. Bylo uznáváno držení těch majetků, které byly již dávno vloženy do desek zemských, nebo jejichž držitelé měli nové zápisy a teprve očekávali jejich dodatečné zapsání. Pokud se nejednalo ani o jeden z těchto případů, měly statky připadnout koruně. Byly ustanoveny dvě komise, jedna se zaměřovala na registrování královských zápisů a druhá byla určena k revizi soukromých smluv o postupování statků od smrti krále Václava IV.<sup>157</sup>

Burian Trčka z Lípy s plnou mocí svých dvou bratrů předložil komisi zápisy na statky zastavené korunou. Mezi komisi předloženými zápisy se nenachází zmínka o arcibiskupském panství pelhřimovském ani řečickém, tudíž zřejmě komisi vůbec nebyly tyto zápisy předloženy, z čehož vyplývá, že panství měla být podle výše zmíněného usnesení valného sněmu postoupena králi. Zřejmě pod vlivem Jiřího z Poděbrad byly nakonec tyto majetky králem Ladislavem aspoň z části vráceny synům Mikuláše Trčky z Lípy.<sup>158</sup>

Dne 5. září nechal panovník zapsat Burianovi I., Zdeňkovi a Mikulášovi II. staršímu město Pelhřimov, vsi Budíkov,<sup>159</sup> Brtnou,<sup>160</sup> Krasíkovice,<sup>161</sup> Rybník,<sup>162</sup>

---

<sup>154</sup> Tamtéž, s. 157.

<sup>155</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, *Ze starých letopisů*, s. 139.

<sup>156</sup> J. DOBIÁŠ, *Dějiny*, s. 157.

<sup>157</sup> Tamtéž, s. 157; Z. MARTÍNEK, *Pelhřimov*, s. 123; L. DVOŘÁKOVÁ, *Trčkové*, s. 117.

<sup>158</sup> J. DOBIÁŠ, *Dějiny*, s. 157 – 158; L. DVOŘÁKOVÁ, *Trčkové*, s. 116.

<sup>159</sup> Obec Budíkov se nachází 4,5 km severně od města Humpolec, okres Pelhřimov v kraji Vysočina; A. PROFOUS, *Místní jména*, I. díl, s. 226.

<sup>160</sup> Obec Brtná se nachází asi 2 km od obce Želiv, pod kterou spadá, okres Pelhřimov v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 210.

<sup>161</sup> Krasíkovice se nacházejí v bezprostřední blízkosti města Pelhřimov, okres Pelhřimov v kraji Vysočina; Týž, *Místní jména*, II. díl, s. 368.

<sup>162</sup> Obec Velký Rybník se nachází v bezprostřední blízkosti města Pelhřimov, okres Pelhřimov v kraji Vysočina; Týž, *Místní jména*, III. díl, s. 620.

Rybníček,<sup>163</sup> Radětín,<sup>164</sup> Bácovice,<sup>165</sup> Lipici,<sup>166</sup> Stanovice,<sup>167</sup> Starý Pelhřimov,<sup>168</sup> Milotice,<sup>169</sup> Hodějovice,<sup>170</sup> Služátky,<sup>171</sup> Poříčí,<sup>172</sup> Kojčice,<sup>173</sup> Proseč,<sup>174</sup> Putimov,<sup>175</sup> Skrýšov,<sup>176</sup> Chvojnov,<sup>177</sup> Útěchovice,<sup>178</sup> Plevnici,<sup>179</sup> Zachotín,<sup>180</sup> Vyskytnou,<sup>181</sup> Rohoznou,<sup>182</sup> Huntov<sup>183</sup> a dvůr Ksyny<sup>184</sup> u Čáslavi, to znamená polovinu panství Červená Řečice.<sup>185</sup> Druhou část panovník připsal Jindřichovi ze Stráže.<sup>186</sup>

---

<sup>163</sup> Rybníček se nachází 7 km na severovýchod od centra Pelhřimova, dnes je součástí zmiňovaného města; Tamtéž, s. 618.

<sup>164</sup> Malá vesnice Radětín se nachází asi 2,5 km na sever od Pelhřimova, dnes je součástí zmiňovaného města; Tamtéž, s. 516.

<sup>165</sup> Obec Bácovice se nachází asi 6,5 km na sever od Pelhřimova; Týž, Místní jména, I. díl, s. 25.

<sup>166</sup> Vesnice Lipice se nachází asi 5,5 km na severozápad od Pelhřimova, dnes je součástí zmiňovaného města; Týž, Místní jména, II. díl, s. 622.

<sup>167</sup> Stanovice jsou částí městyse Nová Cerekve v pelhřimovském okrese, nachází se asi 2,5 km na severovýchod od Nové Cerekve; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 160.

<sup>168</sup> Starý Pelhřimov je vesnice nacházející se asi 2 km na severozápad od Pelhřimova, dnes je součástí zmiňovaného města; Týž, Místní jména, III. díl, s. 338.

<sup>169</sup> Milotice je malá vesnice, část obce Dehtáře v okrese Pelhřimov, nacházející se cca 1,5 km na sever od Dehtářů a cca 7 km od Pelhřimova; Tamtéž, s. 84.

<sup>170</sup> Obec Hodějovice se nachází cca 4 km na sever od Pelhřimova, dnes je součástí zmiňovaného města; Týž, Místní jména, I. díl, s. 652.

<sup>171</sup> Služátky se nachází cca 4 km na severovýchod od Pelhřimova, dnes jsou součástí zmiňovaného města; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 110.

<sup>172</sup> Obec Poříčí se nachází cca 11 km od Humpolce a 2,5 km na východ od Křelovic, dnes je součástí zmiňované obce, okres Pelhřimov v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, III. díl, s. 439.

<sup>173</sup> Obec Kojčice se nachází v blízkosti říčky Hejlovky cca 5 km od Pelhřimova, v okrese Pelhřimov v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, II. díl, s. 277.

<sup>174</sup> Obcí s názvem Proseč se na Pelhřimovsku nachází celkem třikrát, z toho dvě přicházejí v úvahu. Proseč pod Křemešником, popřípadě pouze Proseč, obě místa se nacházejí v okrese Pelhřimov v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, III. díl, s. 490.

<sup>175</sup> Obec Putimov se nachází cca 3,5 km východně od města Pelhřimov; Tamtéž, s. 504.

<sup>176</sup> Skrýšov je malá vesnice nacházející se cca 2,5 km na jihovýchod od Pelhřimova, dnes je součástí zmiňovaného města; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 85.

<sup>177</sup> Chvojnov je malá vesnice nacházející se cca 5,5 km na severovýchod od Pelhřimova, dnes je součástí zmiňovaného města; Týž, Místní jména, II. díl, s. 80.

<sup>178</sup> Obec Útěchovice se nachází v okrese Pelhřimov v kraji Vysočina, vsí protéká Útěchovský potok; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 34.

<sup>179</sup> Vesnice Plevnice se nachází cca 2 km na jihovýchod od Olešné, dnes je součástí zmiňované obce Olešné, okres Pelhřimov v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, III. díl, s. 376.

<sup>180</sup> Obec Zachotín se nachází v okrese Pelhřimov v kraji Vysočina, východně od obce protéká Jankovský potok, který bývá označován jako jeden z pramenů řeky Želivky; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 710.

<sup>181</sup> Obec Vyskytná (původně Česká Vyskytná) se nachází ve stejné vzdálenosti od města Pelhřimova, Jihlavy a Humpolce, v okrese Pelhřimov v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 663.

<sup>182</sup> Obec Rohozná se nachází asi 14 km jihozápadně od Jihlavy, 4 km západně od Dolní Cerekve, 6 km severovýchodně od Horní Cerekve, v okrese Jihlava v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, III. díl, s. 575.

<sup>183</sup> Dnes již zaniklá obec Huntov v okrese Pelhřimov v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, I. díl, s. 798.

<sup>184</sup> Nenalezeno.

<sup>185</sup> A. SEDLÁČEK, Zbytky, s. 209 - 210.

<sup>186</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 158.

#### 4. Burian I. Trčka z Lípy

Burian I. Trčka z Lípy se jako nejstarší syn Mikuláše I. Trčky z Lípy stal podle rodové tradice dědicem trčkovského majetku.<sup>187</sup> Byl považován za statečného rytíře a svou odvahu prokázal v nejedné bitvě. Již jako mladík se proslavil v bitvě u Ústí nad Labem v roce 1426.<sup>188</sup> Po smrti otce pokračoval v jeho politické kariéře. Od roku 1454 se Burian Trčka z Lípy účastnil zemského soudu.<sup>189</sup>

Burian I. Trčka z Lípy byl v rámci království Českého uznávanou, ale dá se říct, že i lehce obávanou osobou. To například dokazuje listina z 23. dubna 1457, kdy želivský opat Jan prosil o pomoc českého panovníka Ladislava Pohrobka, aby ho ochránil před samotným panem Trčkou a dalšími případnými hrozbami od něj vzešlymi.<sup>190</sup>

Burian I. Trčka z Lípy zastával v rámci Českého království funkci nejvyššího písaře a byl u českého panovníka velmi oblíben.<sup>191</sup> I z toho důvodu byl Buriana I. vybrán do královského poselstva, které se 10. října 1457 vydalo z Prahy do Francie ke Karlu VII., aby přivedlo jeho dceru Magdalénu jako budoucí nevěstu pro českého krále.<sup>192</sup> „*Pak bylo vybráno poselstvo: dva korouhevní páni, pan Zdeněk Konopištský a pan Jindřich z Michalovic, Burian z Lipnice a někteří páni z Moravy, Rakouska a z Uher a dva biskupové. Ti byli vysláni, aby Jeho Královské Milosti přivezli pannu a manželku; jeli pro ni k francouzskému králi, jehož dcera se měla stát českou královnou.*“<sup>193</sup> K diplomatickému spojení rodů Habsburků a Valois, vzhledem k náhlé smrti Ladislava Pohrobka 23. listopadu 1457, nedošlo.<sup>194</sup> „*Pak upadl ten krásný jinoch do mdlob a vypustil duši ve středu na sv. Klimenta ve čtvrt na čtyř odpoledne.*“<sup>195</sup>

Burian I. Trčka z Lípy se z této zahraniční cesty vrátil uprostřed února 1458 a byl okamžitě zaměstnán řešením situace a volbou nového panovníka. Účastnil se jako jeden z předních pánů českého království zemského sněmu, který se uskutečnil 2. března 1458, kde měla proběhnout samotná královská volba.<sup>196</sup> Sněm se odehrával na Staroměstské radnici a započal již v ranních hodinách. Mezi zástupci, kteří měli

---

<sup>187</sup> Tamtéž, s. 160.

<sup>188</sup> Fr. KORÍNEK, Hrad, s. 44.

<sup>189</sup> J. DOBIÁŠ, s. 160.

<sup>190</sup> MZA v Brně, A1 Stavovské listiny, inv. č. 359.

<sup>191</sup> Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 126.

<sup>192</sup> J. DOBIÁŠ, s. 160.

<sup>193</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 180.

<sup>194</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 161.

<sup>195</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 181.

<sup>196</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 161.

projednávat volbu nového panovníka, byly královská města, ale také příslušníci vyšší šlechty, jejichž slovo mělo největší váhu. Dále tu zaujímali místo také stoupenci Jiřího z Poděbrad. K rozhodujícímu verdiktu došlo krátce po poledni, kdy před Jiřím z Poděbrad poklekl Zdeněk Konopišťský s tím, že si ho přejí za panovníka.<sup>197</sup> Zvolen byl tedy Jiří z Poděbrad, a to také zásluhou Buriana Trčky z Lípy.<sup>198</sup> „*Čeští páni spolu s ostatními vyslovili s tím souhlas, a tak se stalo, že byl českým králem zvolen urozený pán, pan Jiří z Kunštátu a z Poděbrad, správce Českého království.*“<sup>199</sup>

Jiří z Poděbrad byl velmi zkušený a věděl, že by bylo potřeba vyrovnat konfesijní složení úřadů. Z velké části je zaujímala vyšší katolická šlechta. Další část úřadů Jiří z Poděbrad obsazoval nižší šlechtou s kališnickým vyznáním. Do této skupiny patřil i Burian Trčka z Lípy, který se stal v roce 1457 nejvyšším písařem.<sup>200</sup>

Spojení mezi Burianem Trčkou z Lípy a Jiřím z Poděbrad trvalo až do smrti českého panovníka. Král mu věřil, a proto mu také svěřil velení nad vojskem, které si mělo podrobit odbojnou Jihlavu.<sup>201</sup> „*Téhož roku pan Burian z Lipnice na příkaz králův oblehl Jihlavu a ve středu před sv. Markétou, dorazila sem česká i moravská města a dobývali Jihlavu.*“<sup>202</sup> Odpor nekladla jen česká města, ale také slezská Vratislav, kde v roce 1459 vypukla revoluce. Byla vyslána nezdařená výprava, které se účastnili i bratři Trčkové z Lípy.<sup>203</sup>

Dne 16. října 1459 se Burian Trčka z Lípy zúčastnil sjezdu konaného v Plzni, na kterém došlo k ujednání doživotního spolku mezi králem Jiřím z Poděbrad a Ludvíkem Bavorským. O rok později, 8. května 1460, byl Burian Trčka jedním ze svědků svatební smlouvy, která byla uzavřena mezi Ludmilou, dcerou českého krále, a Jiřím, synem výše zmíněného bavorského vévody.<sup>204</sup>

V roce 1462 papež Pius II. prohlásil Basilejská kompaktáta za neplatná a koexistence dvojího lidu, katolíků a utrakvistů, byla u konce, nastala znovu doba zmatků a neklidu.<sup>205</sup> „*Potom byl na králův příkaz svolán do Prahy sněm na sv. Vavřince. Zde byl ohlášen výsledek tohoto poselství, totiž že papež Pius nechtěl*

---

<sup>197</sup> P. ČORNEJ, Velké dějiny, sv. VI., s. 156.

<sup>198</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 161.

<sup>199</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 182.

<sup>200</sup> P. ČORNEJ, Velké dějiny, svazek VI, s. 217.

<sup>201</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 161 - 162.

<sup>202</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 183.

<sup>203</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 163.

<sup>204</sup> Tamtéž, s. 164.

<sup>205</sup> Tamtéž, s. 164 - 165.

*přivolit k žádosti a prosbám královým a nepotvrdil kompaktáta z dob císaře Zikmunda.*<sup>206</sup>

V tomto neklidném času musel Burian I. Trčka z Lípy řešit majetkovou situaci své rodiny. Dne 12. října 1463 zemřel prostřední syn Mikuláše Trčky z Lípy, Zdeněk. O rok později v roce 1464 si dědictví rozdělili zbývající bratři, Burian a Mikuláš. Nejstarší syn Burian převzal správu nad panstvím Lipnice a mladší Mikuláš se ujal Vlašimi, ke které patřil Pelhřimov. Ač byl majetek rozdělený, oba bratři spolu spolupracovali a postupovali ve věcech politických a majetkových společně. A právě v této době můžeme sledovat rozdělení rodiny Trčků z Lípy na dvě větve, lipnickou a vlašimskou.<sup>207</sup>

V Čechách dále sílil odpor proti husitskému králi Jiřímu z Poděbrad a Burian Trčka z Lípy jako přední mluvčí rytířského stavu a opora panovníka neměl situaci lehkou.<sup>208</sup>

V průběhu roku 1465 došlo k několika střetům panovnické moci s papežskou kurií, což zanedlouho vyústilo ve velký spor. Dne 28. června proběhlo shromáždění velké konzistoře, kde papež Pavel II. přikázal obnovit pŕhon proti králi Jiřímu z Poděbrad. Dále označil všechny přísahy vyřčené „kacíři“ za neplatné a slíbil, že bude dosazen na český trůn katolický panovník. Pŕhon byl vydán 2. srpna 1465 s dodatkem, že se Jiří z Poděbrad má do 180 dnů dostavit k papežskému soudu. Vzápětí, 6. srpna, papež zmocnil německého římskokatolického biskupa a papežského legáta Rudolfa z Rŕdesheimu, aby klatbou pronásledoval ty, kteří byli oddaní „kacířskému“ Jiřímu z Poděbrad.<sup>209</sup>

Jiří z Poděbrad začal situaci okamžitě řešit tak, že se pokusil sblížit s Matyášem Korvínem, v němž spatřoval jistou oporu vůči papežské kurii. Jiří z Poděbrad přicházel s jistými ústupky, nicméně Matyáš Korvín ho nepodpořil a přiklonil se na papežovu stranu s tím, že papeži nabídl pomoc proti Turkům za rozsáhlou finanční podporu.<sup>210</sup>

Odboj, který se vytvářel proti králi Jiřímu z Poděbrad, neustále narůstal, a to primárně na domácí půdě. Opozice katolické šlechty v čele s nejvyšším purkrabím

---

<sup>206</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, *Ze starých letopisů*, s. 188.

<sup>207</sup> J. DOBIÁŠ, *Dějiny*, s. 164 - 165.

<sup>208</sup> Tamtéž, s. 166.

<sup>209</sup> P. ČORNEJ, *Velké dějiny*, svazek VI., s. 227 – 228.

<sup>210</sup> Tamtéž, s. 228.

Zdeňkem Konopišťským ze Šternberka tohoto sporu panovníka s papežskou kurií využila a začala formovat své politické, ale také konfesijní požadavky.<sup>211</sup>

Burian Trčka z Lípy se účastnil zemského sněmu, který svolal panovník do Prahy na 23. září 1465. Opozice katolické šlechty ještě před samotným konáním sněmu rozeslala písemné výhrady vůči samotnému králi, jeho politice i jeho důvěrníkům. V rámci zasedání je přednesl dvorský sudí Jan Zajíc. Na to okamžitě reagoval sám král, jenže jeho řeč opozici neobměkčila a do hovorů se museli zapojit i představitelé nižší šlechty v čele s Burianem Trčkou z Lípy, který se českého krále zastával.<sup>212</sup>

Ve čtvrtek 28. listopadu 1465 se opozice katolické šlechty sešla na hradě Zelená Hora u Nepomuku, kde zformovala a následně přijala svůj program, který dal počátky tzv. Zelenohorské jednotě.<sup>213</sup>

Dne 23. prosince 1466 vydal papež bulu, ve které prohlásil českého krále za kacíře a zbavil ho českého trůnu, a tím zprostil všechny jeho poddané povinností a závazků k němu vázaných.<sup>214</sup> Hlavní představitelé kališnické strany v čele s Burianem Trčkou z Lípy prosili krále, aby stále držel ochrannou ruku nad kališníky a nad kompaktáty. Za hlavního viníka, který stál za papežskou klatbou, byl považován Zdeňk Konopišťský ze Šternberka.<sup>215</sup>

Český král Jiří proti němu vyslal vojsko pod vedením Buriana I. Trčky z Lípy, ten měl proti němu zasáhnout a ztrestat ho za velezradu. Burian I. oblehl a dobyl hrad Šternberk, který následně odevzdal králi. Zdeňk ze Šternberka se odebral do Jihlavy, odkud se mstil na panství Trčků z Lípy. Na pomoc si dokonce pozval křižáky z Rakouska a Tyrolska, aby škodili a plenili na Burianových statcích.<sup>216</sup>

Majetek Trčků z Lípy se rozrůstal i v této těžké době. Burian Trčka z Lípy získal od krále Jiřího z Poděbrad poručnictví nad Želivským klášterem, jako odměnu za dobytí hradu Šternberk.<sup>217</sup> Ke klášterním budovám také náležel tzv. Trčkův hrad, který se skládal ze dvou pater a rozléhal se na skále nad řekou Želivkou. Burian Trčka z Lípy si touto mohutně opevněnou stavbou zabezpečil a ujistil své držení Želivského kláštera, který byl v držení této rodiny až do roku 1600.<sup>218</sup>

---

<sup>211</sup> P. ČORNEJ, *Velké dějiny*, svazek VI., s. 230.

<sup>212</sup> Tamtéž, s. 230; J. DOBIÁŠ, *Dějiny*, s. 166.

<sup>213</sup> P. ČORNEJ, *Velké dějiny*, svazek VI., s. 230.

<sup>214</sup> Tamtéž, s. 239.

<sup>215</sup> Fr. KOŘÍNEK, *Hrad*, s. 45.

<sup>216</sup> Tamtéž, s. 45 - 46.

<sup>217</sup> J. DOBIÁŠ, *Dějiny*, s. 174

<sup>218</sup> Václav Vladivoj TOMEK, *Po troskách české slávy: hrady, zámky a tvrze české, jich založení, dějiny, pověsti a poklady umělecké 1. díl*, Praha 1913, s. 376.

Dále mu byly svěřeny statky na Pelhřimovsku, které ale v jeho držení nezůstaly dlouho, 21. března 1468 je prodal za 600 uherských zlatých 381 ½ kopy českých grošů Prokopovi Štítnému ze Štítného.<sup>219</sup> Prodej těchto majetků si vynahradil koupí Polné, Přibyslavi,<sup>220</sup> Ronova<sup>221</sup> a panství Pohled<sup>222</sup> za 10 500 kop českých grošů od Viktorína z Kunštátu, nejstaršího syna Jiřího z Poděbrad.<sup>223</sup> Zisk rozsáhlých polenských a přibyslavských majetků nesl i nevýhody, a to velkou blízkost Jihlavy, která byla opěrným bodem katolické strany a krále Matyáše. Netrvalo dlouho a již 4. října 1468 se jeden ze synů Zdeňka Konopištského zmocnil hradu v Polné. Tímto Trčkové z Lípy ztratili rozsáhlé majetky a až Burianův syn Mikuláš mladší dokázal statky získat zpět.<sup>224</sup>

V době, kdy se k domácím odboji přidal i uherský král Matyáš Korvín, králi Jiřímu z Poděbrad odešel nejvěrnější přítel a rádce Burian Trčka z Lípy, zemřel v roce 1468.<sup>225</sup> „*Hned téhož roku dopadly na krále události smutné nenadále, když rozloučit se musel s přáteli, kteří mu náhle zemřeli. (...) Pak po nich pak muž chytré hlavy - pan Burian Trčka z Lipnice.*“<sup>226</sup>

---

<sup>219</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 174.

<sup>220</sup> Přibyslav je město v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina na řece Sázavě, které je vzdálené 23 km severovýchodně od Jihlavy a 12 km jihovýchodně od Havlíčkova Brodu; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 474.

<sup>221</sup> Ronov nad Sázavou je malá vesnice vzdálená asi 2,5 km na východ od Přibyslavi, dnes je součástí zmiňovaného města, v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 584.

<sup>222</sup> Pohled je obec, bývalé městečko, v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina. Nachází se po obou stranách řeky Sázavy v bezprostřední blízkosti od Havlíčkova Brodu; Tamtéž, s. 412.

<sup>223</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 173 – 174.

<sup>224</sup> Tamtéž, s. 178 - 179.

<sup>225</sup> Tamtéž, s. 177.

<sup>226</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 204.



## 5. Mikuláš II. starší Trčka z Lípy a na Vlašimi – vlašimská větev

Poručníkem nad nedospělými syny Buriana I. Trčky z Lípy se stal jeho bratr Mikuláš II. starší, který také stál věrně po boku Jiřímu z Poděbrad. Mikuláš II. se velmi angažoval v zemské politice, díky čemuž se stal jedním z hlavních mluvčích rytířského stavu.<sup>227</sup>

Nedávný zisk přibyslavského a polenského panství znamenal ucelení dosavadního dominia. Na druhou stranu zde vyvstávalo riziko z katolické strany. Obě získaná panství se nacházela v přílišné blízkosti od Jihlavy, což byl opěrný bod Matyáše Korvína. Dlouholetý protivník trčkovského rodu Zdeněk Konopišťský se následně zmocnil hradu v Polné, a tím pádem i Přibyslavi. Celistvost panství Trčků z Lípy se tak roztříštila.<sup>228</sup>

Mikuláš starší Trčka z Lípy zachovával věrnost Jiřímu z Poděbrad až do jeho smrti, do roku 1471. Loajalita přešla na nově zvoleného panovníka Vladislava II. Jagellonského.<sup>229</sup> Jeho volba za nového českého krále proběhla 27. května 1471 v Kutné Hoře, volby se Mikuláš Trčka z Lípy neúčastnil. V téže době se pohyboval se svým vojskem okolo dřívějšího Německého Brodu,<sup>230</sup> kde se postavil proti Matyášovi Korvínovi, který se 28. května nechal v Jihlavě korunovat rovněž českým králem.<sup>231</sup>

Jako hlava trčkovského rodu zastával Mikuláš II. starší mnohé úřady. V roce 1470 na svatotomášském sjezdu byl v Praze jmenován popravcem kraje kouřimského,<sup>232</sup> v letech 1473 - 1478 vykonával úřad čáslavského hejtmana<sup>233</sup> a roku 1475 zasedal v komorním soudě.<sup>234</sup> Po smrti svého bratra Buriana I. Trčky z Lípy se stal Mikuláš II. starší poručníkem jeho nezletilých tří synů, tudíž v jeho správě skončily rozsáhlé majetky. Jeho jmění nabylo takových rozměrů, že si od něj finanční prostředky půjčoval i Jan z Rožmberka.<sup>235</sup>

Mikuláš Trčka z Lípy na základě svého bohatství mohl napravit chybu z roku 1454, kdy došlo k dělení arcibiskupského řečického panství. Před rokem 1474 na sebe převedl zápis od Petra Břekovce z Ostromeče, spojil tak tím po několika letech panství

---

<sup>227</sup> Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 126.

<sup>228</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 177 - 179.

<sup>229</sup> Tamtéž, s. 181; Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 127.

<sup>230</sup> Dnes Havlíčkův Brod.

<sup>231</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 181 - 182.

<sup>232</sup> Tamtéž, s. 184.

<sup>233</sup> F. PALACKÝ, Archiv, VI, s. 80, č. 4, Psaní Wladislawa II. krále Českého.

<sup>234</sup> J. KALOUSEK, Archiv, VII, s. 487, č. 205. Zápisy z roku 1475; Tamtéž, s. 493, č. 222, Zápisy z roku 1475.

<sup>235</sup> Tamtéž, s. 184.

v jeden celek. Toto spojení netrvalo příliš dlouho. Po smrti Michala ze Stráže vznikl spor o držení dřívějšího Břekovcova dílu. Nárok si činil Jan ze Šelmberka, pán na Kamenici a nejvyšší kancléř království českého, který se odvolával na nezrušený zápis českého krále Jindřichovi ze Stráže z roku 1454. Mikuláš Trčka z Lípy k dílu řečického panství přišel právoplatně a pro panovníka to nebyla situace lehká, jak spor vyřešit. Sám Mikuláš Trčka z Lípy finančně panovníka podporoval a zakládal, proto český král Vladislav Jagellonský zvolil smířlivou cestu. Mikuláš Trčka z Lípy musel Janu ze Šelmberka postoupit část panství za jinou panovníkem navrhovanou náhradu. Mikuláš Trčkovi z Lípy i jeho potomkům bylo 29. listopadu 1480 zastaveno 50 kop českých grošů svatomartinského úroku z komorního platu Hradce Králové v 500 kopách českých grošů.<sup>236</sup>

V téže době napětí mezi Mikulášem starším Trčkou z Lípy a českým králem Vladislavem vzrůstalo, ať už z důvodu ústupků kvůli řečickému panství či zcela odlišných hlubších příčin. Jak jeden, tak i druhý vyznávali odlišnou víru. Mikuláš starší patřil k horlivým kališníkům, a naopak Vladislav Jagellonský stál na katolické straně.<sup>237</sup> Proto Mikuláš Trčka z Lípy postupně začal ustupovat do pozadí a místo něho se do popředí dostal nejstarší syn jeho bratra Buriana I. Trčky z Lípy Mikuláš mladší.<sup>238</sup>

Mikuláš starší Trčka z Lípy vystoupil v roce 1478 na svatovavříneckém sněmu strany podobojí, kdy jeho proslov vyzněl jako odpor proti králi a jeho politice v náboženských věcech.<sup>239</sup> O rok později, v roce 1479, Mikuláš starší Trčka z Lípy přepsal všechny majetky, které mu byly svěřeny do poručnické vlády, svým čtyřem synovcům (nejstarší Mikuláš mladší, Burian II., Jiří, Melchysedech).<sup>240</sup>

Situace se ještě více vyostřila v roce 1479, kdy se dohodly strany Matyáše Korvína a Vladislava Jagellonského o přerozdělení vlády. Nadále měli titul českého krále užívat dva panovníci (české království tak bylo navzdory ustanovením Karla IV. rozpolceno). Vladislav měl právo vládnout českému království dědičně a Matyáš Korvín získal rovněž dědičně Moravu, Slezsko a obě Lužice.<sup>241</sup> Po dohodě v Olomouci byla česká katolická strana posílena panskou jednotou, která původně podporovala

---

<sup>236</sup> Tamtéž, s. 185 - 186.

<sup>237</sup> Josef MACEK, *Jagellonský věk v českých zemích (1471-1526)*. 1. Hospodářská základna a královská moc, Praha 1992.

<sup>238</sup> J. DOBIÁŠ, *Dějiny*, s. 196.

<sup>239</sup> Tamtéž, s. 196 - 197.

<sup>240</sup> Tamtéž, s. 196.

<sup>241</sup> Jaroslav ČECHURA, *České země v letech 1437–1526*, II. díl: *Jagellonci na českém trůně*, Praha 2012.

Matyáše Korvína. Český král Vladislav měl dostatečnou podporu a mohl začít horlivě vystupovat a zasahovat proti kališníkům.<sup>242</sup>

Prosazování katolické šlechty se promítlo například do královské rady, která po roce 1479 zaznamenala důležitý mezník vývoje. Na dvoře Vladislava Jagellonského pobývalo asi 20 - 25 rádců, kteří byli v neustálém kontaktu s panovníkem a mohli se podílet na prosazování vládní moci. Ještě v době Karla IV. tvořili královskou radu z velké části preláti, přičemž za Vladislava Jagellonského byli upozadřováni. Vladislavova královská rada navazovala na tradici Václava IV. a Jiřího z Poděbrad. Po roce 1479 se začínají v královské radě prosazovat představitelé katolické vyšší šlechty a panstvo, které získalo početní převahu nad rytíři. Mezi předními mluvčími nižší šlechty byli například Samuel Valečovský z Hrádku, Mikuláš z Landštejna nebo Mikuláš II. starší Trčka z Lípy.<sup>243</sup>

V roce 1481 se v Praze uskutečnil sněm, kde došlo k odporu proti králi, v jehož čele stál Mikuláš Trčka. Účastníci sněmu žádali vyřízení otázek týkajících se jejich náboženství, panovník nakonec ustoupil, nicméně sněm se rozešel bez kladného výsledku.<sup>244</sup>

Jednotliví členové Trčků z Lípy hrdě hlásili ke kališníkům. To například dokazuje zápis ze 17. června 1482, ve které se stavové Hradeckého kraje zavazují k ochraně své a biskupa Augustina Lucianiho. „*Protože my, Mikuláš starší Trčka z Lípy a na Vlašimi, Mikuláš mladší Trčka z Lípy a na Lipnici, (...), Melchisedech Trčka z Lípy a na Lipnici, (...), že jsme svolili a zapsali, a mocí tohoto listu svolujem a zapisujem k artikulóm nižepsaným, a to tímto způsobem: (...) A protož znajíce toho velkou potřebu, ze své nesmírné milosti ráčil jest nám důstojného v Kristu otce a pána, p. Augustina, biskupa Sankturienského do země této dáti (...). Do tohoto království víry přijímáme tělo a krev boží pod obojí způsobou.*“<sup>245</sup> Dalším důkazem je také přítomnost výše zmíněného italského duchovního Augustina Lucianiho, biskupa z Mirandoly na hradě Lipnici v roce 1482, který zde světil utrakvistické kněží. Představitelé rodiny Trčků z Lípy si jeho pobytu jistě velmi cenili a vážili, tím spíš, že sem za biskupem zavítalo poselstvo pražských univerzitních mistrů a konzistoře.<sup>246</sup>

---

<sup>242</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 191 - 192.

<sup>243</sup> J. MACEK, Jagellonský věk, s. 243 - 244.

<sup>244</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 192.

<sup>245</sup> F. Palacký, Archiv, V, s. 409 - 410, č. 24, Akta veřejná i sněmovní v království Českém, 1482; Citovaná část byla upravena na základě dnešního úzu (hlásky byly přepsány do dnešní podoby, stejně tak i spřežky).

<sup>246</sup> A. Sedláček, Hrady XII. Čáslavsko, s. 72.

K dalšímu střetu došlo v roce 1483, kdy v Praze propukly krvavé nepokoje směřované proti katolickému útisku, ale také proti králi. Za klíčové představitele jednání s panovníkem byli zvoleni představitelé trčkovského rodu.<sup>247</sup>

Mikulášův synovec Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy patřil k nejbohatším rytířům v Čechách.<sup>248</sup> Oba Trčkové z Lípy, jak Mikuláš II. starší, tak i jeho synovec Mikuláš III. mladší měli rozsáhlé pozemky, které museli zabezpečit v rámci trčkovského rodu. Proto nejspíš došlo k dohodě o společenství jejich statků. Společně například koupili 18. července 1491 dům v Praze v Celetné ulici. Od té doby vystupovali společně.<sup>249</sup>

Jejich vzájemná spolupráce také vedla k tomu, že v roce 1503 král Vladislav povolil dva jarmarky ročně, které se měly uskutečňovat v Pelhřimově. Jeden se měl konat v úterý po středopostí a druhý v úterý po sv. Bartoloměji. Oproti jiným městům v okolí Pelhřimov v rámci pořádání jarmarků zaostával. Například nedaleké město Humpolec mohlo pořádat výroční trhy již od roku 1437.<sup>250</sup>

Ač Mikuláš starší přenechal své politické místo svému synovci Mikulášovi mladšímu, stále mu zůstala správa nad jeho majetky, které i nadále rozšiřoval. V roce 1488 získal rozsáhlé velišské panství.<sup>251</sup> To zahrnovalo město Jičín,<sup>252</sup> které koupil za 19 800 zlatých uherských od Samuela z Hrádku a z Valečova.<sup>253</sup> V téže roce požadoval od krále Vladislava dva výroční trhy ve městě Vlašim, jeden se měl konat v sobotu po sv. Jiljí<sup>254</sup> a druhý v sobotu před hodem sv. Ducha.<sup>255</sup> Dne 11. srpna 1488 mu to panovník potvrdil majestátem.<sup>256</sup> Dále mu jeho manželka Johanka z Březovic postoupila roku 1497 město Říčany ve fíngovaném dluhu.<sup>257</sup>

Mikuláš II. starší Trčka z Lípy zemřel ve druhé polovině října roku 1509.<sup>258</sup> „*Téhož roku po sv. Havlu zemřel význačný zeman Mikuláš Trčka starší, věrný*

---

<sup>247</sup> Tamtéž, s. 195.

<sup>248</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 50.

<sup>249</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 202 - 203.

<sup>250</sup> Tamtéž, s. 213; Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 130.

<sup>251</sup> Veliš se nachází v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji, zhruba 4 km jihozápadně od Jičina; A. PROFOUS, Místní jména, IV. díl, s. 496.

<sup>252</sup> Jičín je město v Královéhradeckém kraji v severovýchodních Čechách. Město leží v Jičínské na řece Cidlině; Týž, Místní jména, II. díl, s. 144.

<sup>253</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 201; L. DVOŘÁKOVÁ, Trčkové, s. 118.

<sup>254</sup> Na rok 1488 připadlo datum na 6. září,

<sup>255</sup> Na rok 1488 připadlo datum na 24. května.

<sup>256</sup> F. A. SLAVÍK, Dějiny, s. 41.

<sup>257</sup> L. DVOŘÁKOVÁ, Trčkové, s. 118; J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 201.

<sup>258</sup> TAMTÉŽ, s. 214.

*přítel pravdy boží a vytrvalý obránce kalicha Kristova.*<sup>259</sup> Zanechal svou manželku Johanku z Březovic, pět manželských synů a s velkou pravděpodobností i jednoho nemanželského.<sup>260</sup>

Rozsáhlého majetku se po smrti Mikuláše II. staršího Trčky z Lípy neujali jeho synové, nýbrž už zmíněný synovec Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy a na Lichtenburce. Bylo tak uskutečněno buď na základě smlouvy, která byla uzavřena někdy před rokem 1490, nebo byl pověřen správou majetku jako poručník nedospělých synů.<sup>261</sup>

---

<sup>259</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, *Ze starých letopisů*, s. 329.

<sup>260</sup> J. DOBIÁŠ, *Dějiny*, s. 214 - 215.

<sup>261</sup> Tamtéž, s. 214 – 216.

## 6. Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy a na Lichtenburce – lipnická větev

Mikuláš mladší Trčka z Lípy byl přední osobou rytířského stavu a činil vše v zájmu českého krále Vladislava II. Jagellonského.<sup>262</sup>

Mikuláš mladší Trčka z Lípy zaujímal mnohem vyšší postavení než jeho strýc. Na počátku 16. století se pyšnil vysokým politickým a veřejným vlivem.<sup>263</sup> Zasedal v zemském soudu, kde rozhodoval nejen o záležitostech soudních, ale také politických. Již 25. února 1485 zasedal v soudě komorním a 6. června téhož roku byl povolán panovníkem, aby se zúčastnil zemského soudu, jako jeden z hlavních zástupců nižší šlechty.<sup>264</sup> Tento zemský soud zasedal po téměř dvacetileté přestávce, jeho obnova byla odsouhlasena na kutnohorském sněmu v březnu 1485, kdy se vyšší a nižší šlechta dohodla na počtu jednotlivých zástupců. Dále byl také uzavřen tzv. kutnohorský náboženský mír, kdy došlo ke zrovnoprávnění vyznání, jak katolického, tak podobojí způsobilou.<sup>265</sup>

Vedle politického a veřejného života Mikuláš mladší nezameškával své hospodářské povinnosti na svých statcích a pozemcích. Po svém otci Burianovi I. zdědil rozsáhlé majetky v tehdejší čáslavském kraji s centrem v Lipnici nad Sázavou. V roce 1485 získal od svého strýce Mikuláš staršího Trčky z Lípy Střítež,<sup>266</sup> kterou připojil ke svému majetku. Až do roku 1487 Mikuláš mladší se svými bratry drželi Lipnici nedílně, snažili se tedy zabezpečit svůj majetek před možností odúmrtě. Společně téhož roku potvrdili tamějším měšťanům všechna práva a privilegia.<sup>267</sup>

Následně v roce 1488 byl Mikuláš mladší vyslán do Vídně ve čtyřčlenném poselstvu k Matyáši Korvínovi, aby společně vyjednávali.<sup>268</sup>

Ještě téhož roku 10. března král Vladislav na přímluvu Mikuláše mladšího Trčky z Lípy potvrdil privilegia a svobody městu Německý Brod.<sup>269</sup>

---

<sup>262</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 48.

<sup>263</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 216.

<sup>264</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 48.

<sup>265</sup> P. ČORNEJ, Velké dějiny, svazek VI., s. 454 – 457.

<sup>266</sup> Dnes Střítež pod Křemešníkem se nachází mezi Havlíčkovým Brodem a Jihlavou, dnes okres Pelhřimov v kraji Vysočina; A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník, s. 842.

<sup>267</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 50.

<sup>268</sup> Tamtéž, s. 49.

<sup>269</sup> SOKA Havlíčkův Brod, Archiv města Havlíčkův Brod, LI/24.

Rok 1489 byl pro Mikuláše mladšího jistě stěžejní. Získal dědičným zápisem hrad Lichtenburk<sup>270</sup> a hrad Oheb,<sup>271</sup> oddělil se tak od svých bratří, kterým přenechal Lipnici a začal se nazývat Mikulášem mladším Trčkou z Lípy na Lichtenburce.<sup>272</sup>

Matyáš Korvín zemřel 6. dubna 1490 a český král Vladislav II. Jagellonský opustil koncem téhož roku Čechy, aby se ujal uherské koruny. Z toho důvodu učinil z Mikuláše mladšího Trčky z Lípy jednoho ze čtyř hejtmanů (dále páni Petr IV. z Rožmberka, Jan Jenec z Janovic, Albrecht Leskovec z Leskova), kterým byla svěřena vláda nad Čechami. Vladislav Jagellonský se svým přesídlením do Budína zřekl některých svých výsad a práv. Nejvyšším zemským úředníkům přenechal plnou moc ke vkladům do desek zemských, přičemž souhlasil, že komorní soud bude zasedat i bez jeho vlastního předsednictví za účasti zemských hejtmanů. Představitelé vyšší i nižší nobility řídili zemský i komorní soud, a tím pádem získali prvořadě zastoupení v královské radě.<sup>273</sup>

Majetky Mikuláše mladšího se rozrůstaly čím dál více. V roce 1495 koupil za sumu 20 000 zlatých uherských opočenské panství od Jana z Janovic a z Petršpurku. Téhož roku koupil od Buriana z Ploštic za 275 kop českých grošů poplatný dvůr s poplužím v Pohoří,<sup>274</sup> ke kterému náležely louky, rybníky a lesy v Halíně.<sup>275</sup> Dále majetek rozšířil o veselické<sup>276</sup> a šestajovické<sup>277</sup> panství na Náchodsku za 2 220 kop českých grošů od Zbyňka Buchovce z Buchova.<sup>278</sup>

V roce 1496 zakoupil od Johanky z Březovic, manželky svého strýce Mikuláše staršího Trčky z Lípy za 5 000 kop českých grošů Třebechovice<sup>279</sup> s tvrzí, poplužními dvory a krčmami, dále Nepasice,<sup>280</sup> Blešno,<sup>281</sup> Librantice,<sup>282</sup> Jeníkovice,<sup>283</sup> Krňovice,<sup>284</sup>

---

<sup>270</sup> Původně Lichtenburk, dnes zřícenina Lichnice ležící v Železných horách nad městem Třemošnice, v okrese Chrudim v Pardubickém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 611.

<sup>271</sup> Dnes zřícenina ležící nad Sečskou přehradou na Chrudimce v okrese Chrudim v Pardubickém kraji; Týž, Místní jména, III. díl, s. 254.

<sup>272</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 49 – 50; L. DVOŘÁKOVÁ, Trčkové, s. 119; J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 198.

<sup>273</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 197; P. ČORNEJ, Velké dějiny, svazek VI., s. 513.

<sup>274</sup> Obec Pohoří se nachází nedaleko Opočna, v okrese Rychnov nad Kněžnou v kraj Královéhradeckém; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 415.

<sup>275</sup> Dnes přírodní památka Halín se nachází u vesnice Běstviny, mezi městy Dobruška a Nové Město nad Metují; Antonín FLESAR, Popis historicko-archeologicko-statistický okresu Opočenského, Hradec Králové 1895, s. 31 - 32.

<sup>276</sup> Vesnice Veselice je součástí Velké Jesenice v okrese Náchod, kde stával původní hrad; A. PROFOUS, Místní jména, IV. díl, s. 526.

<sup>277</sup> Obec Šestajovice se nachází v okrese Náchod v kraji Královéhradeckém. Převážnou dobu obec náležela k opočenskému panství; Tamtéž, s. 278.

<sup>278</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 199.

<sup>279</sup> Třebechovice pod Orebem je město nacházející se 13 km východně od Hradce Králové pod vrchem Oreb; A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník, s. 893.

<sup>280</sup> Nepasice se nachází cca 8 km východně od Hradce Králové, dnes součástí města Třebechovice pod Orebem v okrese Hradec Králové v kraji Královéhradeckém; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 204.

Štěnkov,<sup>285</sup> Lično,<sup>286</sup> Petrovičky,<sup>287</sup> Výravu,<sup>288</sup> Holišovice,<sup>289</sup> Lozice,<sup>290</sup> Bětušovice.<sup>291</sup> Od Bořka z Dohalic v roce 1497 odkoupil Hlohů,<sup>292</sup> Městec,<sup>293</sup> Slavětín,<sup>294</sup> Rohenici,<sup>295</sup> Rychnovek<sup>296</sup> a mlýn v Roztokách<sup>297</sup> za 412 ½ kop českých grošů.<sup>298</sup>

Dále v roce 1498 přidal ke svému majetku za 5 500 kop českých grošů smiřické panství<sup>299</sup> s přílehlými vsi a dvory, které původně náleželo Alžbětě, Ludmile a Johaně z Valečova a od Zikmundovi Pětipeskému z Krásného Dvora.<sup>300</sup>

V roce 1499 získal další menší statky k opočenské doméně, a to Chotěboř,<sup>301</sup> hrad Vildštejn<sup>302</sup> a městečko Seč.<sup>303</sup> „*My Vladislav etc. oznamujem listem tímto všem, že před nás přistoupil statečný Mikuláš Trčka mladší z Lípy na Lichtmburce, věrný náš milý, proše nás s pilností: jakož má a drží město naše Chotěboř a hrad zbořený*

---

<sup>281</sup> Blešno se nachází v blízkosti řeky Orlice, v okrese Hradec Králové v kraj Královéhradeckém; Týž, Místní jména, I. díl, s. 98.

<sup>282</sup> Librantice se nachází cca 9 km severovýchodně od Hradce Králové, v okrese Hradec Králové v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, II. díl, s. 602.

<sup>283</sup> Jenikovice se nachází cca 12 km východně od Hradce Králové, v okrese Hradec Králové v Královéhradeckém kraji; Tamtéž, s. 123.

<sup>284</sup> Krňovice se nachází na levém břehu řeky Orlice cca 10 km východně od Hradce Králové, dnes součástí města Třebechovice pod Orebem v okrese Hradec Králové v Královéhradeckém kraji; Tamtéž, s. 412.

<sup>285</sup> Štěnkov se nachází cca 2 km na jih od Třebechovic pod Orebem v okrese Hradec Králové; Týž, Místní jména, V. díl, s. 375.

<sup>286</sup> Lično se nachází cca 6 km severozápadně od Kostelce nad Orlicí, v okrese Rychnov nad Kněžnou v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, II. díl, s. 608.

<sup>287</sup> Petrovičky jsou dnes součástí města Týniště nad Orlicí v okrese Rychnov nad Kněžnou v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, III. díl, s. 352.

<sup>288</sup> Výrava se nachází cca 12 km severovýchodně od Hradce Králové, v okrese Hradec Králové v Královéhradeckém kraji.

<sup>289</sup> Nenalezeno.

<sup>290</sup> Lozice se nachází v okrese Chrudim v Pardubickém kraji; Týž, Místní jména, V. díl, s. 233.

<sup>291</sup> Nenalezeno.

<sup>292</sup> Hlohov se nachází cca 3,5 km severozápadně od Čihoště, v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, I. díl, s. 638.

<sup>293</sup> Městec se nachází cca 5 km od Opočna, dnes součástí obce Očelice v okrese Rychnov nad Kněžnou v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, III. díl, s. 53.

<sup>294</sup> Slavětín se nachází cca 9 km jihovýchodně od Chotěboře v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 97.

<sup>295</sup> Rohenice se nachází cca 7 km severozápadně od Opočna, v okrese Rychnov nad Kněžnou v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, III. díl, s. 573.

<sup>296</sup> Rychnovek se nachází cca 3 km východně od Jaroměře, v okrese Náchod v Královéhradeckém kraji; Tamtéž, s. 624.

<sup>297</sup> Dnes součástí Šestajovic, viz výše.

<sup>298</sup> A. FLESAR, Popis, s. 32.

<sup>299</sup> Smiřice je město v okrese Hradec Králové, městem protéká řeka Labe; A. PROFOUS, Místní jména, IV. díl, s. 115.

<sup>300</sup> A. FLESAR, Popis, s. 33.

<sup>301</sup> Chotěboř je město vzdálené cca 14 km severovýchodně od Havlíčkova Brodu v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, II. díl, s. 36.

<sup>302</sup> Dnes zřícenina ležící cca 1 km od Seče, v okrese Chrudim v Pardubickém kraji; Tomáš DURDÍK, Ilustrovaná encyklopedie Českých hradů, Praha 2002, s. 501.

<sup>303</sup> Seč se nachází v okrese Chrudim v Pardubickém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, IV. díl, s. 17; Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 49 - 50.



*Vildštejn s jich příslušenstvím zapsaný v jistých zápisech předků našich, králův Českých, i v našich také, abychom jemu též město a zámek k dědictví dáti a zapsati ráčili.*<sup>304</sup>

I v roce 1500 rozšiřoval své bohatství. Přikoupil od Václava z Perknova tvrz a poplužní dvůr v Kamenici<sup>305</sup> za 200 kop českých grošů, za 400 kop českých grošů od Jana Janovského ze Soutic Rtyni<sup>306</sup> a dále ještě za 3 500 kop českých grošů od Petra Adršpacha z Dubé Královu Lhotu,<sup>307</sup> Zdivec,<sup>308</sup> Bukovinu,<sup>309</sup> Lajšovku<sup>310</sup> a Vlkov.<sup>311</sup>

Na počátku roku 1500 odprodal svému bratrovi Burianu II. Trčkovi z Lípy na Lipnici střítežský statek (kromě Kojetína a Ždírcce) za 300 kop českých grošů.<sup>312</sup>

Majetky Mikuláše mladšího se i nadále rozrůstaly. V roce 1509 koupil statky na Moravě, byla to Ruda,<sup>313</sup> Zábřeh<sup>314</sup> a Klášterec.<sup>315</sup> Nicméně 2. října 1512 s Ladislavem z Boskovic směnil tyto statky za hrad Svojanov<sup>316</sup> a celé jeho panství.<sup>317</sup>

Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy ve své době patřil mezi nejzámožnější muže, co se majetku týkalo. Po pánech z Hradce a z Rožmberka zaujímal pan Trčka třetí místo.<sup>318</sup>

Stejně jako i jeho předci, i Mikuláš mladší Trčka z Lípy byl horlivým kališníkem a odpůrcem jednoty bratrské, proti které také tvrdě vystupoval.<sup>319</sup>

---

<sup>304</sup> J. KALOUSEK, Archiv, XVIII, s. 152, č. 239, Registra krále Vladislava II.; Citovaná část byla upravena na základě dnešního úzu (hlásky byly přepsány do dnešní podoby, stejně tak i spřežky).

<sup>305</sup> Trhová Kamenice se nachází cca 6 km jihovýchodně od Nasavrku v okrese Chrudim v Pardubickém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 196.

<sup>306</sup> Rtyň v Podkrkonoší se nachází cca 2 km západně od Jaroměře v okrese Trutnov v Královéhradeckém kraji v severovýchodních Čechách; Týž, III. díl, s. 607.

<sup>307</sup> Králova Lhota se nachází cca 8 km severozápadně od Opočna v okrese Rychnov nad Kněžnou v Královéhradeckém kraji; Týž, II. díl, s. 546.

<sup>308</sup> V roce 1500 známá jako Zdivec, dnes jako Divec. Obec se nachází cca 7 km severovýchodně od Hradce Králové v Královéhradeckém kraji; Týž, I. díl, s. 388.

<sup>309</sup> Bukovina je dnes součástí obce Černilov v okrese Hradec Králové v Královéhradeckém kraji; A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník, s. 82.

<sup>310</sup> Lajšovka se nachází cca 6,5 km jižně od Jaroměře v okrese Hradec Králové v Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 501.

<sup>311</sup> Vlkov se nachází cca 4 km jižně od Jaroměře v okrese Náchod v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 581; A. FLESAR, Popis, s. 33.

<sup>312</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 199 - 200.

<sup>313</sup> Dnes Ruda nad Moravou se nachází cca 10 km od Šumperku v okrese Šumperk v Olomouckém kraji; Ottův slovník naučný XXII, s. 60.

<sup>314</sup> Zábřeh je město nacházející se cca 12 km od Šumperku v okrese Šumperk v Olomouckém kraji; Ottův slovník naučný XXVII, s. 359.

<sup>315</sup> Klášterec je dnes součástí obce Olšany ve vzdálenosti cca 5 km od Rudy nad Moravou v okrese Šumperk v Olomouckém kraji; Ottův slovník naučný XIV, s. 315; A. FLESAR, Popis, s. 33.

<sup>316</sup> Dnešní částečná zřícenina hradu Svojanov se nachází v blízkosti městyse Svojanov, zhruba 15 km od Poličky, v okrese Svitavy v Pardubickém kraji; A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník, s. 856.

<sup>317</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 220.

<sup>318</sup> Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 127.

<sup>319</sup> Tamtéž, s. 127; J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 216 - 217.

Obliba a úcta k Mikulášovi mladšímu vzrůstala především díky jeho bohatství, které se neustále navyšovalo. V roce 1502 mu musel český král Vladislav Jagellonský postoupit na tři roky do zástavy Poděbrady, Kolín a Hradištko.<sup>320</sup> Další důkazem o jeho jmění a vysokém postavení je také smlouva z roku 1506 mezi Mikulášem Trčkou z Lípy a polským králem Zikmundem, která uváděla zástavu opavského panství. Opavské stavy ale s touto smlouvou vůbec nesouhlasily. Stavové odmítali prostého rytíře za pána, ještě k tomu kališnického vyznání. Proto se do jednání vložil český panovník Vladislav Jagellonský a rozhodl se vyplatit opavské knížectví sám z vlastních financí. Jako odškodné Mikulášovi Trčkovi z Lípy zastavil Vladislav Jagellonský v pěti tisících kopách zdechovické panství u Přelouče<sup>321</sup> na Chrudimsku. Jelikož se ale jednalo o zastavování korunního majetku, tentokrát se s odporem ozvali čeští stavové. Proto došlo ke zrušení zástavy v prosinci 1509.<sup>322</sup>

Dalším činem Mikuláše mladšího bylo v roce 1506 pořízení prostředního zvonu do světelského kostela sv. Václava, který nesl nápis: „*Anno Domini M. D. V. I. haec campana fusa est ad laudem Dei omnipotentis per magistrum dicto Ptáček in montibus cut.*“<sup>323</sup>

Mikuláš mladší, jak už bylo zmíněno výše, byl jistě velmi obdivován pro své bohatství a královu přízeň. Patřil jistě mezi nejbohatší a nejvlivnější rytíře Českého království. Na druhou stranu nevedl život příliš šťastný. Bolestivá rána přišla 23. prosince roku 1507, kdy Mikuláš přistihl svou manželku Kateřinu ze Šelmberka při nevěře s rytířem Zdeňkem Šanovcem.<sup>324</sup> Obvinění z cizoložnictví mohli být stíháni jak soudem, tak i případným manželem, při kterém v tomto případě stálo právo a mohl se řešení ujmout sám, což se stalo i v případě Mikuláše mladšího.<sup>325</sup> O „*Téhož roku před samými Vánoce mi dal pan Mikuláš Trčka z Lichtenburka stít nějakého Šanovce, člověka stavu rytířského, který byl u něho ve službě, a za živa pohřbít bábu, která sloužila paní Trčkové; svou manželku dal zazdít. Říká se, že spolu cizoložili a ta bába je dala dohromady.*“<sup>326</sup>

---

<sup>320</sup> Tamtéž, s. 218.

<sup>321</sup> Přelouč se nachází cca 13 m západně od Pardubic v Pardubickém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 465.

<sup>322</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 218 – 219.

<sup>323</sup> V překladu „*Zvon ten lit jest k chvále všemohoucího Boha od mistra Ptáčka v Kutné Hoře 1506.*“; K. SEIDLER, Kronika, s. 12 - 13.

<sup>324</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 221.

<sup>325</sup> Jindřich FRANCEK, Zločin a sex v českých dějinách, Praha 2000, s. 35.

<sup>326</sup> Ze starých letopisů, s. 302.

Je dost možné, že toto jednání Mikuláše mladšího trápilo, byl to přece jenom velmi násilný a drastický čin. Z tohoto důvodu činil milosrdné skutky, kterým si chtěl možná zajistit „dobrou“ vlastní smrt. Založil totiž špitály v Dobrušce, Chotěboři, Heřmanově Městci<sup>327</sup> a ve Vilémově. V chotěbořském špitále měl kaplan důležitou povinnost, modlit se a pravidelně prosit za duši pana Trčku z Lípy.<sup>328</sup>

Chování a činy Mikuláše mladšího byly v určitých oblastech velmi vyhraněné. Byl velmi neústupným zastáncem privilegií obou vyšších stavů proti královským městům. Jeho přístup k městům byl velmi razantní a tvrdě proti nim vystupoval.<sup>329</sup> V roce 1509 byl ustanoven jedním z osmi komisařů, kteří měli právo jednat na sněmu konaném 4. dubna, který projednával rozpory mezi šlechtou a městy.<sup>330</sup> Takto vznikl napjatý vztah mezi městy a členy Trčků z Lípy se lehce uklidnil až po smrti Mikuláše mladšího Trčky z Lípy.<sup>331</sup>

Z manželství Mikuláše mladšího Kateřiny ze Šelmberka nevzešly žádné děti a Mikuláš potřeboval zabezpečit svůj majetek pro další generace. Proto se rozhodl s povolením panovníka učinit poslední pořizování. K sepsání došlo 12. června 1510 v Pelhřimově za přítomnosti vladyk Jana z Leskovce a v Kamenici, Arnošta z Leskovce na Cerekvici a Hynka Haugvice z Biskupic. Veškerý majetek, jak dědičný (Opočno, Smiřice, Třebechovice, Kněžice,<sup>332</sup> Chotěboř), tak zápisný (Lichtenburk, Oheb), odkázal již vdově po svém strýci Mikuláši starším, Johaně z Březovic. Mikuláš mladší tím zabezpečil svůj rozsáhlý majetek, ponechal si pro svou osobu ale ještě právo kdykoliv kšaft pozměnit.<sup>333</sup> Tohoto práva Mikuláš mladší využil 14. prosince 1515. V závěti značně omezil dědictví pro svou ovdovělou tetu Johanu z Březovic a přiřkl velký podíl svému bratru Burianu II. Trčkovi z Lípy a na Lipnici, který zastával úřad podkomořího království českého, a jeho synovi Janovi a jeho dědicům. Burian II. měl získat jihovýchodní statky a Johanka z Březovic východočeské.<sup>334</sup>

Již několikrát bylo zmiňováno, že Trčkové patřili k nejbohatším rodům v zemi, jejich bohatství skládalo primárně z rozsáhlých pozemkových držeb, obzvláště

---

<sup>327</sup> Heřmanův Městec se nachází cca 17 km jihozápadně od Pardubic v okrese Chrudim v Pardubickém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 53.

<sup>328</sup> A. FLESAR, Popis, s. 34.

<sup>329</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 216.

<sup>330</sup> Tamtéž, s. 218.

<sup>331</sup> Tamtéž, s. 216.

<sup>332</sup> Kněžice se nachází cca 22 km severovýchodně od Poděbrad v okrese Nymburk ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 256.

<sup>333</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 221; A. SEDLÁČEK, Hrady II. Hradecko, s. 48.

<sup>334</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 225.

ze zápisných duchovních statků. Držba toho majetku byla nejistá. Z tohoto důvodu Mikuláš mladší žádal na panovníkovi list, který by zabezpečoval držení duchovních statků de facto na dobu neurčitou. Tato práva se měla vztahovat na osobu Mikuláše mladšího i na jeho strýce Mikuláše II. Vlašimského a jeho dědice. Dne 27. ledna 1514 král Vladislav udělil pánům Trčkům tuto výsadu týkající se duchovních zástav.<sup>335</sup>

Jedním z posledních důležitých mezníků života Mikuláše mladšího bylo v roce 1515 získání a znovusjednocení panství Polné, Přibyslavi a Ronova za 10 880 kop českých grošů. Tyto statky ztratil jeho otec Burian I. v roce 1468 v bojích mezi králem Jiřím z Poděbrad a Zelenohorskou jednotou.<sup>336</sup>

Vedle pořádání majetku pro případ smrti a posledních koupí statků se Mikuláš mladší stále věnoval veřejnému životu. V červenci 1515 se účastnil ve Vídni zásnub Vladislavových dětí Ludvíka a Anny s vnučaty císaře Maxmiliána I. Habsburského. Marie Habsburská se později provdala za Ludvíka Jagellonského a Anna Jagellonská za Ferdinanda I. Dále byl například v lednu 1516 zván Zdeňkem Lvem z Rožmitálu na sněm konaný v Praze 11. února. Je ale velmi málo pravděpodobné, že by se tohoto sněmu Mikuláš mladší zúčastnil, jelikož touto dobou se měl odebrat do Mladé Boleslavi na léčení.<sup>337</sup>

V té době zemřel král Vladislav Jagellonský. „*Téhož roku ve čtvrtek před Květnou nedělí, třináctého dne měsíce března, zemřel v noci nejjasnější král Vladislav, král uherský a český.*“<sup>338</sup>

Mikuláš III. Trčka z Lípy českého krále příliš dlouho nepřežil, zemřel 2. dubna 1516 v Mladé Boleslavi.<sup>339</sup> „*V té době zemřel Mikuláš Trčka z Lichtenburka, nepřítel městského stavu.*“<sup>340</sup> Druhý nebo třetí den po smrti byl převezen na Lipnici, kde byl pochován.<sup>341</sup>

---

<sup>335</sup> Tamtéž, s. 223 - 224.

<sup>336</sup> Tamtéž, s. 220.

<sup>337</sup> Tamtéž, s. 226 - 227.

<sup>338</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, *Ze starých letopisů*, s. 399.

<sup>339</sup> J. DOBIÁŠ, *Dějiny*, s. 227; A. SEDLÁČEK, *Hrady II. Hradecko*, s. 48.

<sup>340</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, *Ze starých letopisů*, s. 400.

<sup>341</sup> J. DOBIÁŠ, *Dějiny*, s. 227.

## 7. Burian II. Trčka z Lípy a na Lipnici – lipnická větev

Burian II. Trčka z Lípy (bratr Mikuláše III. mladšího) patřil k nejzámožnějším mužům své doby a hrdě se hlásil k vladyckému stavu.<sup>342</sup> Zastával od roku 1510 úřad královského podkomořího a zároveň hejtmana čáslavského kraje.<sup>343</sup>

Zpočátku na Lipnici pobýval se svými bratry v nedílu. Společně potvrdili práva například v roce 1481 Německému Brodu, anebo samotné Lipnici. Po smrti svých bratrů nejprve Jiřího († 1481), Melchysedecha († 1491), a nakonec i po smrti Mikuláše III. mladšího († 1516) zůstal na Lipnici sám.<sup>344</sup>

Burian II. Trčka z Lípy požadoval po králi Vladislavovi, aby bylo jemu i jeho dědicům dovoleno svobodněji a bezpečněji nakládat s duchovními statky. Jednalo se o Vilémov, Herálec,<sup>345</sup> který náležel k pražskému arcibiskupství, dále opatství Želivské, Dobrnice, Leštinu, Křesetice,<sup>346</sup> Chrast,<sup>347</sup> Krupou<sup>348</sup> a o opatství Sedlecké. Panovník na základě této žádosti učinil 21. ledna 1507 odpověď, v níž byl Burianově prosbě nakloněn.<sup>349</sup>

Burian II. měl jistě velké množství nepřátel, a v důsledku toho byl během cestování opatrný a nic nenechával náhodě. Můžeme to například vidět v listině psané Burianem z 13. června 1508, ve které nejenže hodlal obnovit městský úřad (kde bohužel není psáno), ale dával také na vědomí, že na svých cestách nejezdí sám, ale s rozsáhlou družinou, která čítala na sedmdesát členů.<sup>350</sup>

Již výše bylo poukázáno na to, že Burian II. Trčka z Lípy měl s českým panovníkem Vladislavem Jagellonským velmi dobrý vztah, který byl také potvrzen 15. února 1509, kdy měl Burian II. z pověření panovníka sezvat hosty na korunovaci malého Ludvíka Jagellonského.<sup>351</sup> „*Službu svou vzkazují, moudré opatrnosti páni, přátelé moji milí! Jakož za to mám, že vás tajno není, že král Jeho Milost náš korunovati ráčí krále Ludvíka Jeho Milost, syna svého nejmilejšího, na království České*

<sup>342</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 51.

<sup>343</sup> A. SEDLÁČEK, Hradý XII. Čáslavsko, s. 72.

<sup>344</sup> Tamtéž, s. 72.

<sup>345</sup> Herálec se nachází cca 12 km jihozápadně od Havlíčkova Brodu v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; A. PROFOUS, Místní jména, I. díl, s. 611.

<sup>346</sup> Křesetice se nachází cca 4 km jižně od Kutné Hory v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, II. díl, s. 391

<sup>347</sup> Chrast je malá vesnice, která se nachází cca 2 km jižně od Dolní Krupé v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 52.

<sup>348</sup> Dolní Krupá se nachází cca 6 km severně od Havlíčkova Brodu v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 424.

<sup>349</sup> J. KALOUSEK, Archiv, X, s. 433, č. 216, z let 1506 - 1507.

<sup>350</sup> Týž, Archiv, XVIII s. 437, č. 65, z roku 1508.

<sup>351</sup> Tamtéž, s. 467, č. 133, z roku 1509; Citovaná část byla upravena na základě dnešního úzu (hlásky byly přepsány do dnešní podoby, stejně tak i sprežky).

*druhou neděli v postě, to jest na den přenesení svatého Václava,<sup>352</sup> a vám také psáti ráci, abyste přitom byli.* <sup>353</sup>

Burian II. byl razantní vůči městskému stavu, což se několikrát promítlo do jeho života. V roce 1510 Vladislav Jagellonský obnovil komorní soudy, aby města došla spravedlnosti. Násilí vykonávané ze strany šlechty na městech ale nepřestala, ba naopak. Když panovník odcestoval do Uher, musel svěřit vládu správcům, kteří by za jeho dobu nepřítomnosti spravovali zemi. Mezi správce patřil i Burian II. Trčka z Lípy.<sup>354</sup>

V roce 1513 využila výše zmíněné situace města a za správce svých věcí si zvolila Bartoloměje Minsterberského (vnuk Jiřího z Poděbrad), který měl vyjednávat se šlechtou.<sup>355</sup> *„Téhož roku o suchých dnech v postu<sup>356</sup> se konal sněm pánů, zemanů a českých královských měst, aby jednal o rozporech, které mezi nimi byly: jedni proti druhým předkládali různé písemní stížnosti i návrhy, páni na města, města proti pánům a odpovídali si na ně. Takhle se mezi sebou dohadovali skoro dva týdny a nakonec se sněm rozešel.* <sup>357</sup> Bartoloměj Minsterberský odjel do Budína, aby přesvědčil krále o křivdách, které byly učiněny městům, a panovník musel zakročít. Burian II. byl sesazen a nemohl již vykonávat svěřené úřady. Netrvalo to ale dlouho a panovník Burianovi všechny funkce vrátil.<sup>358</sup>

Panovník se ale dostal do finanční krize a požadoval po Burianovi Trčkovi veškeré peníze, které vybral od měst. Burian to ale odmítl, což se mu znovu vymstilo. Král Vladislav Jagellonský to vyřešil jednoduše, znovu Burianovi odebral jeho podkomořský úřad a místo něho dosadil Albrechta Rendla z Oušavy.<sup>359</sup> *„Téhož roku [1515] ve středu o suchých dnech postních<sup>360</sup> byl Albrecht Rendl z Oušavy vyhlášen královským podkomořím a byl přijat na staroměstské radnici, kde složil Pražanům přísahu. (...) Král mu tento úřad dává za jeho věrné služby a odjímá jej panu Burianu Trčkovi.* <sup>361</sup>

---

<sup>352</sup> 4. března 1509.

<sup>353</sup> Tamtéž, s. 467, č. 133, z roku 1509.

<sup>354</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 51.

<sup>355</sup> Tamtéž, s. 51.

<sup>356</sup> 16. - 19. února 1513.

<sup>357</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 450.

<sup>358</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 51.

<sup>359</sup> Tamtéž, s. 51.

<sup>360</sup> 28. února 1515.

<sup>361</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 387 - 388.

Tímto činem došlo k přístření vztahů mezi šlechtou, městy, ale i panovníkem. Velká část šlechty se vzpírala a nesouhlasila se sesazením pana Trčky, a z toho důvodu šlechta popřela královské rozhodnutí. V téže věci se páni a rytíři svolávali na sjezdy, kde řešili stávající situaci. Panský stav stál hrdě za panem Trčkou z Lípy a odmítal poskytnout panovníkovi případnou pomoc, dokud Burianovi nevrátí podkomořský úřad.<sup>362</sup>

Z toho důvodu se Mikuláš Trčka z Lípy vydal do Budína, kde mu Vladislav Jagellonský navrátil odebraný post. Jenže hned na druhý den znovu úřadoval Albrecht Rendl z Oušavy.<sup>363</sup> Za Albrechta Rendla se postavila města a vznikl tak téměř dvouletý spor mezi panským a rytířským stavem na straně jedné a královskými městy na straně druhé.<sup>364</sup>

Šlechta velmi naléhala, aby se do funkce vrátil Burian Trčka z Lípy. Král Vladislav svolal na Pražský hrad sněm, který započal 11. února v čele s Karlem Minsterberským. Rokování se táhlo přes dva týdny, a to z toho důvodu, že páni a zemané nediskutovali o ničem jiném než o podkomořském úřadu. Královské záležitosti odmítali řešit, dokud nebude znovu dosazen pan Trčka.<sup>365</sup>

Nicméně panovník rozhodnutí o podkomořském úřadu nemohl již učinit, protože 13. března 1516 zemřel. Šlechta musela požadovat své dřívější nároky po novém králi Ludvíkovi.<sup>366</sup>

Rok 1516 nebyl rokem klidným. Dne 2. dubna 1566, zemřel již několikrát výše zmiňovaný bratr Buriana II. Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy. Burian II. zdědil vedle hlavního sídla hadu Lipnice, Polnou, Příbyslav, Chotěboř, Trhovou Kamenici a některé vesnice okolo Čáslavi.<sup>367</sup>

S panstvím Polná to ale nebylo tak jednoduché. Polnou koupil Burianův bratr Mikuláš III. těsně před svou smrtí a peněžní částka nebyla vyplacena v celé výši. Proto se bývalý majitel Boček z Kunštátu obrátil na Buriana II. s tím, že chce vyplatit zbývající obnos. Nedoplatek činil 10 050 kop českých grošů. Jenže Burian II. odmítal zaplatit, a proto mu Boček z Kunštátu 10. srpna 1517 vyhlásil válku. Přípravy k boji byly přerušeny až příjezdem královského posla, kterého vyslal král Ludvík s poselstvím

---

<sup>362</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 52.

<sup>363</sup> Tamtéž, s. 52.

<sup>364</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 391.

<sup>365</sup> Tamtéž, s. 396 - 397.

<sup>366</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 52.

<sup>367</sup> A. SEDLÁČEK, Hrady XII. Čáslavsko, s. 72.

o zasedání smírčího soudu, na kterém nakonec Burian II. uvolil a splatil Bočkovi z Kunštátu zbývající část za koupi Polné.<sup>368</sup>

V roce 1518 byl Burian II. Trčka z Lípy znovu uveden do podkomořského úřadu. Jelikož byl ale stále odpůrcem městského stavu, byla měšťům dána záruka spravedlnosti. K Burianovi byl ještě přidán jako sudí Jan Hlavsa z Liboslavě, který měl dohlížet na městská práva.<sup>369</sup>

Dne 20. května 1520 udělil král Ludvík Jagellonský na prosbu Buriana II. Trčky z Lípy městu Německý Brod druhý jarmark, který se měl konat v úterý po neděli *reminiscere*.<sup>370</sup>

Burian II. Trčka z Lípy a na Lipnici zemřel 29. nebo 30. května 1522 v Praze a jeho tělo bylo pochováno na Lipnici.<sup>371</sup> „*V pátek po Nanebevstoupení Páně zemřel pan Burian Trčka z Lipnice a zvonili mu hrany na všech farních kostelích. Ještě téhož dne odvezli jeho tělo na Lipnici.*“<sup>372</sup> Údajně mělo být jeho tělo pohřbeno na hradě Lipnici, pravděpodobnější je ale spíš trčkovská hrobka v kostele sv. Víta pod výše zmíněným hradem.<sup>373</sup>

Burian II. Trčka z Lípy měl z manželství s Kateřinou z Lichtenburka tři syny, Jana staršího, Zdeňka a Mikuláše (†1523). A dále dcery Dorotu, Magdalénu, Elišku a Kateřinu,<sup>374</sup> z nichž se Dorota provdala za Bohuslava z Leskovce na Humpolci, od kterého její bratr Jan starší odkoupil Humpolec ještě za života otce v roce 1496.<sup>375</sup>

Oba synové, jak Jan starší, tak nezletilý Zdeněk zdělili obrovské jmění, do kterého patřila Lipnice, Humpolec, Herálec, Větrný Jeníkov,<sup>376</sup> Německý Brod, Polná, Přibyslav, Ronov, Světlá, Habry, Chotěboř, Lichtenburk, Trhová Kamenice, Heřmanův Městec, Vilémov, Křivšoudov, Želiv, Opočno, Smiřice, Děčín, Kounice,<sup>377</sup> Říčany, Veliš a další.<sup>378</sup>

---

<sup>368</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 53.

<sup>369</sup> Tamtéž, s. 54.

<sup>370</sup> V roce 1520 se jarmark již nestihl uskutečnit, v roce 1521 se proto konal 26. února; SOKA Havlíčkův Brod, Archiv města Havlíčkův Brod, LI/25.

<sup>371</sup> A. SEDLÁČEK, Hrad, s. 72; Ottův slovník naučný XXV., s. 678.

<sup>372</sup> J. PORÁK - J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 438.

<sup>373</sup> J. SLAVÍK – J. ŠŮLA, Po místech, s. 33.

<sup>374</sup> F. A. SLAVÍK, Dějiny, s. 38.

<sup>375</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 54 - 55; Ottův slovník naučný XXV., s. 678.

<sup>376</sup> Větrný Jeníkov se nachází cca 12 km jihovýchodně od Humpolce v okrese Jihlava v kraji Vysočina; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 123.

<sup>377</sup> Kounice jsou dnes součástí obce Vlastějovice, nachází se cca 5 km od Dolních Královic v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 340.

<sup>378</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 54 - 55.



## 8. Spory o dědictví po smrti Mikuláše III. (1516 - 1549)

Podle poslední vůle Mikuláše III. mladšího Trčky z Lípy připadla část majetku bratrovi – výše zmíněnému Burianovi II., ale také vdově po jeho strýci Mikuláši II. starším, Johaně Kroměšínové z Březovic. Jednalo se o panství Opočno, Smiřice, Třebechovice a Kněžice. Majetek byl dědicům postoupen 7. května 1516.<sup>379</sup>

Jenže osud Johaně z Březovic příliš nepřál a 14. července 1516 zemřela ve Vlašimi. Celé dědictví připadlo jejím synům, Zdeňkovi, Janovi, Vilémovi, Jindřichovi a Mikulášovi.<sup>380</sup>

Všichni bratři žili zpočátku v nedílu. Hlavním představitelem rodu se stal nejstarší Zdeněk, který si zprvu vybral za své sídlo hrad Lichtenburk. Dne 9. června 1518 byla sepsána smlouva, která poměry mezi bratry změnila.<sup>381</sup> „*Stala se smlouva a konečné porovnání mezi urozenými a statečnými rytíři. Panem Zdeňkem, panem Janem, panem Vilémem a panem Mikulášem. Bratřími vlastními a nedílnými Trčky z Lípy.*“<sup>382</sup>

Nejstarší Zdeněk získal správu a využívání pouze opočenského panství, ze kterého měl každý rok vydávat 500 kop českých grošů na chod vlašimského zámku, který přešel na Viléma. Vilém se také podle této smlouvy stal správcem všech ostatních trčkovských statků (vlašimského, pelhřimovského a říčanského panství). Bratři Jan a Mikuláš měli nadále zůstat v nedílu a Vilém jim měl vyplácet 400 kop grošů ročně. Vilémovým hlavním sídlem se stal zámek ve Vlašimi, kde pobýval se svými bratry, Janem a Mikulášem. Zde je již na první pohled patrný prvopočátek rozepře mezi bratry, kdy Zdeňkovo místo prvorozeného syna a hlavy rodiny zaujal jeho bratr Vilém.<sup>383</sup>

Ke sporu mezi oběma bratry, Vilémem a Zdeňkem, došlo již v roce 1520. Vilém zakázal bratrovi využívat všechny trčkovské zámky, včetně Opočna. Na to reagoval Zdeněk, který se rozhodl zděděná panství rozdělit podle svého přesvědčení. S jeho postojem opět ale nesouhlasil Vilém. Rozkmotřené bratry v zápalu boje o prvenství jistě zasáhla smrt hned dvou bratrů, Jana a Jindřicha v roce 1521. V témže roce zemřel i Vilém, který po sobě zanechal jediného nedospělého syna Jana mladšího, který se svými dvěma strýci Zdeňkem a Mikulášem zůstal v nedílu.<sup>384</sup>

---

<sup>379</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 228.

<sup>380</sup> Tamtéž, s. 228 - 229.

<sup>381</sup> Tamtéž, s. 229.

<sup>382</sup> ANM, Genealogická sbírka „H“, Trčkové z Lípy.

<sup>383</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 229 - 230.

<sup>384</sup> Tamtéž, s. 230 - 231.

Dospělí bratři si majetek rozdělili následovně: Mikuláš spravoval vlašimskou část dědictví, ke které také náleželo pelhřimovské panství, a Zdeněk se ujal vedení opočenského dílu.<sup>385</sup> Nedíl dvou bratrů a synovce zpočátku fungoval bez problémů. Dokonce v roce 1524 přikoupili ke zděděnému majetku kumburské panství s hradem,<sup>386</sup> které původně držel Zdeněk Berka z Dubé.<sup>387</sup>

V roce 1525 došlo ke změně atmosféry v rodině. Zdeněk požadoval, jako starší z bratrů, rozdělení dědictví, a vznikl tudíž spor. Zdeněk žádal ještě před dělením, aby mu byly postoupeny všechny zámky, které Mikuláš spravoval, jednalo se hlavně o Vlašim. Oba s tímto sporem předstoupili před Zdeňka Lva z Rožmitálu, nejvyššího purkrabího. Pro Zdeňka Lva z Rožmitálu to byla jistě ošemetná situace, jelikož oba dva bratři byli jeho blízkými přáteli a patrně i věřiteli. Potřeboval si zachovat loajalitu obou představitelů trčkovského rodu také proti Jindřichovi z Rožmberka. Proto 26. ledna 1526 psal Vojtěchovi z Pernštejna, aby rozkmořené pány přátelsky srovnal a domluvil jim. Jenže ani jeden nechtěl ustoupit tomu druhému, proto se 5. března měli odebrat na Pražský hrad, kde mělo dojít k vyřešení nepříjemné situace. Na smluvené datum se Mikuláš Trčka z Lípy dostavil včas, ale bratr Zdeněk nedorazil. Nejvyšší purkrabí obeslal bratry znovu, a to na 20. března. Nakonec došlo k několika odkladům, do kterých Zdeněk Lev vkládal naděje, že se bratři sami přátelsky porovnají. Dne 1. června zemský soud rozhodl a dal za pravdu Mikulášovi. Díky verdiktu nebyl Mikuláš povinen svému bratru Zdeňkovi postoupit žádný zámek a dále nemusel pustit jeho ani jeho úředníky na své statky, aby prozkoumali všechny užitky a důchody.<sup>388</sup>

Rozhodnutí soudu však situaci mezi bratry nevyřešilo. Mikuláš Trčka z Lípy se koncem léta 1526 znovu obracel na Zdeňka Lva z Rožmitálu pro podporu proti bratrovi Zdeňkovi. Zdeněk Lev uznával, že Mikuláš byl v právu, ale jakékoliv radikální řešení se snažil oddálit aspoň do podzimu.<sup>389</sup> Dne 16. září 1526 psal Zdeněk z Pražského hradu své dceři Anně z Rožmitálu o nutnosti cesty do Vlašimi se svým zetěm Adamem I. z Hradce, kvůli smíření rozkmořených bratrů Trčků. *„Což se pak našeho spolu shledání dotýče, jestliže pan syn již doma, a může-li se k tomu uprázdniti, chci se s ním, dá-li pán Bůh, sjeti tuto sobotu nejprve příští na Vlašimi, a za to mám, že můžeme*

---

<sup>385</sup> Tamtéž, s. 231.

<sup>386</sup> Kumburk je dnes zřícenina gotického hradu, cca 6 km západně od Nové Paky Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 440.

<sup>387</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 232 - 233.

<sup>388</sup> Tamtéž, s. 232 - 234.

<sup>389</sup> Tamtéž, s. 235.

*býti bez podezření, jako bychom pány Trčky bratří rovnati chtěli, neb jest věc vědomá, že jsme s nimi v dobrém přátelství.* <sup>390</sup>

## 8.1. Situace po bitvě u Moháče

Tou dobou se již šířily po Čechách zvěsti o výsledku bitvy u Moháče (29. srpna 1526) a smrti českého krále Ludvíka.<sup>391</sup> První zprávy se objevily okolo 10. září a mezi prvními informovanými byl výše zmíněný Zdeněk Lev z Rožmitálu spolu s Karlem Minsterberským, oba dva měli dobře vybudovanou síť informátorů.<sup>392</sup> Situace, nejen ve Vlašimi, si žádala, aby důležití představitelé upozadili své soukromé záležitosti a spory a dali přednost státním záležitostem.<sup>393</sup> Pravděpodobně z toho důvodu 17. září Zdeněk Lev napsal dopis, ve kterém se Mikulášovi Trčkovi z Lípy snažil rozmluvit bratrský spor. *„I což se vaší spravedlnosti proti panu Zdeňkovi, bratru vašemu, a práva dopomožení dotýče: i pane a příteli můj milý, jistě bych vám zvláště rád přál, abyste své spravedlnosti bez dalších odtahů dosáhli znež v této příhodě nenadálé, kteráž jest se zběhla a stala.*“<sup>394</sup> V samotném dopise se také Zdeněk Lev zmiňuje o situaci, která zrovna panovala v zemi. *„Což se pak dotýče řádu tohoto, aneb v tomto království, i když s Boží pomocí k tomu pilnost přiložíme, bůh dá, řád dobrý zachováme a rozmnožíme; a o vás, pane a příteli můj milý, nepochybuji, než že se s pány přáteli vašimi v tom ve všem budete radni a pomocni. A za to mám, že brzo sněm obecní tohoto království položen bude.*“<sup>395</sup>

Jako jedna z nejdůležitějších osob v zemi měl Zdeněk Lev z Rožmitálu coby nejvyšší purkrabí Českého království na starosti důležitější věci než rozepří dvou rytířů o majetek. Zdeněk Lev z Rožmitálu byl v době bezkráloví správcem království a jako představitel panského stavu měl největší politický vliv.<sup>396</sup> Vítězství osmanského vojska v čele se sultánem Sülejmanem znamenalo totální porážku a likvidaci uherského

---

<sup>390</sup> J. KALOUSEK, Archiv, X, s. 136 - 137, č. 620, Dopisy Zdeňka Lva z Rožmitála 1508 – 1535; Citovaná část byla upravena na základě dnešního úzu (hlásky byly přepsány do dnešní podoby, stejně tak i spřežky).

<sup>391</sup> Zdeněk VYBÍRAL Bitva u Moháče. Krvavá porážka uherského a českého krále Ludvíka Jagellonského v boji s Osmany 29. srpna 1526., Praha 2008.

<sup>392</sup> Josef JANÁČEK, České dějiny. Doba předbělohorská 1526 - 1547, I, Praha 1971, s. 22.

<sup>393</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 235.

<sup>394</sup> J. KALOUSEK, Archiv, X, s. 138 - 139, č. 623, Dopisy Zdeňka Lva z Rožmitála 1508 - 1535; Mikulášovi Trčkovi z Lípy, aby při svou s bratrem Zdeňkem odložil a k zachování řádu v království Českém nápomocen byl; Citované části byly upraveny na základě dnešního úzu (hlásky byly přepsány do dnešní podoby, stejně tak i spřežky).

<sup>395</sup> Tamtéž, s. 138 - 139, č. 623; Citované části byly upraveny na základě dnešního úzu (hlásky byly přepsány do dnešní podoby, stejně tak i spřežky).

<sup>396</sup> J. JANÁČEK, České dějiny, I, s. 33.

odporu. Situace v Uhrách byla chaotická. Nikdo nevěděl, jaký bude další postup Osmanů, kam a jak daleko bude vojsko pokračovat a jaký to bude mít dopad na vnitřní situaci v Uhrách. Důsledky porážky na sebe nenechaly dlouho čekat. Personální česko-uherská unie byla smrtí Ludvíka Jagellonského předurčena k zániku, čímž došlo k narušení stability v celé střední Evropě.<sup>397</sup>

Český trůn byl neobsazený a bylo potřeba dosadit panovníka nového. Představitelé českých stavů považovali volitelnost českého krále za jedno z nejvýznamnějších stavovských práv a tohoto práva se dožadovali.<sup>398</sup> Moravští a slezští stavové, na rozdíl od českých, okamžitě uznali dědické nároky na český trůn Anny Jagellonské, sestry zesnulého Ludvíka Jagellonského, a jejího manžela Ferdinanda Habsburského.<sup>399</sup> Volba nového vladaře se konala 23. října 1526, při které se sešlo celkem 24 představitelů ze všech tří stavů, mezi nimi byl i představitel trčkovského rodu.<sup>400</sup> „Z rytířského stavu to byli pan Radslav ze Šebířova, nejvyšší písař, pan Jan Litoboský z Chlumu, pan Jan Trčka z Lipé.“<sup>401</sup> Přes nejrůznější peripetie byl nakonec zvolen Ferdinand I. Habsburský, samotný výsledek volby byl zveřejněn až druhý den po volbě.<sup>402</sup>

---

<sup>397</sup> Tamtéž, s. 10.

<sup>398</sup> Tamtéž, s. 30.

<sup>399</sup> Tamtéž, s. 28.

<sup>400</sup> Tamtéž, s. 47.

<sup>401</sup> Syn Buriána II. Trčky z Lípy (viz další kapitoly); J. PORÁK - J. KAŠPAR, Ze starých letopisů, s. 450.

<sup>402</sup> J. JANÁČEK, České dějiny, I, s. 47.

## 8.2. Pokračování sporu mezi Mikulášem a Zdeňkem Trčkou z Lípy

Dělení majetku si museli bratři Trčkové z Lípy vyřešit sami mezi sebou bez zásahu soudu. Zdeněk Trčka z Lípy z celého dědictví po otci a strýci vytvořil tři díly, které si potom bratři znovu přerozdělili až 14. května 1527. První díl se skládal z Vlašimi, Nečerace,<sup>403</sup> Zdislavice,<sup>404</sup> Kněžic, Heřmanova Městce, Lichtenburku s Ronovem a ze zboží štěpánovského, vozického<sup>405</sup> a královéměstceckého,<sup>406</sup> dále k tomuto dílu náležel dům v Celetné ulici v Praze. K druhému dílu bylo přiřčeno Opočno s Dobruškou,<sup>407</sup> Třebechovice, Vildštejn, Seč, Kumburk, Paka,<sup>408</sup> Říčany, Oheb, Vilémov, dům na Staroměstském náměstí v Praze, Pelhřimov s vesnicemi, které byly zastavěné od Sázavského kláštera a od vyšehradské kapituly a k tomu ještě dědičné trčkovské vsi, které sousedily s pelhřimovským panstvím. Třetí díl obsahoval Veliš, Jičín, Smiřice, Svojanov, Svaté Pole<sup>409</sup> a vsi u Kněžic. Nejmladší Mikuláš Trčka z Lípy si zvolil za svůj velišský díl a vlašimské části se ujal Zdeněk, dále také převzal správu Opočna s Pelhřimovem jako poručník za nedospělého synovce Jana mladšího.<sup>410</sup>

Toto finální přerozdělení majetku nakonec ale nebylo uskutečněno. Při postupování jednotlivých dílů bratrům došlo k dalšímu sporu kvůli zápisným statkům, ale také klenotům, svrškům a hotovým penízům. Jednalo se o záležitosti, které se nedaly řádně kontrolovat a hlídat případné zisky, které z nich plynuly.<sup>411</sup>

Již několik let trvající svár bratrů musel vyřešit až nově zvolený panovník Ferdinand I. Habsburský. Dne 5. června 1527 se český král vyjádřil k oběma stranám. V rámci přerozdělení majetku měla být zachována rovnost jednotlivých dílů, kdyby náhodou došlo k vyplacení jednoho z nich. Ve sporných záležitostech movitých předmětů měli oba bratři předložit seznam požadovaných předmětů, které měly být

---

<sup>403</sup> Dnešní Načeradec (dříve Načerac) se nachází cca 10 km od Vlašimi v okrese Benešov ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 169.

<sup>404</sup> Zdislavice se nachází cca 7 km severozápadně od Vlašimi v okrese Benešov ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 766.

<sup>405</sup> Mladá Vožice se nachází cca 17 km severovýchodně od Tábora v okrese Tábor v Jihočeském kraji; Tamtéž, IV. díl, s. 609 - 610.

<sup>406</sup> Městec Králové se nachází cca 16 km severovýchodně od Poděbrad v okrese Nymburk ve Středočeském kraji; Ottův slovník naučný XVI., s. 163.

<sup>407</sup> Dobruška se nachází cca 3,5 km od Opočna v okrese Rychnov nad Kněžnou v Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, I. díl, s. 413.

<sup>408</sup> Nová Paka se nachází cca 6 km od Kumburku v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji; Týž Místní jména, III. díl, s. 318.

<sup>409</sup> Klášter Svaté Pole se nachází v obci Klášter nad Dědinou vzdálené cca 10 km od Opočna v Královéhradeckém kraji; Týž Místní jména, II. díl, s. 231.

<sup>410</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 236.

<sup>411</sup> Tamtéž, s. 236.

součástí jednotlivých dílů. K jednání o této věci si měl každý sežvat dva královské plnomocníky. K definitivní dohodě mělo dojít 21. června na Pražském hradě.<sup>412</sup>

K jednání podle předchozí úmluvy však opět nedošlo. Přes všechny peripetie a rozbroje se Zdeněk a Mikuláš Trčka z Lípy se domluvili sami. Zdeněk si zvolil díl opočenský, pro nedospělého synovce Jana ponechal Veliš a Mikulášovi postoupil Vlašim s Pelhřimovem, který původně náležel k opočenskému dílu.<sup>413</sup>

Mikuláš Trčka z Lípy vedle Vlašimi a Pelhřimova měl v držení velké množství ještě jiných zápisných statků. Jednalo se často o duchovní zápisy od vilémovského kláštera, pražského arcibiskupství, vyšehradské kapituly a dalších. Problém nastal v době nástupu Ferdinanda I. Habsburského na český trůn, ten si na tyto majetky začal činit nárok. Zřídil českou komoru, díky které zahájil novou finanční politiku, aby zvýšil královskou moc. Tento záměr musel Mikuláše velmi zneklidňovat. Král ve svém plánu pokračoval a 22. května 1531 obeslal Mikuláše, aby se dostavil 19. června do komory, kde měl předložit svá práva na zápisné duchovní statky. Mikuláš odpověděl na povolání do komory jasně, nedostavil se. Stejně tak nikdo ze strany krále, tudíž se celý plán rozplynul. I kdyby se jednání panovníka s Mikulášem uskutečnilo, byl trčkovský rod chráněn privilegiem z roku 1514, který vydal Vladislav Jagellonský pro Mikuláše III. mladšího, jeho strýce a jeho potomky, tudíž i pro zmiňovaného Mikuláše.<sup>414</sup>

Spory, které se táhly roky mezi bratry Zdeňkem a Mikulášem, nebyly vyřešeny na dlouho.<sup>415</sup> Zdeněk Trčka z Lípy nebyl příliš dobrý hospodář. V roce 1527 zakoupil například Frymburk u Náchoda za 2 750 kop českých grošů od Achilla Anděla z Ronovce.<sup>416</sup> Také se například pustil jistě do nákladné goticko-renesanční přestavby Opočna primárně v jihozápadní části. Nejen tím se dostal do velkých dluhů.<sup>417</sup> Ve správě měl i majetek svého nedospělého synovce a Zdeňkův bratr Mikuláš se právě obával ztráty velišského panství. Z tohoto důvodu Mikuláš s dalším poručníkem nedospělého synovce Jana, Haškem Zvířetickým z Vartmberka, zažaloval bratra Zdeňka. Zdeněk na obvinění odpověděl protižalobou (Mikuláš neuposlechl nařízení panovníka v roce 1527 v rámci nařízení o přerozdělení majetku). Proto Ferdinand I.

---

<sup>412</sup> Tamtéž, s. 236 - 237.

<sup>413</sup> Tamtéž, s. 237 - 238.

<sup>414</sup> Tamtéž, s. 238 - 239.

<sup>415</sup> Tamtéž, s. 241.

<sup>416</sup> Frymburk je dnes zřícenina hradu ze 13. století cca 6 km od nového Města nad Metují v Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, I. díl, s. 548; J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 244; A. FLESAR, Popis, s. 35.

<sup>417</sup> Tamtéž, s. 35.

Habsburský 20. května 1532 sezval oba bratry na 28. května před zemský soud, kde se celá situace měla vyřešit.<sup>418</sup>

K vyřešení této rozepře bylo znovu daleko. Zdeněk Trčka z Lípy se sice před zemský soud dostavil, ale byl z bratrů jediný. Spor se před zemský soud dostal až 23. září 1533, kde Zdeněk vyžádal odklad k příštímú zasedání. Zemský soud poté zasedal 13. října 1533, kde bylo de facto obnoveno královské nařízení z roku 1527. Mikuláš se měl starat o Veliš, který si v roce 1527 bez králova svolení zaměnil se Zdeňkem za Vlašim. Co se týkalo dílu nedospělého synovce Jana, jednání bylo odročeno do příštího soudu.<sup>419</sup>

Dne 11. listopadu 1533 zemský soud za sebe vydal k jednání Jindřicha Berku z Dubé a Jindřicha Hložka z Žampachu, aby urovnali trčkovské hádky a rozepře. Ale byla to marná snaha. Mikuláš Trčka odmítal za sebe i za svého synovce nést následky Zdeňkova finančního zadlužení, proto k usmíření nemohlo dojít. Z tohoto důvodu delegáti u zemského soudu 13. prosince 1533 vypověděli: Zdeněk postoupí do dvou týdnů Veliš, Svojanov a Smiřice Mikulášovi, a ten zase do tří týdnů Vlašim, Lichtenburk, Pelhřimov a Říčany. Pro nedospělého Jana mladšího, syna Viléma, bylo zvoleno Opočno, nad kterým měl nyní držet ochrannou ruku Mikuláš, nikoliv Zdeněk.<sup>420</sup>

Další přerozdělení majetku bylo dokonáno, jediné, co nenabylo platnosti, byl Mikulášův požadavek na opatrovnictví majetku nedospělého Jana. Po další čtyři roky si správcovství Janova majetku ponechal Zdeněk, který se ale musel zaručit zemskými deskami, kde pro Jana zanechal 24 000 kop míšenských grošů.<sup>421</sup>

---

<sup>418</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 242.

<sup>419</sup> Tamtéž, s. 242; L. DVOŘÁKOVÁ, Trčkové, s. 123.

<sup>420</sup> F. A. SLAVÍK, Dějiny, s. 43; J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 243 - 244.

<sup>421</sup> Tamtéž, s. 245.

### 8.3. Odprodej Zdeňkova vlašimského dílu Janovi staršímu

Zdeňkův lehkomyšlný život, jak již bylo několikrát zmíněno, doprovázely samé problémy, dluhy a špatné hospodaření na panstvích. To se nelíbilo ani králi, který v trčkovském rodě viděl finanční oporu, nicméně Zdeněk jeho vize příliš nenaplňoval. A panovník musel do jeho finančních problémů několikrát vkročit a domlouvat mu, aby své potíže vyřešil.<sup>422</sup>

Zadlužení Zdeňka se táhlo i nadále. Dluhy ho omezovaly natolik, že skoro nesměl opustit Opočno. Proto se potřeboval od svých věřitelů nějakým způsobem osvobodit, rozhodl se tedy k razantnímu kroku. Dne 20. srpna 1534 uzavřel s Janem starším Trčkou z Lípy (synem Buriana II. Trčky z Lípy a na Lipnici) smlouvu, ve které mu postoupil v dluhu 50 000 kop českých grošů celý svůj zděděný vlašimský díl s výjimkou dvou vsí, a to Židovic<sup>423</sup> a Slavhostic.<sup>424</sup>

Poté, co tuto smlouvu potvrdil král, přesídlil Jan starší z Lipnice na Vlašim.<sup>425</sup> Sjednaná smlouva se nevztahovala na opočenské panství s Pelhřimovem, které Zdeněk spravoval ve prospěch nedospělého synovce Jana mladšího. Ale i přes to se Jan starší správy Pelhřimova ujal.<sup>426</sup> Navzdory tomu, že se Jan starší začal nazývat pánem a držitelem Pelhřimova, Zdeněk si patrně ponechal nějaká práva.<sup>427</sup>

Vedle této smlouvy existovala dohoda další, ve které se nacházely artikule týkající se peněz, které Zdeněk vysoudil na bratru Mikulášovi Velišském v rámci letitých sporů. I tato hotovost měla být na základě smlouvy také odevzdána Janovi staršímu. Na tuto povinnost upozornil Zdeňka až 27. listopadu 1535 král Ferdinand, a tudíž, aby nedošlo k dříve častým rozporům mezi bratry o tyto peníze, ustanovil nejvyššího hofmistra Zdislava Berku z Dubé a nejvyššího písaře Radslava Beřkovského, aby dozírali na hladký průběh jednání.<sup>428</sup>

---

<sup>422</sup> Tamtéž, s. 253.

<sup>423</sup> Obec Židovice se nachází cca 15 km od Jičína v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, IV. díl, s. 839.

<sup>424</sup> Obec Slavhostice se nachází v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji; Tamtéž, s. 98; J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 248; Ottův slovník naučný XXV., s. 678.

<sup>425</sup> Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 152.

<sup>426</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 248.

<sup>427</sup> Tamtéž, s. 250.

<sup>428</sup> Tamtéž, s. 249.



## 8.4. Jan mladší Trčka z Lípy

Podle dřívějšího ujednání měl nad nedospělým Janem, synem Viléma, dohlížet Zdeněk Trčka z Lípy. Jenže svým nezodpovědným chováním a dluhy musela být zodpovědnost 13. prosince 1534 přenesena na Zdeňkova bratra Mikuláše Velišského. Následně v roce 1536 byli na Veliš vysláni úředníci zemských desek, aby potvrdili věk Jana mladšího, syna Viléma. Vzápětí ho uznali dospělým a Jan si okamžitě nárokoval postoupení svého dědictví. Ač byl ale Jan mladší prohlášen úředníky za dospělého, byl duševně příliš slabý, aby se rozhodoval dle své vůle. Stal se tak spíše loutkou svého strýce Mikuláše Velišského. Již advokáti Zdeňka Vlašimského znevažovali Janův zdravotní stav.<sup>429</sup>

Zdeněk ale odmítal Janovi mladšímu cokoliv postupovat. Své argumenty opíral o výpověď zemského soudu z roku 1534, kdy mu bylo dovoleno po čtyři roky využívat Janův díl. Úředníci zemských desek, kteří se navrátili z Veliše, vypovídali 13. června 1536 na zemském soudě. Řešení byla dvě, buď Jan mladší ponechá svého strýce Zdeňka po slíbenou dobu pobývat na „jeho“ pozemcích a jako kompenzaci po čtyřech letech u Zdeňka vyplatí 24 000 kop míšenských grošů zapsaných v deskách zemských, nebo se Jan mladší ujme svého dědictví bez prodloužení, ale bez nároků na zapsané peníze.<sup>430</sup>

V této situaci bylo dozajista jasné, že by Zdeněk nebyl schopný Janovi vyplatit slíbenou sumu. A Jan mladší si z výše dvou zmíněných variant vybral druhou možnost, možná i pod nátlakem strýce Mikuláše.<sup>431</sup>

Jan mladší Trčka z Lípy se ještě ani pořádně neujal správy svého opočenského dílu, když pro případ svého úmrtí nechal do desek zemských zapsat jako dědice svého strýce Mikuláše Velišského Trčku z Lípy a jeho služebníka Mikuláše ze Štítného.<sup>432</sup>

Tímto zapsáním do desek zemských se stala velká chyba. Sám Jan mladší totiž majetky neměl zapsané v zemských deskách, a tudíž je nemohl nikomu odkazovat. Spor, který vyvstal, byl ale nakonec vyřešen smírem, jelikož král Ferdinand byl závislý na trčkovské finanční podpoře a nemohl si pány Trčky poštvat proti sobě.<sup>433</sup>

---

<sup>429</sup> Tamtéž, s. 253 - 254.

<sup>430</sup> Tamtéž, s. 253.

<sup>431</sup> Tamtéž, s. 254.

<sup>432</sup> Tamtéž, s. 254.

<sup>433</sup> Tamtéž, s. 255.

## 8.5. Nový spor o trčkovské dědictví mezi Zdeňkem a Janem starším

To, že se Jan mladší oddělil od svého strýce, znamenalo pro Zdeňka velkou změnu. A dozajista to také ovlivnilo Zdeňkův vztah k Janovi staršímu, kterému odprodal svůj vlašimský díl.<sup>434</sup>

Zdeněk Trčka z Lípy pozbyl skoro veškerý svěřený majetek a tím také ztratil možnost se stát dědicem Jana mladšího. Pokud ale chtěl získat nějaká práva na opočenské panství, musel získat zpátky odprodanou Vlašim. Tím se rozhořel nový spor o trčkovské dědictví.<sup>435</sup>

Tato další rodinná majetková rozepře byla ukončena v Praze, a to výpovědí královských komisařů 22. ledna 1537. Podle tohoto prohlášení mohl Zdeněk Jana staršího vyplatit sumou 50 000 kop českých grošů (cena, za kterou Jan starší odkoupil vlašimský díl). Následně 30. ledna Zdeněk předal Janovi slíbenou danou částku, kterou potvrdil v zemských deskách, a 8. února 1537 převzal správu vlašimského panství (Vlašim, Nečerac, Křivsoudov, Štěpánov).<sup>436</sup>

Janovi staršímu zůstala pouze záruka dědictví statků, klenotů a svršků. Pro případ Zdeňkovy smrti měl dědit výše zmíněný Jan starší nebo jeho potomci.<sup>437</sup> Jan starší v roce 1538 odprodal Karlovi z Valdštejna a na Hrubé Skále za 22 250 kop českých grošů Polnou, Přibyslav s již zpustlým hradem Ronov, které sjednotil jeho strýc Mikuláš mladší v roce 1515.<sup>438</sup>

Zdeněk sice získal zpět vlašimské panství, ale měl stále velké dluhy a neuměl hospodařit, začal proto utlačovat své poddané. Z tohoto důvodu si Jan starší Trčka stěžoval králi, který na to zareagoval dopisem psaným z Vídně 20. července 1539, ve kterém žádal Zdeňka Trčku z Lípy, aby příliš nezatěžoval své lidi a úředníky.<sup>439</sup>

---

<sup>434</sup> Tamtéž, s. 255.

<sup>435</sup> Tamtéž, s. 255.

<sup>436</sup> Tamtéž, s. 256.

<sup>437</sup> F. A. SLAVÍK, Dějiny, s. 46.

<sup>438</sup> F. KOŘÍNEK, Hrad, s. 55.

<sup>439</sup> F. A. SLAVÍK, Dějiny, s. 46.

## 8.6. Spor mezi čtyřmi pány Trčky

Dohody, které byly smlouveny mezi jednotlivými pány Trčky, netrvaly dlouho a znovu se rozhořel spor o jednotlivé díly majetku. Dne 8. června 1537 král Ferdinand jmenoval za své komisaře několik nejvyšších zemských úředníků, kteří se měli pokusit smířit rozkmořené strany Trčků z Lípy. Na jedné straně stál Jan starší se Zdeňkem a na straně druhé byl Jan mladší se svým strýcem Mikulášem Velišským.<sup>440</sup>

Spor se týkal frymburského panství, které Zdeněk zakoupil v roce 1527, tedy v době, kdy s Janem mladším setrval v nedílu. Z tohoto důvodu si na něj Jan mladší činil z poloviny nárok.<sup>441</sup>

Rozepré byla vyřešena 16. června 1537 při zasedání zemského soudu, kdy Zdeněk měl do dvou týdnů vydat Janovi mladšímu tzv. dílčí cedule (popis jednotlivých dílů se vším příslušenstvím) frymburského panství, ze kterých si Jan měl do čtyř týdnů zvolit, kterou část mu Zdeněk postoupí.<sup>442</sup>

Jan mladší si se svým strýcem Zdeňkem nymburské panství rozdělili 8. července 1537.<sup>443</sup>

---

<sup>440</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 257.

<sup>441</sup> Tamtéž, s. 257.

<sup>442</sup> Tamtéž, s. 257.

<sup>443</sup> A. SEDLÁČEK, Hrady II. Hradecko, s. 65.

## 8.7. Uzavření trčkovských sporů

Zbývalo uzavřít poslední spor, který se týkal přechodu pelhřimovského panství, které náleželo k Opočnu, na Jana mladšího Trčku z Lípy. Jan mladší podezíral Jana staršího (spravoval Pelhřimov po koupi Vlašimi v roce 1534), že si při postupování tohoto majetku ponechal některé svršky, a dokonce některé důchody, které z tohoto majetku vycházely.<sup>444</sup>

Jan mladší se ho chystal zažalovat, ale nakonec od tohoto činu opustil, když mu 24. května 1538 za 2 400 kop českých grošů byla odprodána druhá část Frymburka. Tím mu bylo umožněno, aby sjednotil celé frymburské panství a připojil ho k opočenské doměně.<sup>445</sup> V té době byl Janovi mladšímu také potvrzen i výše řešený Pelhřimov, který stejně jako Frymburk náležel k opočenskému panství.<sup>446</sup>

Všechny majetky, které měl Jan mladší Trčka z Lípy ve svém držení, nemohl zvládnout spravovat sám. Již v roce 1536 bylo ustanoveno, že se správou mu bude pomáhat jeho strýc Mikuláš Velišský společně s Mikulášem ze Štítného. Jejich společné hospodaření bylo úspěšné natolik, že se jim dařilo panství stále rozšiřovat.<sup>447</sup>

Mikuláš Velišský od svého synovce Jana mladšího odkoupil za 4 750 kop českých grošů Kumburk, ale na oplátku mu od Jana staršího Trčky z Lípy 6. června 1539 zakoupil za 9 250 kop českých grošů lichtenburské panství s přilehlým Ronovem<sup>448</sup> a dalšími vesnicemi. Z tohoto důvodu Jan mladší Trčka z Lípy přesídlil na Lichtenburk a o zbývající část majetku se staral jeho strýc Mikuláš Trčka z Lípy a na Veliši.<sup>449</sup>

---

<sup>444</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 258.

<sup>445</sup> Tamtéž, s. 259.

<sup>446</sup> Tamtéž, s. 260.

<sup>447</sup> Tamtéž, s. 260.

<sup>448</sup> V tomto případě se jedná pravděpodobně o Ronov nad Doubravou, nachází se cca 10 km jihovýchodně od Čáslavi v okrese Chrudim v Pardubickém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 584.

<sup>449</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 260.

## 8.8. Těžké roky 1540 - 1549

Další roky byly nejen pro Jana mladšího Trčku z Lípy a na Lichtenburce, ale i pro další členky trčkovského rodu zlomové a velmi obtížné. Například Mikuláš Velišský dost možná očekával blížící se smrt a pro tento případ se rozhodl sepsat 4. května a 18. června 1540 testament, kterými by zabezpečil svůj majetek.<sup>450</sup> Krátce nato v Pardubicích zemřel a Jana mladšího to jistě hluboce zasáhlo. Mikuláš Velišský po sobě zanechal manželku Johanu ze Šelmberka a jediného syna Viléma, který zdědil velké jmění.<sup>451</sup> Po smrti Mikuláše Velišského byla správa Pelhřimova a přilehlých statků svěřena Mikuláši ze Štítného na Morašicích a Petru Hamzovi ze Zábědovic.<sup>452</sup>

Mikuláš Velišský zabezpečil svůj majetek sepsáním testamentu, stejně i Jan starší Trčka z Lípy na základě mocného listu Ludvíka Jagellonského z 12. března 1525 učinil poslední pořízení 18. června 1538.<sup>453</sup> V pondělí po Nanebevzetí Panny Marie<sup>454</sup> roku 1540 zasáhla rodinu Trčků z Lípy další smrt, a to právě smrt Jana staršího Trčky z Lípy a na Lipnici. Jeho tělo bylo pochováno před oltářem v kostele na Lipnici. Jan starší Trčka z Lípy po sobě zanechal šest synů, Jindřicha, Buriana III., Ferdinanda, Jaroslava, Zdeňka a Mikuláše.<sup>455</sup>

Jeho správa majetků nebyla příliš prosperující, za svůj život prodal Běškovice,<sup>456</sup> Podol,<sup>457</sup> Střítež, Trhovou Kamenici, Miletín,<sup>458</sup> Žlunice,<sup>459</sup> polovičku Frymburka, Libenice,<sup>460</sup> Polnou, Heřmanův Městec, Lichtenburk a Vesce.<sup>461</sup> Toto rozprodávání majetku svědčilo pouze o špatném hospodaření, které i nadále pokračovalo i za jeho synů.<sup>462</sup> Před svou smrtí Jan starší Trčka z Lípy stihl sepsat závěť, ve které ustanovil

---

<sup>450</sup> Tamtéž, s. 261.

<sup>451</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 677.

<sup>452</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 264.

<sup>453</sup> Anna VAVROUŠKOVÁ, Desky zemské království českého. Řada 1. Kvaterny trhové. Svazek 2. Kvatern trhový běžný červený od léta 1542 - 1543 (Desky zemské větší 4), Praha 1935, s. 258 – 262, č. 627 a 628.

<sup>454</sup> 16. srpna 1540.

<sup>455</sup> F. KORÍNEK, Hrad, s. 55.

<sup>456</sup> Dnes Horní Beřkovice se nachází cca 9 km jihovýchodně od Roudnice nad Labem v okrese Litoměřice v Ústeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, I. díl, s. 61.

<sup>457</sup> Vápenný Podol se nachází cca 11 km jihozápadně od Chrudimi v okrese Chrudim, v Pardubickém kraji; Týž, Místní jména, III. díl, s. 407.

<sup>458</sup> Město Miletín se nachází mezi Jičínem, Dvorem Králové nad Labem a Hořicemi v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji; Tamtéž, s. 77.

<sup>459</sup> Žlunice se nachází cca 10 km severozápadně od Nového Bydžova v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 34.

<sup>460</sup> Libenice se nachází cca 7 km jihovýchodně od Kolína v okrese Kolín ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, II. díl, s. 581.

<sup>461</sup> Vesec se nachází cca 1 km jihovýchodně od v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 522.

<sup>462</sup> Ottův slovník naučný XXV., s. 678.

svou manželku Markétu ze Šelumberka poručnicí nad nedospělými dětmi, k nápomoci jí měli být páni Šelumberkové, kteří měli také poslední pořízení vykonat. Všechny statky Jan starší odkázal své ženě a dětem.<sup>463</sup>

Jan mladší Trčka z Lípy a na Lichtenburce byl slabá osobnost, se kterou se pravděpodobně dalo dobře manipulovat. Pod vlivem Petra Hamzy ze Zábědovic zrušil svůj starý kšaft, kterým vše odkazoval již zemřelému strýci a Mikuláši ze Štítného a sepsal v roce 1544 závěť novou, ve které všechny své zápisné i dědičné statky odkázal ve fingoaném dluhu 1000 kop českých grošů svému bratranci Vilémovi Trčkovi z Lípy, synovi Mikuláše Trčky z Lípy a na Veliši. Ponechal si pouze právo libovolně nakládat se sumou ve výši 20 000 kop českých grošů.<sup>464</sup>

Výše zmínění poručníci dětí Jana staršího, ale také Viléma, protestovali proti novému kšaftu Jana mladšího, ač by se dalo říct, že byl sepsán ve prospěch nedospělého Viléma.<sup>465</sup>

Hlavní částí sporu byla výše zmíněné sumy, kterou si Jan mladší Trčka z Lípy vyhradil pro volné nakládání, všem se zdála být dosti vysoká. Všichni v okolí Jana mladšího ho stále považovali za nerozumného a slaboduchého a obávali se, že by po léta držený rodinný majetek mohl ztratit. Další problém spatřovali Janovi příbuzní v tom, že v deskovém zápise zřízeném pro Viléma Trčku z Lípy bylo vedle jeho jména volné místo, do kterého se mohla vepsat jména další. Janův zástupce hájil jeho jméno a odmítal jakékoliv možnosti dopsání cizí osoby. Jan mladší Trčka z Lípy se bránil a požadoval tak pouze spojení se sirotkem Vilémem, pokud by k tomu král dal svolení.<sup>466</sup>

Další rána přišla o nedlouho později, 2. června 1541, kdy došlo k požáru Malé Strany a také Pražského hradu, kde se nacházel úřad desek zemských. Požár zničil všechny kvaterny, a proto musely být založeny nové desky, do kterých byla vkládána práva, která shořela. Nové vklad byly prováděny několika způsoby, buď existovaly originální listiny, které měli majitelé v rukách, nebo podle výpovědi očitých svědků a v neposlední řadě na základě individuálních přihlášek.<sup>467</sup>

V průběhu několika po sobě jdoucích let zasáhla jednotlivé členy trčkovské rodiny smrt příbuzného, ať už z jedné nebo z druhé linie. Všechny problémy, které nastaly po smrti nejprve Mikuláše Velišského a poté Jana staršího, zkomplikovala ještě

---

<sup>463</sup> F. KOŘÍNEK, Hrad, s. 55.

<sup>464</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 264; SEDLÁČEK, Hrad II. Hradecko, s. 49.

<sup>465</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 263 – 265.

<sup>466</sup> Tamtéž, s. 265; A. VLASÁK, Okres, s. 13; F. A. SLAVÍK, Dějiny, s. 47.

<sup>467</sup> Jindřich ŠEBÁNEK - Zdeněk FIALA - Zdeňka HLEDÍKOVÁ, Česká diplomatika do r. 1848, Praha 1971, s. 135; Pavla BURDOVÁ, Desky zemské království Českého, Praha 1990.

2. října 1543 smrt Zdeňka Trčky z Lípy, který byl posléze pochován ve vlašimském kostele.<sup>468</sup>

Podle dřívější smlouvy měl majetek připadnout na již zemřelého Jana staršího Trčku z Lípy a na Lipnici (†16. 8. 1540), tudíž veškeré statky připadly na jeho syny, na nejstaršího Buriana III., Ferdinanda a na nezletilé Jaroslava, Zdeňka a Mikuláše.<sup>469</sup>

Oba nejstarší bratři Burian III. a Ferdinand Trčkové z Lípy přijeli na Vlašim hned vzápětí po smrti Zdeňka Vlašimského se svým úředníkem Kryštofem Skuhrovským ze Skuhrova a dožadovali se u vlašimského úředníka Jindřicha z Borků, aby jim bylo vlašimské panství postoupeno na základě smlouvy zemřelého Zdeňka Trčky z Lípy. Více jak dva týdny setrvali bratři Trčkové ve městě, než je Jindřich z Borků vpustil na vlašimský hrad.<sup>470</sup>

Dobu, již tak těžkou komplikovala ještě Šmalkaldská válka, kterou vedl císař Karel V. s protestantskými říšskými knížaty. I český král byl touto situací zaměstnán, potřeboval zajistit vojenskou sílu pro případnou obranu Čech. V červenci byli vedle řady dalších důležitých šlechtických a rytířských rodin vyzváni i Trčkové z Lípy, aby svolali svou zemskou hotovost.<sup>471</sup>

Ferdinand I. Habsburský měl v plánu přímo zasáhnout do války a nechtěl se nechat odradit stanoviskem české opozice, proto hlavně spoléhal na podporu věrných šlechticů či královských měst.<sup>472</sup> Už 28. srpna 1546 požadoval král Ferdinand Habsburský po Rožmbercích, pánech z Pernštejna, pánech z Hradce, ale i po Janovi mladším, Burianovi III. a po poručnících nedospělého Viléma Trčky z Lípy, aby dodali děla, koule a střelný prach.<sup>473</sup>

Šmalkaldská válka byla v českých zemích velmi nepopulární. Proto se vedle jednotlivých šlechticů našly i některé kraje, které odmítaly se na válce podílet. Podobná situace byla i ve východních Čechách v Čáslavském kraji, kdy Vilém Osečanský odmítl vytáhnout s vojskem Jana i Viléma Trčky z Lípy. Vilém Osečanský velel královskému oddílu, dokonce i ten neustále vyčkával. Došlo to tak daleko, že 20. října 1546 musel napomenout český panovník Ferdinand Habsburský Viléma Osečanského a pohrozit

---

<sup>468</sup> A. VLASÁK, Okres, s. 13.

<sup>469</sup> F. A. SLAVÍK, Dějiny, s. 47.

<sup>470</sup> Tamtéž, s. 47.

<sup>471</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 266.

<sup>472</sup> J. JANÁČEK, České dějiny, II, s. 191.

<sup>473</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 267; J. JANÁČEK, České dějiny, II, s. 191.

mu, aby už konečně vytáhl k Ostrovu<sup>474</sup> v Krušnohoří. Tím to ale nebylo vyřešeno. Lid Jana mladšího Trčky z Lípy odmítal následovat Viléma Osečanského. Proto 25. října musel král Ferdinand znovu zakročit a vyzvat Jana mladšího Trčku z Lípy, aby se okamžitě vydal ke svým lidem a postaral se o jejich poslušnost.<sup>475</sup>

Po úspěchu v Sasku v rámci Šmalkaldské války se již v listopadu mohla vojska navrátit zpět do Čech a Trčkové z Lípy se mohli pustit do řešení rodinných sporů.<sup>476</sup>

Bratři Burian III. a Ferdinand Trčka z Lípy si nedávno zděděné vlašimské panství neponechali a 21. listopadu 1546 jej i jménem svých dalších bratrů rozprodali na několik částí.<sup>477</sup> Za 9 100 kop českých grošů prodali Markvartovi Stranovskému ze Sojovic vlašimský hrad s pivovarem a poplužními dvory na Tušovsku,<sup>478</sup> Skalkovsku<sup>479</sup> a Znosimsku.<sup>480</sup> Dále k tomu náležely celé vsi Jinošov,<sup>481</sup> Hradiště,<sup>482</sup> Bolina,<sup>483</sup> Malovidy<sup>484</sup> a díly vsi Vracovice,<sup>485</sup> Kondrac,<sup>486</sup> Dub,<sup>487</sup> Kladruby,<sup>488</sup> Řimovice<sup>489</sup> a Pavlovice.<sup>490</sup> Za 1000 kop českých grošů prodali bratři Trčkové Zdislavice a za 800 kop českých grošů Chlum a Javorník Petru z Újezda.<sup>491</sup>

Rozepré, která započala sepsáním nového testamentu Jana mladšího Trčky z Lípy, mohla pokračovat. Na 17. prosinec 1546 byl učiněný odklad zasedání soudu a výsledek byl v nedohlednu. Jan mladší Trčka z Lípy se v té době pravděpodobně

---

<sup>474</sup> Ostrov se nachází cca 10 km severovýchodně od Karlových Varů na úpatí Krušných hor v okrese Karlovy Vary v Karlovarském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 300.

<sup>475</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 267.

<sup>476</sup> Tamtéž, s. 268.

<sup>477</sup> F. A. SLAVÍK, Dějiny, s. 47.

<sup>478</sup> Nenalezeno.

<sup>479</sup> Dvůr Skalkov je dnes v rekonstrukci a nachází se mezi lesy u vsi Boliny 3,5 km jihovýchodně od Vlašimi ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, IV. díl, s. 70.

<sup>480</sup> Znosim je dnes součástí Vlašimi, která se nachází cca 2 km západně ve Středočeském kraji; Tamtéž, s. 786.

<sup>481</sup> Jinošovský dvůr se nachází cca 2,5 km jihovýchodně od Vlašimi ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, II. díl, s. 157.

<sup>482</sup> Hradiště se nachází cca 4 km jihozápadně od Vlašimi a 9,5 km od Benešova ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, I. díl, s. 750.

<sup>483</sup> Bolina se nachází cca 4 km jihovýchodně od Vlašimi ve Středočeském kraji; Tamtéž, s. 30.

<sup>484</sup> Malovidy se nachází cca 6,5 km jihovýchodně od Vlašimi ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, III. díl, s. 19.

<sup>485</sup> Vracovice se nachází cca 5 km jihovýchodně od Vlašimi ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 612.

<sup>486</sup> Kondrac se nachází cca 4 km jižně od Vlašimi ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, II. díl, s. 295.

<sup>487</sup> Dub je dnes součástí Kondrace, nachází se cca 3,5 km od Vlašimi ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, I. díl, s. 483.

<sup>488</sup> Kladruby se nachází cca 6 km severovýchodně od Vlašimi ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, II. díl, s. 228.

<sup>489</sup> Řimovice se nachází cca 5 km od Vlašimi ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, III. díl, s. 565.

<sup>490</sup> Pavlovice se nachází cca 3 km severovýchodně od Vlašimi ve Středočeském kraji; Tamtéž, s. 330; F. A. SLAVÍK Dějiny, s. 47.

<sup>491</sup> Tamtéž, s. 47.



pohyboval v Praze a panovník této situace využil a vypůjčil si od něj 5000 kop míšenských grošů, které byly splatné o příštím sv. Havlu.<sup>492</sup>

Dne 5. ledna 1547 vydal Ferdinand Habsburský žádost, ve které požadoval do deseti dnů na dva měsíce určité počty pěšáků na obranu proti saskému kurfiřtovi Mořicovi. Vedle Jana z Pernštejna, který měl dodat 500 vojáků, Jáchym z Hradce 200, byl i Jan mladší Trčka z Lípy, který měl dopravit 200 mužů a Burian III. s bratry dalších 200. Zároveň s vojáky měli také zaslat dvouměsíční žold.<sup>493</sup>

Jan mladší Trčka z Lípy odmítl poslat posádku s žoldem a jako důvod udával nedávnou finanční půjčku králi. V té době došlo k odboji českých stavů, z důvodu protiústavnosti panovníkova tažení proti Mořici Saskému. A zde Jan mladší Trčka z Lípy změnil svou věrnost a přidal se k revoltujícím stavům s výjimkou, že tímto aktem nemíní nic proti králi.<sup>494</sup>

Vítězstvím v bitvě u Mühlberka byla ukončena Šmalkaldská válka a panovník se mohl navrátit do Čech, hned poté 7. června 1547 Jana mladšího Trčku z Lípy vyzval, aby mu po poslovi vysvětlil, jak se nadále hodlá chovat. Jan mladší se ke svým činům doznal s tím, že byl i po dobu stavovského odboje věrný králi.<sup>495</sup>

I v tomto neklidném roce museli znovu Burian III. Trčka z Lípy a jeho bratři opět museli sáhnout do vlašimského panství a část odprodat. Petru z Újezda ponechali za 625 kop českých grošů Kunějovice,<sup>496</sup> Borovnici,<sup>497</sup> Němčice.<sup>498</sup> Za 550 kop českých grošů prodali Keblovec<sup>499</sup> a ves Keblov za 450 kop českých grošů Jindřichovi Vopršlovi z Jetřichovic. Zdeňkovi Zruckému z Chřenovic vydali za 2050 kop českých grošů Štěpánov, Lhotu<sup>500</sup> a Dalkovice<sup>501, 502</sup>.

Po ukončení stavovského odboje mohl být znovu otevřený spor vedený proti Janu mladšímu Trčkovi z Lípy kvůli jeho hospodaření. Dne 2. září 1547 panovník

---

<sup>492</sup> 16. října 1547; Tamtéž, s. 268.

<sup>493</sup> Tamtéž, s. 268; J. JANÁČEK, České dějiny, II, s. 219.

<sup>494</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 268.

<sup>495</sup> Tamtéž, s. 269.

<sup>496</sup> Kuňovice či Kunějovice se nachází cca 9 km severozápadně od Vlašimi a 26 km severozápadně od Benešova ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 447.

<sup>497</sup> Borovnice se nachází cca 12 km jihovýchodně od Vlašimi ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, I. díl, s. 141.

<sup>498</sup> Němčice jsou dnes součástí obce Loket, nachází se cca 4 km od Dolních Kralovic ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, III. díl, s. 199.

<sup>499</sup> Keblovec nebo Keblovský dvůr se nachází 0,5 km severovýchodně od Keblova u Dolních Kralovic ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, II. díl, s. 219.

<sup>500</sup> V tomto případě je to pravděpodobně Petrova Lhota, která se nachází cca 7,5 km jihozápadně od Dolních Kralovic ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, s. 553

<sup>501</sup> Dalkovice se nacházejí cca 8 km severovýchodně od Vlašimi ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, I. díl, s. 360.

<sup>502</sup> F. A. SLAVÍK, Dějiny, s. 47. - 48.

obeslal obě strany na 9. září na Pražský hrad. Nakonec bylo jednání zemského soudu znovu odročeno, a to na 27. září téhož roku. Ovšem Jan mladší sena zasedání kvůli nemoci nedostavil. Janovi zástupci se ho snažili bránit a obhajovat, že se ve všech věcech rozhoduje sám, že majetek na rozdíl od lipnických bratrů rozšiřuje, ale marně, i přesto byl 30. září uznán neschopným až malomocným.<sup>503</sup>

Burian III. a Ferdinand Trčka z Lípy se tímto verdiktem stali opatrovníky a správci Janova majetku. O Jana i jeho manželku měli řádně pečovat, aby neměli nedostatky. Každý rok měl Burian s Ferdinandem předkládat účty ze statků a důchodů, k jejich kontrole byl ustanoven Adam z Říčan na Zásmucích, Bernart Žehušický z Nestajova, Jan a Matěj Salavové z Lípy na Malešově. Úředníkům a písařům bylo nařízeno, aby sepsali řádný počet Janových statků a do dvou týdnů je postoupili novým správcům.<sup>504</sup>

Pravděpodobně během stejného zasedání zemského soudu došlo k uznání dospělosti Viléma Trčky z Lípy. Jeho poručníci mu postoupili otcovský velišský díl a 4. prosince 1547 uzavřel s lipnickými bratry Burianem a Ferdinandem smlouvu o správcovství statků původně náležejících Janu mladšímu. Touto smlouvou jim Vilém ponechával správu těchto majetků a zaručil se, že jim dále ještě postoupí vsi Budíkov, Karpíškovu Lhotu,<sup>505</sup> Koječín,<sup>506</sup> Květoňov,<sup>507</sup> Radňov,<sup>508</sup> Michalovice,<sup>509</sup> Bezděkov,<sup>510</sup> Kvasetice,<sup>511</sup> Chyšku a mlýny u Lipnice a ke všemu jim ještě vyplatí 27 500 kop českých grošů ve čtyřech letech od doby, kdy převezme Janovy statky sám. Pokud by ale Jan mladší přišel ještě k rozumu, všechny majetky mu měl bez prodlení vrátit.<sup>512</sup>

---

<sup>503</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 270 - 271.

<sup>504</sup> Tamtéž, s. 271 - 272.

<sup>505</sup> Karpíškova Lhota nebo také Hurtova Lhota se nachází cca 5 km jihozápadně od dnešního Havlíčkova Brodu v okrese Havlíčkův brod v kraji Vysočina; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 539.

<sup>506</sup> Koječín se nachází cca 2,5 km od Herálce a cca 8,5 km od Humpolce v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 278.

<sup>507</sup> Z německého názvu Blumendorf se setkáme s několika verzemi, dnes je to obec Květoňov, která je součástí města Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 459.

<sup>508</sup> Radňov se nachází cca 11 km východně od Humpolce v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, III. díl, s. 523.

<sup>509</sup> Michalovice se nachází cca 5 km jihozápadně od Havlíčkova Brodu v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 68.

<sup>510</sup> Bezděkov se nachází v CHKO Železné Hory cca 4,5 km od Chotěboře v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, I. díl, s. 73.

<sup>511</sup> Kvasetice se nacházejí cca 6 km jihozápadně od Havlíčkova Brodu v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, s. 456.

<sup>512</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 273 - 274.

Tuto smlouvu 20. ledna 1548 potvrdil i panovník a dále měla být s jeho souhlasem vložena do zemských desek. K tomuto aktu ale nedošlo a dohoda byl nahrazena další o rok později.<sup>513</sup>

V témže roce museli Burian III. společně s bratrem Ferdinandem odprodat další kus vlašimského panství, které se od dob Zdeňka již rapidně zmenšilo. Jindřichovi Kekulovi ze Stradonic přenechali Pravonín<sup>514</sup> a Markvart Věžník z Věžníku koupil Radošovice,<sup>515</sup> Vonšovice<sup>516</sup> a Bílkovice.<sup>517</sup>

V následujícím roce odprodej pokračoval, za 3 000 kop českých grošů obdržel od pánů Trčků z Lípy Přecha Dvořecký z Olbramovic Načerac, Olešnou,<sup>518</sup> Mraviště,<sup>519</sup> Vratčkovice<sup>520</sup> a Daměnice.<sup>521</sup> K odprodaným statkům patřily také Královice,<sup>522</sup> Střítež, Brzotice,<sup>523</sup> které za 1 000 kop českých grošů koupil Ondřej Strojetic z Strojetic.<sup>524</sup>

Tímto rozprodáním mnoho let získávaného majetku byla ukončena historie, kterou Trčkové z Lípy na vlašimském panství psali sto čtyři let.<sup>525</sup>

Rok 1549 byl velmi zlomový také v tom, že mezi Vilémem, Burianem III. a Ferdinandem vznikla 27. července 1549 nová smlouva, která měla nahradit dohodu z předešlého roku. Podle této nové měl majetek po smrti Jana mladšího a Viléma, kdyby zemřeli bez mužských potomků, připadnout bratrům Burianovi III. a Ferdinandovi, jednalo by se ale pouze o dědičný a zápisný lichtenburský statek. Ale i v tomto případě si Vilém na tomto panství ponechával právo libovolně jím disponovat, popřípadě někomu odkázat 5000 kop českých grošů. Dále bylo ustanoveno, že Vilém bude výše slíbenou sumu 27 500 českých grošů vyplácet Burianovi III., Ferdinandovi a Vilémovi

---

<sup>513</sup> Tamtéž, s. 274.

<sup>514</sup> Pravonín se nachází cca 15,5 km od Dolních Kralovic ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 458.

<sup>515</sup> Radošovice se nachází cca 4 km severozápadně od Vlašimi ve Středočeském kraji; Tamtéž, s. 529.

<sup>516</sup> Dnes Onšovice, které se nachází cca 4,5 km od Vlašimi ve Středočeském kraji; Tamtéž, s. 276.

<sup>517</sup> Bílkovice se nacházejí cca 6 km od Vlašimi ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, I. díl, s. 82; F. A. SLAVÍK, Dějiny, s. 48.

<sup>518</sup> Olešná je dnes součástí obce Načeradec, nachází se cca 10 km od Vlašimi ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 169.

<sup>519</sup> Mraviště je dnes součástí obce Načeradec, nachází se cca 9,5 km od Vlašimi ve Středočeském kraji; Tamtéž, s. 145.

<sup>520</sup> Původně Vračkovice, dnes Vratčkovice se nachází cca 10,5 km jižně od Vlašimi ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 613.

<sup>521</sup> Daměnice jsou dnes součástí obce Načeradec, nachází se cca 3 km jihozápadně od Načeradce ve Středočeském kraji; Týž, Místní jména, I. díl, s. 361.

<sup>522</sup> Dolní Královice.

<sup>523</sup> Brzotice se nacházejí cca 2 km od Dolních Kralovic ve Středočeském kraji; Tamtéž, s. 216.

<sup>524</sup> F. A. SLAVÍK, Dějiny, s. 48.

<sup>525</sup> Tamtéž, s. 48.

až po smrti Jana mladšího. Poté měl každoročně Vilém platit 6875 kop českých grošů. Lipničtí bratři opustili od okamžitého vyplacení, proto jim jako náhradu měl Vilém bezúročně propůjčit do Janovy smrti 5 000 kop českých grošů. Vzápětí měli Vilémovi postoupit zpět ty vsi a dvory, které náležely k pelhřimovskému panství. Tím, že Burian III. Trčka z Lípy postoupil svému příbuznému Vilémovi Janův díl, musel se rozloučit se správou pelhřimovského dominia.<sup>526</sup>

---

<sup>526</sup> J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 275.

## 9. Konec života Jana mladšího Trčky z Lípy

Hned vzápětí po královské výpovědi v roce 1547 byl z rozkazu panovníka obstarán Janovi mladšímu lékař, od kterého mu do Augšpurku přišla zpráva o stavu pacienta, který se sice zlepšoval, ale stále trpěl melancholií a depresemi, a to kvůli nedostatku společnosti.<sup>527</sup>

Ještě téhož roku 1. prosince lékař napsal Burianovi III. a Ferdinandovi, zda by na Opočno nemohli poslat několik osob, které by chmurnému Janovi mladšímu dělaly společnost. Zpočátku byla péče bratrů Trčků o příbuzného příkladná, ale postupem času o něj ztráceli zájem. Došlo to tak daleko, že v roce 1549 si dokonce Janova manželka Magdaléna Žehušická z Nestajova musela stěžovat na Buriana III. a Ferdinanda, že ji k manželovi nepustí a že nedostává dostatek peněz k životu.<sup>528</sup>

V návaznosti na tuto stížnost reagoval 26. února 1549 král Ferdinand tím, že ustanovil zvláštní komisi, která měla prozkoumat situaci, která se odehrávala na Opočně. Zároveň rozkázal Burianovi III. a Ferdinandovi, aby zajistili Janovi mladšímu dostatečnou péči ošetřovatele, a aby sehnali lékaře, který by na něj neustále dohlížel.<sup>529</sup>

Komisaři prozkoumali danou situaci a uznali ji mnohem horší, než to popisovala Magdaléna Žehušická z Nestajova. Dne 8. dubna 1549 rozkázal panovník Burianovi a Ferdinandovi, aby Janovi mladšímu byly dány původní pokoje Zdeňka Trčky z Lípy, byl mu znovu opatřen původní lékař Kasal. Dále bylo povoleno, aby se Jan mladší mohl libovolně procházet či vyjíždět na koni do okolí a dále aby se mohl vídat se svou manželkou.<sup>530</sup>

I přes všechny tyto kroky to bylo málo, a tak se 4. listopadu 1549 Jana mladšího král musel znovu zastat. Tentokrát se z rozkazy neobracel na lipnické bratry, ale již na zplnomocněného Viléma Trčku z Lípy, který od srpna držel ve správě Janovy majetky.<sup>531</sup>

Janovy statky, které převzal Vilém Trčka z Lípy, byly zatíženy takovým dluhem, že už se s tím nedalo pomalu nic dělat. Proto si 18. listopadu 1549 vyžádal na panovníkovi povolení, že může ve výši daného dluhu Janovy díly rozprodat. Český král

---

<sup>527</sup> Tamtéž, s. 276.

<sup>528</sup> Tamtéž, s. 276.

<sup>529</sup> Tamtéž, s. 276 - 277.

<sup>530</sup> Tamtéž, s. 277.

<sup>531</sup> Tamtéž, s. 278.

Ferdinand souhlasil, ale pod podmínkou, že získané peníze budou určeny pouze k zaplacení dluhu.<sup>532</sup>

Tohoto práva využil hned vzápětí, 16. prosincem 1549 prodal Vilém Trčka z Lípy Adamovi z Říčan a na Zásmucích za 9 545 kop českých grošů město Pelhřimov spolu s předměstím, se zápisnými vesnicemi (celkem asi 40), loukami, dědinami, rybníky, potoky, lesy a se vším příslušenstvím. Dne 4. září 1550 dal pan Trčka kupní smlouvu vložit do desek zemských.<sup>533</sup>

Problémy, které se děly na opočenském panství, pominuly na jaře roku 1550, kdy Jan mladší Trčka z Lípy zemřel, pravděpodobně na následky svého zdravotního stavu. Jeho tělo bylo pochováno v Dobrušce, kde pro své poddané vykonal mnoho dobrého.<sup>534</sup>

Vilém poté odprodal ještě další část, a to Janovy dědičné statky v celkové výši 305 kop českých grošů. Obě tržní smlouvy nechal Vilém Trčka z Lípy 4. září 1550 vložit do desek zemských. A tímto činem skončila dlouhá éra Trčků z Lípy na Pelhřimovsku.<sup>535</sup>

---

<sup>532</sup> Tamtéž, s. 278.

<sup>533</sup> Tamtéž, s. 279; Z. MARTÍNEK, Pelhřimov, s. 152; Karel KRATOCHVÍL - Pavel HOLUB, Kniha o koupi pelhřimovského statku, Pelhřimov 2017.

<sup>534</sup> F. PÍSKAČ, s. 30; Přesný datum Janovy smrti je těžké určit, jelikož se v několika pracích zmiňuje víc variant, buď 10. března, 22. března nebo 25. března; J. DOBIÁŠ, Dějiny, s. 279; J. SLAVÍK – J. ŠŮLA, Po místech, s. 33.

<sup>535</sup> Tamtéž, s. 279 - 280.

## 10. Poslední člen vlašimské větve – Vilém Trčka z Lípy

Nejen po smrti otce Mikuláše Velišského Trčky z Lípy (†1540), ale také po smrti bratrance Jana mladšího Trčky z Lípy (†19. 3. 1550) se v držení Viléma nacházely statky jako Opočno, Frymburk, Ledce,<sup>536</sup> Smiřice, Kumburk, Veliš, Kněžice, Bolehošť,<sup>537</sup> klášter Svaté Pole, Městec Králové, Jičín, Limburk,<sup>538</sup> Paka,<sup>539</sup> dále přikoupil dvory Vranov<sup>540</sup> a Lhotku.<sup>541</sup>

Už jako mladík (okolo 19 - 20 let) doprovázel Vilém Trčka z Lípy s nejvyššími představiteli českého království následníka trůnu Maxmiliána, syna Ferdinanda I. Habsburského, na jeho cestě do severní Itálie a Španělska, odkud si měl Maxmilián přivést manželku Marii Španělskou.<sup>542</sup>

Arcikníže Ferdinand počátkem roku 1551 informoval všechny účastníky poselstva (celkově jich bylo 53),<sup>543</sup> aby se 18. června dostavili do Prahy nebo 24. června přímo do Lince.<sup>544</sup> Velkou část italské výpravy tvořili habsburští příznivci či jejich příbuzní, nejednalo se ale o představitele zemských a královských úřadů, ať už kvůli výši jejich věku nebo kvůli jejich povinnostem. Místo sebe proto často vyslali své blízké příbuzné, tímto způsobem se de facto na cestě podíleli všechny čelní šlechtické rody.<sup>545</sup> Součástí byli i dvořané, kteří se v předchozích zahraničních cestách osvědčili, jako třeba Vratislav z Pernštejna. Poté nižší šlechtici, kteří se postavili na stranu panovníka během protihabsburského odboje v roce 1547.<sup>546</sup> Královské poselstvo bylo v neposlední řadě doplněno představiteli panského a rytířského stavu, kteří se proslavili především svým bohatstvím. Mezi ně patřil Vilém Trčka z Lípy i Burian III. Trčka z Lípy.<sup>547</sup>

---

<sup>536</sup> Ledce se nachází cca 7 km od Opočna v okrese Hradec Králové v Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 495.

<sup>537</sup> Bolehošť se nachází cca 6,5 km jihozápadně od Opočna v okrese Hradec Králové v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, I. díl, s. 123.

<sup>538</sup> Nenalezeno.

<sup>539</sup> Nová Paka.

<sup>540</sup> Vranov se nachází cca 5 km západně od Opočna v okrese Hradec Králové v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 616.

<sup>541</sup> Lhotka je dvůr na severním okraji vsi Mokré, nachází se cca 3,5 km od Opočna v okrese Hradec Králové v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, II. díl, s. 523.

<sup>542</sup> Tamtéž, s. 678; J. PÁNEK, Výprava české šlechty do Itálie v letech 1551-1552, Praha 1978, s. 29.

<sup>543</sup> Tamtéž, s. 44.

<sup>544</sup> Tamtéž, s. 43.

<sup>545</sup> Tamtéž, s. 47 - 48.

<sup>546</sup> Tamtéž, s. 47.

<sup>547</sup> Tamtéž, s. 48 - 51.

Ve středu 24. června 1551 se poselstvo dle plánu shromáždilo v Linci, odkud dále 27. června pokračovalo do Salcburku, přes jihovýchodní okraj Bavorského vévodství, dále přes Tyrolské hrabství a 6. července dorazilo do Innsbrucku. Další cesta vedla přes Brixen a Bolzano do Tridentu. Dne 16. července opustila královská výprava habsburské území, nacházela se již v Benátské republice. Další zastávkou byla Mantova, kde čeští šlechtici mohli prvotně pocítit renesanční Itálii. Dne 25. července se poselstvo nacházelo v Miláně.<sup>548</sup>

V Miláně si čeští páni a rytíři mohli několik dnů odpočinout, a i zde mohli obdivovat renesanční stavby, které posléze ovlivnily stavební přestavby v Čechách. Dne 6. srpna 1551 se poselstvo opět vydalo na cestu. Cílem cesty bylo přístavní město Janov, odkud se Maxmilián vydal do Španělska.<sup>549</sup>

České poselstvo mezitím setrvalo ve městě Voghera, kde netrpělivě čekalo na návrat Maxmiliána s nastávající chotí, aby se mohli navrátit zpět do rodné země.<sup>550</sup> Jenže návrat se stále odkládal a čeští šlechtici tím pádem získávali větší vhlad do renesanční architektury a celkově do italského života.<sup>551</sup>

Až 13. listopadu se Maxmilián navrátil do Janova společně i s Marií Španělskou a česká výprava se mohla navrátit domů.<sup>552</sup>

Ve dnech 4. až 7. února 1554 se na Českém Krumlově uskutečnila svatba Alžběty z Rožmberka (sestra Petra Voka z Rožmberka) s Jindřichem ze Švamberka. Tohoto veselí se uskutečnil jak Vilém, tak Burian III. Trčka z Lípy. „*Na konec masopustu konav veselí svatební pan vladař panně sestře své Alžbětě, na kterémž mezi jinými páni byli: pan Julius hrabě z Hardeku, páni Trčkové (...).*“<sup>553</sup>

Vilém Trčka z Lípy vedl šťastný život se svou ženou Barborou z Bibrštejna, se kterou se oženil 14. února 1555, z manželství ale žádní potomci nevzešli.<sup>554</sup>

V roce 1555 započalo Vilémovo částečné rozprodávání majetku, Albrechtu a Václavovi Rabenhauptům ponechal Lichtenburk, který byl po dlouhá desetiletí domovem Trčků z Lípy. Dále prodal zpustlý hrad Vildštejn a Seč s přílehlými vesnicemi, tyto statky byly původně spojeny v jedno.<sup>555</sup>

---

<sup>548</sup> Tamtéž, s. 58 - 60.

<sup>549</sup> Tamtéž, s. 81.

<sup>550</sup> Tamtéž, s. 87.

<sup>551</sup> Tamtéž, s. 91.

<sup>552</sup> Tamtéž, s. 92.

<sup>553</sup> J. PÁNEK, Životy, s. 80.

<sup>554</sup> A. SEDLÁČEK, Hrady II. Hradecko, s. 50; Ottův slovník naučný XXV, s. 678.

<sup>555</sup> A. FLESAR, Popis, s. 38



Doba správy Viléma Trčky z Lípy na Opočně patří pravděpodobně mezi ty nejvýznamnější, hlavně co se přestaveb a rozvoje panství týče. S přestavbou opočenského hradu na zámek započal již Zdeněk Trčka z Lípy a v roce 1560 na něj navázal jeho synovec Vilém Trčka z Lípy, který se pustil do velkolepé přestavby. Z původního hradního komplexu vznikl renesanční zámek s arkádovým nádvořím severoitalského typu, jehož součástí byla i hradní kaple sv. Ondřeje, kterou přestavěl na rodinou trčkovskou hrobku. Do farního kostela sv. Trojice zakoupil nový oltář, na kterém byl upevněný rodový znak.<sup>556</sup>

Vilém Trčka z Lípy patřil mezi důležité osoby Českého království, působil jako hejtman hradeckého kraj a v roce 1562 byl přijat jako první z rodu Trčků z Lípy do panského stavu.<sup>557</sup>

Dne 30. listopadu 1566 se Vilém Trčka z Lípy rozhodl sepsat poslední pořízení a zabezpečit tak stále ještě rozsáhlý trčkovský majetek pro další generace.<sup>558</sup> Učinil tak na základě mocného listu Ferdinanda I. Habsburského, který mu povolil učinit poslední pořízení, na jehož základě mohl libovolně odkázat veškerý svůj majetek a učinit nad ním a svými potomky poručníky. Testament mají vedle samotného testátora potvrdit další tři svědci a následně měl být společně s mocným listem vložen do desek zemských.<sup>559</sup>

Tímto kšaftem odkázal své manželce Barboře z Bibrštejna tvrz Smiřice s příslušenstvím a veškeré klenoty, svršky a cennosti, které se nacházely Opočně. Své sestře Veronice z Lípy, vdově po Karlovi ze Žerotína, a jejím potomkům náleželo Opočno, Frymburk s Dobruškou, Třebechovice a Bolehošť, přičemž toto dědictví mělo být rozděleno na půl. Jednu polovinu měla dostat Veronika a druhou její děti, až by dosáhly dospělosti, přičemž jednotlivé díly měly přecházet po zemřelých děti na žijící. Další částí majetku bylo městecké zboží, které odkázal Matějovi Dobešovi z Olbramic, velišské a kumburské panství s Jičínem a Novou Pakou Burianovi III., Ferdinandovi, Jaroslavovi, Zdeňkovi a Mikuláši, ti se také museli zaručit, že po smrti Viléma zaplatí všechny případné dluhy.<sup>560</sup>

---

<sup>556</sup> A. SEDLÁČEK, Hrady II. Hradecko, s. 50.

<sup>557</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 678.

<sup>558</sup> SOA v Třeboni, Cizí rody – Listiny 1286-1826, kart. 27, inv. č. 443, sign. z Lípy 2.

<sup>559</sup> NA Praha, Úřad desk zemských - listiny (1351-1831), inv. č. 220, kniha č. 15.

<sup>560</sup> A. SEDLÁČEK, Hrady II. Hradecko, s. 50; SOA v Třeboni, Cizí rody – Listiny 1286-1826, kart. 27, inv. č. 443, sign. z Lípy 2.

Jenže sestra Veronika zemřela 11. února 1567, tedy před Vilémem, a o dědictví se začali přihlašovat bratři Trčkové z lipnické větve, ale také Žerotínové. Tím znovu vyvstal další dlouholetý spor o dědictví.<sup>561</sup>

Rozepře se na plno spustila až po smrti Viléma Trčka z Lípy, který zemřel 22. října 1569 ve věku 37 let, jeho tělo bylo uloženo do jím postavené rodinné hrobky na Opočně.<sup>562</sup>

Lipničtí bratři poslali králi suplikaci, tedy prosební list, ve kterém se opírali hlavně o spis nalezený po smrti Viléma. V tomto spisu se psalo o Vilémem určeném dědici Matyášovi Dobešovi, že měl u sebe Vilémovu pečeť, se kterou byla jeho závěť pečetěna. Bratři Trčkové požadovali po úřednících desek zemských, aby Matyášovi Dobešovi nic nepostupovali.<sup>563</sup>

Spor byl ukončen až tehdy, kdy Jaroslav Trčka z Lípy po smrti své první manželky pojal za ženu Johanu ze Žerotína, dceru zemřelé Veroniky Trčkové z Lípy. Tím bylo na něj převedeno Opočno, Smiřice i Městec.<sup>564</sup>

---

<sup>561</sup> A. SEDLÁČEK, Hrady II. Hradecko, s. 50.

<sup>562</sup> Tamtéž, s. 50; Ottův slovník naučný XXV, s. 678; J. SLAVÍK – J. ŠŮLA, Po místech, s. 33.

<sup>563</sup> A. SEDLÁČEK, Hrady II. Hradecko, s. 50.

<sup>564</sup> Tamtéž, s. 50.

## 11. Pokračovatelé lipnické větve po roce 1540

### 11.1. Jaroslav Trčka z Lípy

Jaroslav Trčka z Lípy získal jako dědictví po otci Větrný Jeníkov a také jižní část želivského klášterství. Za manželku pojal Žofii Markétu Meziříčskou z Lomnice, která do manželství přinesla Leděč. Z tohoto manželství vzešel pouze syn Jindřich. Druhou manželkou se stala Johanka z Žerotína, se kterou měl syny Viléma, Kryštofa Jaroslava a Jana Karla.<sup>565</sup>

Jaroslav Trčka z Lípy učinil na základně mocného listu ze 4. prosince 1562 poslední vůli. Tímto kšaftem odkazoval veškerý svůj majetek svým synům. Za poručníky svých potomků i manželky Johany ze Žerotína ustanovil v první řadě Viléma z Rožmberka, nejvyššího purkrabího pražského, a své bratry Ferdinanda, Zdeňka a Mikuláše Trčky z Lípy. Tímto testamentem také zabezpečil svou manželku, jíž určil vdovský důchod na Ledči a Jeníkově. Zaopatření mělo být také poskytnuto Marii Magdaleně z Lomnice, která Jaroslavovi a jeho synům v minulosti postoupila Leděč. Pokud by došlo ke smrti určených dědiců, měl veškerý majetek připadnout na pozůstalé bratry Ferdinanda, Zdeňka a Mikuláše Trčky z Lípy.<sup>566</sup>

V roce 1568 byl Jaroslav Trčka z Lípy pán na Ledči a Větrném Jeníkově povýšen do panského stavu. V roce 1573 přikoupil Hamrštal a Pertoltice, o rok později vsi okolo Ledče, sám poté přesídlil na Opočno.<sup>567</sup>

Dne 6. prosince 1585 navštívil Jaroslava Trčku z Lípy na hradě Leděč pan Petr Vok z Rožmberka, který z Kutné hory přes Leděč pokračoval do Pacova, dále přes Dobromysl do Třeboně, kde se setkal s Janem s Pernštejna.<sup>568</sup>

Jaroslav Trčka z Lípy na Ledči a na Větrném Jeníkově zemřel 13. června 1588.<sup>569</sup> Jeho tělo bylo pochováno do rodinné hrobky v Opočně.<sup>570</sup>

---

<sup>565</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 678.

<sup>566</sup> SOA v Třeboni, SOA v Třeboni, Cizí rody – Listiny 1286-1826, kart. 27, inv. č. 490, sign. z Lípy 3; Pavel KRÁL, Mezi životem a smrtí. Testamenty české šlechty v letech 1550 – 1650, České Budějovice 2002 (Monographia historica 2), s. 198 – 202.

<sup>567</sup> Tamtéž, s. 678.

<sup>568</sup> J. PÁNEK, Životy, s. 324.

<sup>569</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 678.

<sup>570</sup> J. SLAVÍK – J. ŠŮLA, Po místech, s. 33.

### 11.1.1. Střety s Osmany - Jindřich, Kryštof Jaroslav a Vilém

Jaroslavův nejstarší syn Jindřich (z prvního manželství) zemřel v roce 1605. Správy majetku se proto ujali ustanovení poručníci zbývajících dvou synů. V roce 1590 získali ve prospěch nedospělých synů Smiřice, ale na druhou stranu v témže roce prodali Ledec. Bratři Kryštof Jaroslav a Vilém v roce 1596 prodali Štoky, Vyskytnou s okolními vesnicemi a také Městec.<sup>571</sup>

V roce 1596 bylo zahájeno tažení proti Osmanům. Vilém Trčka z Lípy se účastnil dobývání Hatvanu. Dále také bránil město Eger či Jager, což se mu stalo osudným. Jeho posádka ho zradila a společně s pevností ho předala tureckému vojsku. Zde ho dále drželi v zajetí, kde také téhož roku zemřel.<sup>572</sup>

Poslední syn Jaroslava Trčky z Lípy Kryštof Jaroslav koupil v roce 1597 Tošov<sup>573</sup> a od císaře dostal Větrný Jeníkov, který vzápětí v roce 1601 prodal.<sup>574</sup> Kryštof Jaroslav Trčka z Lípy zemřel bezdětný 12. října 1601 v bitvě u Bělehradu, kde byl Osmany zastřelen. Jeho tělo bylo převezeno zpět do Čech a 14. listopadu 1601 bylo pochováno do rodinné opočenské hrobky.<sup>575</sup> Všechny držené majetky přešly na syna Buriana III. Jana Rudolfa Trčku z Lípy.<sup>576</sup>

---

<sup>571</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 678.

<sup>572</sup> Tamtéž, s. 679.

<sup>573</sup> Tošov se nachází cca 7 km západně od Opočna v okrese Rychnov nad Kněžnou v Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, IV. díl, s. 348.

<sup>574</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>575</sup> J. SLAVÍK – J. ŠŮLA, Po místech, s. 34.

<sup>576</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

## 11.2. Ferdinand Trčka z Lípy

Mezi další dědice rozsáhlého majetku Jana staršího Trčky z Lípy byl i syn Ferdinand Trčka z Lípy, který obdržel severní část želivského klášterství a blízké vesnice. Na želivském panství pobýval hlavně na zámku Nový Želiv.<sup>577</sup>

Mezi nejdůležitější okamžiky Ferdinandova života jistě lze zařadit účast říšském augšpurském sněmu v roce 1566.<sup>578</sup> Augšpurský říšský sněm se konal od 23. března do 30. května, kde se jednalo především o poskytnutí pomoci proti Osmanům Maxmiliánovi II.<sup>579</sup>

Dále 17. února 1560 uzavřel Ferdinand Trčka z Lípy smlouvu s Vilémem Vrbíkem z Tismic, kterou mu odprodal vsi Snět, Rápotice, Šetějovice<sup>580</sup> a plat na vsi Loket za 1 475 kop českých grošů.<sup>581</sup>

První manželkou se stala Libuše z Boskovic a po ní pojal za manželku Elišku z Lobkovic. Obě manželství zůstala bezdětná. Ferdinand Trčka z Lípy zemřel 6. dubna 1577. Veškerý svůj majetek odkázal svým třem bratrům – Burianovi III., Jaroslavovi a Mikuláši.<sup>582</sup>

## 11.3. Zdeněk a Mikuláš Trčka z Lípy

Zdeněk Trčka z Lípy po smrti otce Jana staršího Trčky z Lípy obdržel Humpolec a Herálec. Herálec ale v roce 1560 prodal a zůstal mu jen Humpolec, který po jeho smrti v roce 1572 zdědil jeho bratr Mikuláš.<sup>583</sup>

Mikuláš Trčka z Lípy převzal po smrti bratra Jaroslava v roce 1588 Nový Želiv společně s Větrným Jeníkovem a po bratrovi Zdeňkovi výše zmiňovaný Herálec. Stejně jako Vilém Trčka z Lípy a jeho bratr Jaroslav Trčka z Lípy byl i on v roce 1583 povýšen do panského stavu.<sup>584</sup>

Smrt Mikuláše Trčku z Lípy dostihla v roce 1595, jelikož zemřel bezdětný, jeho majetek přešel na dalšího bratra Buriana III. Trčku z Lípy.<sup>585</sup>

---

<sup>577</sup> Tamtéž, s. 678.

<sup>578</sup> Tamtéž, s. 678.

<sup>579</sup> J. PÁNEK, Životy I, s. 208 - 209.

<sup>580</sup> Šetějovice se nacházejí cca 5 km jihovýchodně od Dolních Kralovic ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, IV. díl, s. 279.

<sup>581</sup> NA Praha, České gubernium - guberniální listiny, inv. č. 2131.

<sup>582</sup> Tamtéž, s. 678.

<sup>583</sup> Tamtéž, 679.

<sup>584</sup> Tamtéž, s. 679.

<sup>585</sup> Tamtéž, s. 679.

## 11.4. Burian III. Trčka z Lípy

Mezi nejdůležitější pokračovatele lipnické větve po smrti Jana staršího Trčky z Lípy (†1540) můžeme zařadit Burian III. Trčku z Lípy, díky kterému nevymřela mužská linie, ale pokračovala jeho synem Janem Rudolfem (viz další kapitola). Burian III. po smrti výše zmíněného otce obdržel do správy lipnický díl, Německý Brod a Světlou. V této době můžeme sledovat největší rozmach světelského panství.<sup>586</sup>

### 11.4.1. Obnovení pražského arcibiskupství

Trčkové z Lípy se museli připravit na chvíli, kdy se začala projednávat držba církevního majetku, což souviselo s přípravami na obnovení pražského arcibiskupství.<sup>587</sup> Už na sněmech v roce 1545 a 1549 české stavy jednaly o novém arcibiskupovi, který by usedl na prázdné místo. V roce 1557 se nejvyšší zemští úředníci shromáždili za přítomnosti a předsednictví arciknížete Ferdinanda, aby požádali českého krále Ferdinanda I., aby zajistil ustanovení nového arcibiskupa. Samotný Tridentský koncil do tohoto jednání zasáhl a apeloval na Ferdinanda I., aby nenechal český biskupský stolec neobsazený. V říjnu 1561 byl po dlouhých letech jmenován nový arcibiskup pražský Antonín Brus z Mohelnice.<sup>588</sup>

Jenže obnovené arcibiskupství nemohlo fungovat bez financí, proto český král zajistil dostatečné příjmy pro arcibiskupa ze svých vlastních komorních důchodů, jednalo se o roční plat ve výši 6 000 kop českých grošů z dědičného posudného. To ale nevylučovalo, že zastavené arcibiskupské statky budou navráceny do církevních rukou, aby zajišťovaly případnou rentu. Proto se dosavadní zástavní majitelé pokoušeli o získání zapsaného církevního majetku do dědičného držení.<sup>589</sup>

Ještě před obnovením pražského arcibiskupství požádal v roce 1560 Burian III. Trčka z Lípy i za své bratry arciknížete Ferdinanda, aby se přimluvil u krále a císaře Ferdinanda I., kvůli zápisným a duchovním statkům, které byly měly být dány do dědičného držení a následně zapsány do desek zemských. V případě, že by to nebylo možné, požadoval aspoň potvrzení všech vydaných majestátů a zápisů jim daných. Arcikníže Ferdinand se měl také u panovníka přimluvit za Buriana III., aby on sám a jeho dědici mohli kdykoliv vyplatit i ty duchovní a zápisné statky, které jeho předci,

---

<sup>586</sup> Tamtéž, s. 678.

<sup>587</sup> J. DOBIÁŠ, Usilování arcibiskupův pražských o znovuzískání panství někdy Řečického, ČČH 25, 1919, s. 63 – 64.

<sup>588</sup> Tamtéž, s. 63.

<sup>589</sup> Tamtéž, s. 63.

bratři či on sám zastavili nebo prodali (mezi tyto statky patřilo například pelhřimovské panství, které bylo v roce 1549 prodáno Vilémem Trčkou z Lípy).<sup>590</sup>

Ferdinand I. Habsburský odpověděl 15. září 1560 Burianovi III. Trčkoví z Lípy, že stará privilegia potvrdí jen po podmínkou, pokud budou shledána platnými. Žádost o dědickou držbu ale zamítl, pravděpodobně již z důvodu brzkého obnovení arcibiskupství.<sup>591</sup>

Mezitím v roce 1561 Burian III. prodal starobylé sídlo Lipnici hraběti Františkovi z Thurnu, téhož roku také odprodal některé vesnice pod Železnými horami, to vše za 16 000 kop českých grošů. Následně své hlavní sídlo a správu přesunul do Světlé, kterou 28. ledna 1562 Ferdinand I. povýšil na městečko a povolil zde týdenní a výroční trhy.<sup>592</sup>

Ani po obnově pražského arcibiskupského stolce Trčkové z Lípy nepřestali usilovat o zapsání získaných statků do dědického držení. Burian III. Trčka z Lípy byl vytrvalý a znovu požadoval po císaři za generace věrné služby zapsání drženého majetku jako dědictví. Na to císař odpověděl 24. května 1562 s tím, že jejich žádost odkládá. Na druhou stranu ale vyzval Buriana III. a jeho příbuzné, aby mu sepsali seznam dosud držených zápisných statků, který mu měli předložit.<sup>593</sup> Od tohoto roku až do své smrti Burian III. Trčka z Lípy působil jako podkomoří království Českého.<sup>594</sup>

Na výsledek Trčkové z Lípy čekali dva roky, kladného vyřízení se ale nedočkali, dostali další odklad. Odpověď přišla až 22. května 1564, kdy Trčkům císař oznámil, že je trčkovskému rodu velmi zavázaný za jejich služby a věrnost, ale že se jedná o velké majetky, které by mohl ještě potřebovat, tudíž jim je do dědického držení neponechá.<sup>595</sup>

#### **11.4.2. Majetková správa Buriana III. Trčky z Lípy**

V roce 1567 započal Burian III. přestavbu původní světelské tvrze na renesanční lovecký zámek. Z této doby pochází latinský nápis nad portálem na jižním průčelí zámku, který v českém jazyce zní: „*Není pokoje na tomto světě, Burian Trčka z Lípy, první komoří císařský, 1567.*“<sup>596</sup>

---

<sup>590</sup> Tamtéž, s. 63 - 64.

<sup>591</sup> Tamtéž, s. 65.

<sup>592</sup> Tamtéž, s. 678; Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 58; SOKA Havlíčkův Brod, Archiv města Světlá nad Sázavou, L-I/1.

<sup>593</sup> Tamtéž, s. 65 - 66.

<sup>594</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 678.

<sup>595</sup> J. DOBIÁŠ, Usilování, s. 66.

<sup>596</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 58; A. SEDLÁČEK, Hrady XII. Čáslavsko, s. 284.

O několik let později, v roce 1569, Burian III. Trčka z Lípy společně se svým bratrem převzali Kumburk a Veliš. V roce 1571 koupil Žáky,<sup>597</sup> v roce 1577 Rychnov,<sup>598</sup> který v roce 1587 prodal.<sup>599</sup> V roce 1580 pan Trčka připojil ke svému majetku i Krupou. Na druhou stranu se v roce 1584 oprostil od studeneckého zboží<sup>600</sup> a v roce 1590 koupil původně bratrovu Ledeč.<sup>601</sup>

Burian III. Trčka z Lípy vyznával luteránskou víru. Proto v roce 1575 vyjednával na zemském sněmu s císařem Maxmiliánem II. o povolení české konfese, která by zajistila nekatolickým stavům svobodu vyznání. Poté byl mezi hlavní obhájce protestantů zvolen výše zmíněný Burian III.<sup>602</sup>

Již na první pohled je patrné, že své sídelní město Světlou měl Burian III. velmi v oblibě, nejenže byla přestavěna původní tvrz, ale celé město velmi prosperovalo, což také dokazuje založení špitálu a školy 10. února 1578.<sup>603</sup>

Dobré vztahy s jihočeskými Rožmberky byly udržovány i v době Buriana III., který se v roce 1579 zaručil za Petra Voka společně s dalšími pány a rytíři v dohodě o sňatku s Kateřinou z Ludanic.<sup>604</sup>

Burian III. Trčka z Lípy zemřel 15. května 1591 a měl být pohřben do trčkovské hrobky v děkanském kostele sv. Václava ve Světlé nad Sázavou. Tuto hrobku měl sám Burian III. nechat vystavět v rámci renesanční přestavby kladené k roku 1596.<sup>605</sup>

Z manželství s Kateřinou z Gutštejna se narodil syn Jan Rudolf a dcera Markéta, která se provdala prvně za Václava Berku z Dubé a Lipé, poté za Ferdinanda z Donína a jako třetího manžela si vzala Jiřího z Talmberka.

Z druhého manželství s Marjánou Vančurovou z Řehnic měl Burian III. Trčka z Lípy syna Maxmiliána a Buriana Mikuláše. Maxmilián obdržel vedle Světlé také Želiv, Jeníkov a Herálec. V roce 1595 díky sňatku s Dorotou ze Šternberka, dcerou

---

<sup>597</sup> Žáky se nacházejí cca 3 km jihozápadně od Čáslavi ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, IV. díl, s. 801.

<sup>598</sup> Rychnov nad Kněžnou se nachází na řece Kněžné v okrese Rychnov nad Kněžnou Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, III. díl, s. 622.

<sup>599</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>600</sup> Pravděpodobně se jedná o Horní Studenec, který se nachází cca 8 km východně od Chotěboře v okrese v Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 221; Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>601</sup> Dnes Ledeč nad Sázavou se nachází cca 30 km západně od Havlíčkova Brodu v kraji Vysočina; Týž, Místní jména, II. díl, s. 497; Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>602</sup> Fr. KOŘÍNEK, Hrad, s. 57.

<sup>603</sup> Tamtéž, s. 58; SOKA Havlíčkův Brod, Archiv města Světlá nad Sázavou, L-I/4.

<sup>604</sup> J. PÁNEK, Životy II, s. 444.

<sup>605</sup> J. SLAVÍK – J. ŠŮLA, Po místech, s. 34.



Otakara ze Šternberka, získal Maxmilián Líšno.<sup>606</sup> Od té doby se také tituloval jako pán na Ledči. Zemřel bezdětný v roce 1597. Druhý syn Burian Mikuláš v roce 1591 zdědil Smiřice, ale zanedlouho zemřel. Všechny tyto zmiňované statky po smrti nevlastních bratrů zdědil Jan Rudolf Trčka z Lípy.<sup>607</sup>

---

<sup>606</sup> Líšno se nachází cca 5 km jižně od Benešova, dnes je součástí obce Bystřice ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 634

<sup>607</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

## 12. Jan Rudolf Trčka z Lípy a na Opočně a Marie Magdaléna z Lobkovic

Jan Rudolf Trčka z Lípy byl v roce 1593 přijat do panského stavu a patřil k nejbohatším šlechticům v Českém království, za což posléze hlavně vděčil své manželce Marii Magdaléně z Lobkovic.<sup>608</sup>

Jan Rudolf Trčka z Lípy po svém otci Burianovi III. zdědil Veliš a Kumburk. V roce 1595 koupil po dlouhá léta dříve drženou Lipnici, téhož roku byla koupě zapsaná do desek zemských.<sup>609</sup> A o rok později odprodal několik vesnic okolo Dolních Kralovic. V roce 1598 také odprodal Ledeč, kterou původně držel jeho bratr Maxmilián. V roce 1596 přidal ke svému majetku Dřevěnici.<sup>610</sup> O několik let později, v roce 1599 byla uskutečněna výměna Želivu za Kounice. V roce 1601 přikoupil Ples<sup>611</sup> a téhož roku zdědil po svém bratranci Kryštofu Jaroslavovi také Opočno a Smiřice.<sup>612</sup> Smrtí svého bratrance Kryštofa Jaroslava se Jan Rudolf Trčka z Lípy stal posledním dospělým mužským příslušníkem kdysi četného rodu.<sup>613</sup>

Dne 8. února 1588 Jan Rudolf Trčka z Lípy pojal za manželku Marii Magdalénu z Lobkovic, dceru Ladislava staršího z Lobkovic (prezident královské komory)<sup>614</sup> a Marie Magdalény, rozené ze Salmu.<sup>615</sup> Tím se rod Trčků z Lípy spojil s Lobkoviči, kteří stáli proti Rožmberkům.<sup>616</sup> O této svatbě vypovídá i Václav Březan, který ve svém díle píše: „*Rudolf Trčka ženil se 8. februarii veselí svatební konáno pana Rudolfa Trčky.*“<sup>617</sup> V tehdejší době byl tento sňatek považován především za svazek dvou rozsáhlých majetků.<sup>618</sup> Z manželství vzešlo několik dětí, které se na tehdejší dobu opravdu výhodně provdaly či oženily. Dcera Alžběta pojala za manžela Viléma Kinského (odstěhovali se do emigrace do Drážďan, Alžběta byla v přímém kontaktu se svou

---

<sup>608</sup> J. JANÁČEK, Valdštejn a jeho doba, s. 238.

<sup>609</sup> A. SEDLÁČEK, Hrady XII. Časlavsko, s. 74.

<sup>610</sup> Dřevěnice se nachází cca 6,5 km od Jičína v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, I. díl, s. 466.

<sup>611</sup> Dnes vesnice Starý Ples, která se nachází cca 3 km jihovýchodně od Jaroměře v okrese Náchod v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, III. díl, s. 373.

<sup>612</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>613</sup> J. ŠŮLA, Dva kšafy, 163.

<sup>614</sup> Prezident královské komory stál v čele tohoto úřadu a patřil mezi dvanáct nejdůležitějších zemských úředníků Českého království. Česká královská komora měla pod správou kontrolu všech královských financí; Zdeňka HLEDÍKOVÁ, Jan JANÁK, Jan DOBEŠ, Dějiny správy v českých zemích. Od počátků státu po současnost, Praha 2005, s. 105 – 109.

<sup>615</sup> A. FLESAR, Popis, s. 46; J. ŠŮLA, Dva kšafy, s. 163.

<sup>616</sup> J. PÁNEK, Životy I, s. 343.

<sup>617</sup> Tamtéž, s. 343.

<sup>618</sup> J. ŠŮLA, Dva kšafy, 167.

matkou Marií Magdalénou z Lobkovic)<sup>619</sup> a dcera Johana si vzala Jana Viléma ze Švamberka.<sup>620</sup> Adam Erdman se oženil s Maxmiliánou z Harrachu a jediný Vilém († 1634) zůstal svobodný.<sup>621</sup> V roce 1602 zapsal Burian III. své manželce Světlu, Lipnici a Chotěboř.<sup>622</sup> Vychovatelem výše zmíněných dětí byl v letech 1605 – 1608 Jiří Dykast Miřkovský, který 4. listopadu 1619 provedl korunovaci Fridricha Falckého a jeho ženy Alžběty Stuartovny.<sup>623</sup>

V roce 1602 nechal Jan Rudolf Trčka z Lípy nechat vystavět v opočenské zahradě renesanční letohrádek, který byl chodbou spojený s kostelem sv. Trojice. Stavba se řadila do okruhu pozdní severské renesance, vzorem se stal královský letohrádek v pražské Staré královské oboře v Bubenči.<sup>624</sup>

Dne 30. května 1604 došlo na světelském zámku k velkému veselí. Konala se zde svatba Zdeňka Brtnického z Valdštejna s Magdalénou z Thurnu. Jedním z hlavních hostů byl i Adam mladší z Valdštejna, který byl velmi nápomocen při sjednání zasnub svého vzdáleného příbuzného s moravskou šlechticou, která byla součástí fraucimoru Marie Magdalény z Lobkovic. Adam mladší z Valdštejna ve Světlé setrval až do druhého dne.<sup>625</sup>

I za Jana Rudolfa Trčky z Lípy docházelo k menšímu odprodeji držení statků, například v letech 1606 – 1607 prodal léta držena panství, jako byly Kumburk a Veliš, které zdědil po své otci Burianovi III.<sup>626</sup> Na druhou stranu se o své další majetky velmi dobře staral a panství jen prospívala. Jako evangelík povolil Jan Rudolf Trčka z Lípy 9. května 1610 městu Opočnu dosazení evangelického církevního i školního správce a stejně se zachoval i 30. srpna 1616 vydal podobné privilegium i pro Dobrušku.<sup>627</sup> Dobré hospodaření a správa se projeví i na smiřickém panství, kde 7. ledna 1613 vydal list, ve kterém svým poddaným na výše zmíněném smiřickém panství povolil libovolně nakládat se svými majetky a kšaftovat a v neposlední řadě těmto lidem odpustil odúmrtí za náhradu.<sup>628</sup> Další změny v majetku probíhaly i nadále. V roce 1614 prodal pan Trčka

---

<sup>619</sup> J. JANÁČEK, Valdštejnova smrt, Praha 1974, s. 55.

<sup>620</sup> J. ŠŮLA, Dva kšafy, s. 163.

<sup>621</sup> Tamtéž, s. 163.

<sup>622</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>623</sup> J. ŠŮLA, Dva kšafy, 167; Jaroslav ČECHURA, Zimní král: aneb české dobrodružství Fridricha Falckého, Praha 2004.

<sup>624</sup> A. FLESAR, Popis, s. 46.

<sup>625</sup> Marie KOLDINSKÁ - Petr MAŤA, Petr (edd.), Deník rudolfinského dvořana. Adam ml. z Valdštejna 1602- 1633, Praha 1997, s. 84 – 85, 351.

<sup>626</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>627</sup> J. ŠŮLA, Dva kšafy, 162 – 163.

<sup>628</sup> J. KALOUSEK, Archiv, XXII, s. 518 – 520, č. 180, Řády selské a instrukce hospodářské.

Herálec, o dva roky později znovu zakoupil již odprodanou Leděč. Po Baltazarovi Robmhápovi zdědil kopidlinské panství<sup>629</sup> a v roce 1620 přikoupil ještě od Granovských Vršovice.<sup>630</sup>

Jan Rudolf Trčka z Lípy udržoval přátelské styky s Valdštejnem, což také potvrzuje účast na svatbě Adama mladšího z Valdštejna s Johanou Emilí ze Žerotína. Svatební veselí se konalo 13. ledna 1615 v Olomouci, kam se sjeli Valdštejnovi nejbližší, jako byl právě Jan Rudolf Trčka z Lípy, Štefan Jiří ze Šternberka nebo Karel starší ze Žerotína.<sup>631</sup>

Život v blahobytu a klidu mělo překazit stavovské povstání. Horlivá evangelička Marie Magdaléna věděla, co je v sázce a obávala se následků. Trčkové z Lípy se po celou dobu stavovského povstání snažili pro všechny případy udržovat dobré vztahy na obou stranách, ale nakonec ve dvojí roli neuspěli. Manželé stáli před velkou zkouškou. Jan Rudolf byl záhy povstalými stavovci na sněmu tvrdě obviňován, že se za jejich zády domlouvá s velitelem císařského vojska.<sup>632</sup>

Bitva na Bílé hoře, která byla svedena 8. listopadu 1620, se stala důležitým mezníkem jak pro české dějiny, tak i pro Trčky z Lípy. Díky účasti Jana Rudolfa na stavovském povstání nebyla jejich pevná půda pod nohama již tak stabilní, jako předešlá léta.<sup>633</sup>

V té době se Jan Rudolf Trčka a jeho manželka nacházeli v Hradci Králové, kde Marie Magdaléna začala spřádat plány, aby z této situace vyšli co nejlépe. Jan Rudolf, možná pod nátlakem své ženy, se koncem listopadu 1620 obrátil s prosebným dopisem na manželčina příbuzného Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic, který se měl za ně přimluvit u císaře Ferdinanda II.<sup>634</sup>

Zatýkáni se Trčkům nevyhnulo a Jan Rudolf byl vzat do domácího vězení, nakonec ze všeho ale vyvázl bez trestu. V této chvíli byl Jan Rudolf jistě vděčný za

---

<sup>629</sup> Kopidlno se nachází cca 4 km jihovýchodně od Dolních Kralovic a 13 km jihozápadně od Jičína v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 305.

<sup>630</sup> Dnes již zaniklá Vršovická tvrz. Vršovice jsou dnes součástí hlavního města Prahy; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 637; Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>631</sup> J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 118; M. KOLDINSKÁ – P. MAŤA, Deník, s. 225.

<sup>632</sup> Tamtéž, s. 239.

<sup>633</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679; Olivier CHALINE, Bílá hora, Praha 2013; František KAVKA, Bílá hora a české dějiny, Praha 1962; Josef PETRÁŇ, Staroměstská exekuce, Praha 2004; Ivana ČORNEJOVÁ - Jiří MIKULEC – Vít VLNAS, Velké dějiny země Koruny české VIII. 1618-1683, Praha 2008.

<sup>634</sup> J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 239; Týž, Valdštejnova smrt, s. 54 – 55.

svou prozíravou a chytrou manželku Marii Magdalénu z Lobkovic, která za svým mužem stála a všemi možnými silami se snažila zachránit co se dalo.<sup>635</sup>

Když Karel z Lichtenštejna sháněl půjčky od české šlechty na zástavu zabavených majetků, Marie Magdaléna neváhala a poskytla vše, co mohla.<sup>636</sup> Finance propůjčila i císaři a to 9. ledna 1621, jednalo se ohromnou sumu 24 000 kop, načež dostala do zástavy Želiv.<sup>637</sup>

Marie Magdaléna z Lobkovic si během stavovského povstání prošla velkou zkouškou a školou zároveň, naučila se odhadovat situaci a vývoj v zemi, čehož dokázala náležitě využívat. Například v Albrechtovi z Valdštejna rozpoznala velký potenciál a jako první krok ke spřátelení učinila mezi prosincem 1621 a dubnem 1622, kdy mu odprodala pět trčkovských domů se zahradou na Malé Straně.<sup>638</sup>

Konfiskací po stavovském povstání manželé Trčkové využili náležitě. I manželka Jana Rudolfa Marie Magdaléna z Lobkovic byla velmi dobrou hospodyní a dokázala rozšiřovat rodinný majetek, ať už se jednalo o koupě či o dědictví.<sup>639</sup> Marie Magdaléna v roce 1622 zakoupila Krchleby,<sup>640</sup> Žaclěv<sup>641</sup> a vesnice okolo Trutnova. O rok později přikoupila ještě Studenec, Smidary,<sup>642</sup> Žireč,<sup>643</sup> Domaslavice,<sup>644</sup> Náchod a k tomu dostala do zástavy hradecké vesnice.<sup>645</sup> Když od Karla z Lichtenštejna odkoupila v roce 1623 výše zmiňovaný Náchod, tak ji během první návštěvy zdejšího zámku městská rada obdarovala dvěma kopami tenkého plátna za 70 kop míšenských grošů.<sup>646</sup> V roce 1624 postoupila Albrechtovi z Valdštejna statky jako Kopidlno, Bartoušov<sup>647</sup> a Újezd.<sup>648</sup> Za ně obdržela Nové Město nad Metují,<sup>649</sup> Heřmanice,<sup>650</sup>

---

<sup>635</sup> J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 239.

<sup>636</sup> Tamtéž, s. 239.

<sup>637</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>638</sup> J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 239; Týž, Valdštejnova smrt, s. 55.

<sup>639</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679; T. V. BÍLEK, Dějiny, s. 684 – 714.

<sup>640</sup> Krchleby se nachází cca 3,5 km jihozápadně od Čáslavi ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, Místní jména, II. díl, s. 395.

<sup>641</sup> Žaclěv se nachází v podhůří Krkonoš, cca 600 m pod Žaclěřským hřebenem v okrese Trutnov v Královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 800.

<sup>642</sup> Smidary se nachází severně od Nového Bydžova v okrese Hradec Králové v Královéhradeckém kraji; Tamtéž, s. 112.

<sup>643</sup> Žireč se nachází cca 3,5 km jihovýchodně od Dvora Králové nad Labem v Královéhradeckém kraji; A. SEDLÁČEK, Místopisný slovník, s. 1039.

<sup>644</sup> Nejspíš se jedná o Domoslavice, které se nachází cca 2 km jihovýchodně od Ostroměře v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, I. díl, s. 426.

<sup>645</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>646</sup> A. SEDLÁČEK, Hrady V. Podkrkonoší, s. 18.

<sup>647</sup> Bartoušov se nachází cca 5,5 km jihovýchodně od dnešního Havlíčkova Brodu v okrese Havlíčkův Brod v kraji Vysočina; Tamtéž, s. 32.

<sup>648</sup> V tomto případě se pravděpodobně jedná o dnešní Sylvárův Újezd v okrese Jičín v královéhradeckém kraji; Týž, Místní jména, IV. díl, s. 34; T. V. BÍLEK, Dějiny, s. 795.

Vlčkovice,<sup>651</sup> Hradiště,<sup>652</sup> Dubenec,<sup>653</sup> Žíželoves,<sup>654</sup> Adršpach,<sup>655</sup> Mískolezy,<sup>656</sup> Vamberk<sup>657</sup> (který hned prodala) a Libchavu.<sup>658</sup> Již na první pohled je vidět, že docházelo k cílevědomému budování rozsáhlého dominia v severovýchodních Čechách s centrem v Opočně pod záštitou Marie Magdalény, nikoliv jejího manžela Jana Rudolfa.<sup>659</sup>

První místo v nákupech v rámci zkonfiskovaných majetků obsadil Albrecht z Valdštejna, druhé místo zaujímala Marie Magdaléna z Lobkovic. Její konečný podíl na nákupech činil 539 664 zlatých.<sup>660</sup>

Doba byla nejistá, a proto se Jan Rudolf v roce 1628 rozhodl konvertovat ke katolictví, zatímco jeho horlivá manželka Marie Magdaléna z Lobkovic si vymohla povolení, které ji zajišťovalo vyznávání evangelické víry bez nuceného vystěhování z Českého království, což přikazovalo Obnovené zřízení zemské.<sup>661</sup>

Správa Trčků z Lípy na panstvích nevyhovovala zdejším poddaným, proto se na začátku roku 1628 na opočenském panství vzbouřili proti místním správcům.<sup>662</sup> Povstalci byli dobře ozbrojení a organizovaní a postupně nebývalo velkého rozsahu. Sedláci obsadili Opočno, Náchod, Nové Město nad Metují. Celé povstání bylo potlačeno vojenským zásahem v čele s Albrechtem z Valdštejna.<sup>663</sup> Vůdci rebelie byli pochyťáni a následně krutě potrestáni, některé čekal trest smrti. Celému opočenskému

---

<sup>649</sup> Nové Město nad Metují se nachází v okrese Náchod v Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, *Místní jména*, III. díl, s. 57 – 58.

<sup>650</sup> Jedná se pravděpodobně o Heřmanice nacházející se cca 2,5 km od Jaroměře v okrese Náchod v Královéhradeckém kraji; Týž, *Místní jména*, I. díl, s. 615.

<sup>651</sup> Vlčkovice v Podkrkonoší se nachází cca 8 km východně od Dvora Králové nad Labem v okrese Trutnov v Královéhradeckém kraji; Týž, *Místní jména*, IV. díl, s. 575.

<sup>652</sup> Dnes Choustníkovo Hradiště se nachází cca 4 km východně od Dvora Králové nad Labem v okrese Trutnov v Královéhradeckém kraji; Týž, *Místní jména*, I. díl, s. 754.

<sup>653</sup> Dubenec se nachází cca 5 km jižně od Dvora Králové nad Labem v okrese Trutnov v Královéhradeckém kraji; Tamtéž, s. 485.

<sup>654</sup> Dnešní Žíželoves se nachází cca 11 km od Jaroměře v okrese Hradec Králové v Královéhradeckém kraji; Týž, *Místní jména*, I. díl, s. 854.

<sup>655</sup> Adršpach se nachází v okrese Náchod v Královéhradeckém kraji; Tamtéž, s. 4.

<sup>656</sup> Mískolezy se nachází cca 7 km od Jaroměře v okrese Náchod v Královéhradeckém kraji; Týž, *Místní jména*, III. díl, s. 94.

<sup>657</sup> Vamberk se nachází cca 4,5 km jižně od Rychnova nad Kněžnou v okrese Rychnov nad Kněžnou v Královéhradeckém kraji; Týž, *Místní jména*, IV. díl, s. 475.

<sup>658</sup> Dnes Dolní a Horní Libchava se nachází cca 1 km západně od České Lípy v okrese Česká Lípa v Libereckém kraji; Týž, *Místní jména*, II. díl, s. 586; Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>659</sup> J. SLAVÍK, *K pohřebištím*, s. 163.

<sup>660</sup> J. JANÁČEK, *Valdštejn*, s. 285.

<sup>661</sup> J. SLAVÍK, *K pohřebištím*, s. 163; J. JANÁČEK, *Valdštejn*, s. 385.

<sup>662</sup> A. FLESAR, *Popis*, s. 49.

<sup>663</sup> J. JANÁČEK, *Valdštejn*, s. 386.

panství, které zahrnovalo Dobrušku a Třebechovice, byla uložena pokuta ve výši 50 tisíc kop míšenských grošů.<sup>664</sup>

O Marii Magdaléně se na trčkovských panstvích mluvilo jako o „zlé Mandě“, která byla nelítostná, krutá a lakomá. Údajně představovala ženský protějšek známého Albrechta z Valdštejna. Její politika byla vcelku jednoduchá, ale za to promyšlená, udržovala styky s habsburskou vládou, ale i s emigrací pro případ, že by byli nakonec Habsburkové svrženi z trůnu.<sup>665</sup>

Dne 16. června 1628 zemřel manžel Polyxeny z Lobkovic Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic, který ve svém testamentu z 8. července 1619 odkázal veškerý svůj movitý majetek své manželce Polyxeně a nemovitý svému v té době ještě nezletilému synu Václavu Eusebiovi. Ku pomoci a radě své manželce doporučil své nejbližší, jako byl Zdeňkův bratr Ladislav IV. Popel z Lobkovic, dále nejvyšší purkrabí Adam ze Šternberka, nejvyšší hofmistr Adam mladší z Valdštejna, nejvyšší sudí Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka, karlštejnský purkrabí Jaroslav Bořita z Martinic a v neposlední řadě Jan Rudolf Trčka z Lípy.<sup>666</sup>

Následující rok 7. června prodala Marie Magdaléna z Lobkovic svému synovi Adamovi Erdmanovi za 200 000 kop míšenských grošů nedávno získaný Náchod a Rýzmburk.<sup>667</sup>

Majestátem z 9. června 1629 byl Jan Rudolf povýšen do stavu říšských hrabat. Dalším majestátem z 6. července 1630 mu byl hraběcí titul potvrzen i pro Čechy. Patřil k nejdůležitějším lidem v Českém království, zaujímal například úřad komorníka císaře Ferdinanda II. a v roce 1633 se stal místodržícím a zemským soudcem.<sup>668</sup>

Pro léta drženou Lipnici byl důležitý rok 1633, kdy 2. září Jan Rudolf Trčka z Lípy daroval svým poddaným dům a zároveň je osvobodil od obecních povinností, platů a robot.<sup>669</sup> To samé učinil i pro světelské panství 12. prosince 1633.<sup>670</sup>

---

<sup>664</sup> A. FLESAR, Popis, s. 49.

<sup>665</sup> J. JANÁČEK, Valdštejnova smrt, s. 56.

<sup>666</sup> Marie RYANTOVÁ, Polyxena z Lobkovic, Obdivovaná i nenáviděná první dáma království, Praha 2016, s. 390 – 391.

<sup>667</sup> Rýzmburk se nachází v Krušných horách na levém břehu Úpy, dnes součástí obce Žernov v okrese Náchod v Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, III. díl, s. 628; A. SEDLÁČEK, Hrady V. Podkrkonoší, s. 18.

<sup>668</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>669</sup> SOkA Havlíčkův Brod, Archiv obce Lipnice nad Sázavou, LI/3, listina osvobozující od obecních povinností, platů a robot.

<sup>670</sup> SOkA Havlíčkův Brod, Archiv města Světlá nad Sázavou, L–I/8, listina osvobozující od obecních povinností, platů a robot.

Manželka Jana Rudolfa Marie Magdaléna z Lobkovic zemřela 9. ledna 1633, její tělo bylo pochováno do děkanského kostela sv. Václava ve Světlé nad Sázavou. Smrt zasáhla nejen jejího manželka, děti, ale také příbuzné a přátele v čele s Adamem mladším z Valdštejna, který si do svého deníku zapsal: „*Dnes po půlnoci paní hrabinka Rudolfova Trčková na Světlý umřela.*“<sup>671</sup>

---

<sup>671</sup> J. ŠŮLA, *Dva kšafy*, s. 165, M. KOLDINSKÁ – P. MAŤA, *Deník*, s. 327, 380.



### 13. Adam Erdman Trčka z Lípy

Syn Jana Rudolfa Trčky z Lípy a Marie Magdalény z Lobkovic se narodil někdy mezi léty 1588 – 1605, nejpravděpodobněji v roce 1600. V roce 1627 se Adam Erdman oženil s Marií Maxmiliánou z Harrachu, což byla nejmladší dcera Karla z Harrachu a sestra pražského arcibiskupa kardinála Arnošta Vojtěcha z Harrachu.<sup>672</sup> Tímto sňatkem si Trčkové z Lípy otevřeli cestu k dalšímu společenskému vzestupu a moci, v této chvíli zaujímali Trčkové druhou nejbohatší pozici v Čechách.<sup>673</sup> Adam Erdman měl s Marií Maxmiliánou z Harrachu syna Albrechta Adama, Buriana Maxmiliána a Marii Isabellu.<sup>674</sup>

Majestátem z 18. února 1628 byl Adam Erdman, stejně jako jeho otec, povýšen do stavu říšských hrabat. Vedle toho vykonával úřad královského rady, komorníka a zároveň sloužil ve vojsku Albrechta z Valdštejna.<sup>675</sup> Téhož roku také konvertoval ke katolictví.<sup>676</sup>

Adam Erdman Trčka z Lípy patřil mezi nejbližší osoby Albrechta z Valdštejna, ten naléhal na své přátele, aby si postavili v jeho Jičíně nové domy, které by dodaly městu nový vzhled a lesk. Společně s Maxmiliánem a Hanibalem z Valdštejna se do stavby domů pustil i Adam Erdman, a to rovnou na čtyřech parcelách. Všichni zúčastnění se podrobovali přání Albrechta z Valdštejna hlavně ze strachu, aby proti nim tvrdě nezakročil.<sup>677</sup>

Rok 1631 byl důležitý pro celou rodinu Trčků z Lípy. V únoru téhož roku se uskutečnily křtiny syna Albrechta Adama Trčky z Lípy, syna Adama Erdmana a Marie Maxmiliány z Harrachu. Slavnosti se účastnili nejen rodinní příslušníci, ale také významné osobnosti a přátelé. Na křtiny přijel například kardinál Harrach, Albrecht z Valdštejna či Adam mladší z Valdštejna.<sup>678</sup> Tato slavnost se také stala jakousi „zástěrkou“ pro setkání a intriky Adama Erdmana Trčky z Lípy s Jaroslavem Sezimem Rašínem z Rychmburka.<sup>679</sup> Ten patřil k nejdůležitějším osobám české emigrace (až do roku 1628 žil v Sasku), jeho blízký vztah k Jindřichovi Matyášovi z Thurnu znamenal

---

<sup>672</sup> Tamtéž, s. 79.

<sup>673</sup> J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 384.

<sup>674</sup> J. ŠŮLA, Dva kšafty, 163; J. PEKAŘ, Dějiny, s. 52.

<sup>675</sup> Ottův slovník naučný XXV, s. 679.

<sup>676</sup> J. Pekař, Dějiny, s. 52.

<sup>677</sup> J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 379 - 380.

<sup>678</sup> M. KOLDINSKÁ – P. MAŤA, Deník, s. 304, 378.

<sup>679</sup> Tamtéž, s. 304, 378.

blízké kontakty se Švédy.<sup>680</sup> Adam Erdman Jaroslavu Sezimovi naznačil, že by se Albrecht z Valdštejna rád spojil s Jindřichem Matyášem z Thurnu a švédským králem Gustavem Adolfem.<sup>681</sup>

Téhož roku Adam Erdman opustil Čechy a vydal se do Vídně, kde se účastnil svatby Ferdinanda III. s Marií Annou Španělskou. V jeho doprovodu byl i Jaroslav Sezim Rašín, coby hofmistr.<sup>682</sup> V té době nikdo netušil, že se Jaroslav Sazim Rašín posléze účastnil tajného vyjednávání Švédů s Albrechtem z Valdštejna.<sup>683</sup>

Matka Adama Erdmana, Marie Magdaléna z Lobkovic dokonce Jaroslava Sazima Rašína přijala na zámku ve Světlé nad Sázavou, kde se ho vyptávala na vše, co by se mohlo nějakým způsobem dotknout její rodiny.<sup>684</sup>

Dne 17. září 1631 došlo k bitvě u Breitenfeldu u Lipska, kde na jedné straně stálo katolické vojsko Jana Tserclease Tillyho a na druhé straně vojsko pod vedením Gustava II. Adolfa, švédského krále. Bitva skončila drtivou porážkou Tillyho. V té době se Albrecht z Valdštejna sešel v Bubenči se svými příznivci společně s Adamem Erdmanem. Zde se vůbec netajil radostí z Tillyho neúspěchu.<sup>685</sup>

Albrecht z Valdštejna se ale neradoval příliš dlouho, jelikož mu švédský král odmítl poskytnout pomocnou švédskou armádu. Mezitím saská armáda směřovala do Čech ku Praze, kde vzápětí vypukla panika a místodržící prchali do Českých Budějovic. Prahu opustil i Valdštejn se svým dvorem.<sup>686</sup>

Dne 15. listopadu 1631 byla přijata kapitulace Pražanů a Sasové vstoupili do města. V té době Albrecht z Valdštejna pobýval v Pardubicích a císaři bylo jasné, že ho potřebuje na své straně, proto mu znovu nabídl vrchní velení. Albrecht z Valdštejna se společně se svými nejbližšími sešel na trčkovském zámku v Kounicích, kde proběhlo Valdštejnovo oficiální přijetí vrchního velení.<sup>687</sup>

Čas ubíhal a pro Adama Erdmana přišel těžký rok 1633. V tomto roce zemřela jeho matka Marie Magdaléna z Lobkovic a bez jejího vlivu a podpory byl zranitelnější. Čím dál víc proto podléhal Valdštejnově osobnosti a vlivu.<sup>688</sup>

---

<sup>680</sup> J. JANÁČEK, Valdštejnova smrt, s. 57; J. PETRÁŇ, Staroměstská exekuce, s. 107 – 108.

<sup>681</sup> M. KOLDINSKÁ – P. MAŤA, Deník, s. 378.

<sup>682</sup> J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 390.

<sup>683</sup> Týž, Valdštejn, s. 390.

<sup>684</sup> J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 397; J. ŠŮLA, Dva kšafy, s. 165.

<sup>685</sup> Tamtéž, s. 84 – 85; J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 397 – 398.

<sup>686</sup> Tamtéž, s. 399 – 400; Josef POLIŠENSKÝ, Třicetiletá válka a evropské krize XVII. století, Praha 1970, s. 191 - 214; Antonín REZEK, Dějiny Saského vpádu do Čech (1631-1632) a návrat emigrace. Praha 1889.

<sup>687</sup> J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 400 - 401.

<sup>688</sup> Tamtéž, s. 419.

Společně s Adamem Erdmanem Trčky z Lípy se začal vedle Albrechta z Valdštejna objevovat Kristián Illov, který pocházel z Východního Braniborska a zaujímal úřad polního maršála. Dne 26. prosince 1633 Adam Erdman napsal svému švagrovi Vilémovi Kinskému do Drážďan, že Albrecht z Valdštejna je připravený znovu navázat kontakty se Švédskem a Saskem. Spojení s touto stranou znamenalo pro Valdštejna záchranu před císařem a jeho dvorem. Někdy v této době se ve Vídni poprvé začala projednávat Valdštejnova zrada.<sup>689</sup>

Adam Erdman společně s Vilémem Kinským si jistě uvědomovali vážnost situace, jenže už nebylo možné couvnout. Všechno vsadili na Albrechta z Valdštejna a den ode dne bylo jasnější, že to nebyla vhodná volba.<sup>690</sup>

Osudným se 25. únor 1634, kdy si Albrecht z Valdštejna nechal povolat k poradě své důvěrníky, Adama Erdmana, Viléma Kinského a Kristiána Illova. V první řadě si v Chebu potřebovali pojistit a upevnit své pozice.<sup>691</sup> Téhož dne zasedl Illov, Kinský a Trčka z Lípy k obědu, při kterém je vyrušil plukovník Gordon (dočasný pán chebského hradu), který je přišel pozvat na hostinu. Trojice Valdštejnových mužů s potěšením přijala, a tím si podepsala ortel smrti.<sup>692</sup>

Ve večerních hodinách přijeli pozvaní páni společně ještě s Jindřichem Niemannem na chebský hrad, kde je nečekal šťastný konec.<sup>693</sup> Kinský byl probodnut hned po začátku útoku.<sup>694</sup> Illov, Niemann a Trčka byli odhodláni se bránit.<sup>695</sup> Illov nebyl schopný příliš dlouho odolávat a padl hned po Kinském.<sup>696</sup> Niemann byl vytrvalejší a podařilo se mu probojovat se do nedaleké kuchyně, kde byl zabit. Adam Erdman odolával nejdéle, z hodovní místnosti se mu podařilo probít až k zavřené hlavní bráně, kde ho vojáci srazili mušketami na zem a Mac Daniel, důstojníkem z dragounského pluku, mu zasadil poslední smrtelnou ránu kordem.<sup>697</sup>

Po chladném zavraždění nejbližších Albrechta z Valdštejna byl na řadě samotný český vojevůdce, který stejně jako druzi neušel smrti. Nakonec byli všichni mrtví svlečeni, oloupeni a naloženi na vůz.<sup>698</sup>

---

<sup>689</sup> Tamtéž, s. 460 – 464.

<sup>690</sup> Tamtéž, s. 473.

<sup>691</sup> Tamtéž, s. 518.

<sup>692</sup> Tamtéž, s. 520.

<sup>693</sup> Tamtéž, s. 521.

<sup>694</sup> J. SLAVÍK, K pohřebišťům, s. 79

<sup>695</sup> J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 522.

<sup>696</sup> J. SLAVÍK, K pohřebišťům, s. 79.

<sup>697</sup> Tamtéž, s. 79; J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 522.

<sup>698</sup> J. SLAVÍK, K pohřebišťům, s. 79; J. JANÁČEK, Valdštejn, s. 522 – 523.

Zubožená těla měla být z Chebu převezena rovnou do Vídně, ale jejich cesta skončila ve městě Stříbro, kde bylo rozhodnuto k okamžitému pohřbení. Jako místo uložení byl vzhledem ke společenskému postavení zemřelých zvolen minoritský klášter s kostelem sv. Máří Magdalény. Vzhledem k zimnímu období byl vybrán vnitřní prostor kostela nebo křížová chodba kláštera.<sup>699</sup>

Veškerý majetek Adama Erdmana Trčky z Lípy byl zkonfiskován na základě císařského patentu z 29. března 1634.<sup>700</sup> Jednalo se o statky Adršpach, Černíkovice,<sup>701</sup> Doubravice nad Úpou,<sup>702</sup> Dubenec, Mískolezy, Náchod, Nové Město nad Metují, Opočno a Šaclířov.<sup>703</sup>

---

<sup>699</sup> J. SLAVÍK, K pohřebišťům, s. 80.

<sup>700</sup> J. ŠŮLA, Dva kšafty, s. 166.

<sup>701</sup> Černíkovice se nachází cca 5 km severozápadně od Rychnova nad Kněžnou v okrese Rychnov nad Kněžnou v Královéhradeckém kraji; A.PROFOUS, Místní jména, I. díl, s. 327.

<sup>702</sup> Dnes již zaniklá tvrz, která stávala na levém břehu Úpy; Zdeněk WIRTH - František MACHÁT, Soupis památek, 34. Politický okres náchodský, Praha 1910, str. 29.

<sup>703</sup> T. V. BÍLEK, Dějiny, s. 679 - 683.

## 14. Situace po zavraždění Adama Erdmana Trčky z Lípy

V té době již sedmasedmdesátiletý Jan Rudolf Trčka z Lípy stál v roce 1634 před skutečností, že on sám je posledním žijícím mužským příslušníkem rodu Trčků z Lípy. Během krátkého období přišel jak o oba syny, tak i o dva vnuky.<sup>704</sup> Z toho důvodu se Jan Rudolf Trčka z Lípy rozhodl pojistit trčkovský majetek, proto v roce 1634 sepsal kšaft, ve kterém svůj movitý a nemovitý majetek odkázal svým dcerám a vnučkám.<sup>705</sup> Nebylo to ale první pořízení, které si tento příslušník panského rodu nechal sepsat. Jan Rudolf Trčka z Lípy si již v roce 1617 nechal sepsat závěť.<sup>706</sup>

Po smrti své manželky Marie Magdalény z Lobkovic a po pádu svého syna Adama Erdmana (viz předchozí kapitola) odkázal Jan Rudolf Trčka z Lípy na základě testamentu z 2. června 1634 statky Opočno, Smiřice, Adršpach, Šaclířov<sup>707</sup> svým třem příbuzným. V první řadě vdově po Vilémovi Vchynském, Alžbětě Vchynské, rozené Trčkové z Lípy. Dále své dceři Johaně Švamberské a své vnučce Marii Isabelle Trčkové. Všechny dědičky měly majetky dostat rovným dílem.<sup>708</sup>

Na základě tohoto posledního pořízení si Jan Rudolf přál být po své smrti pochován v kostele blahoslavené Trojice svaté ve Světlé nad Sázavou vedle svých předků. A zde vyvstává problém, jelikož ve zmiňovaném městě se žádný takový kostel nenacházel, byl zde pouze děkanský kostel sv. Václava. Kostel, který ale Jan Rudolf zmiňoval ve svém testamentu, se ale nacházel pravděpodobně v Opočně.<sup>709</sup>

Jan Rudolf Trčka z Lípy a na Opočně zemřel 29. září 1634 v Německém Brodě a jeho tělo bylo nakonec pohřbeno 16. října 1634 ve světelském kostele sv. Václava, kde byli pochováni příbuzní Jana Rudolfa a jeho manželka Marie Magdaléna z Lobkovic.<sup>710</sup>

Tím ale trčkovská historie úplně neskončila. Ani po smrti neměl Jan Rudolf se svou ženou klid. V roce 1635 byli oba obviněni z účasti na stavovském povstání. Dále byl Janu Rudolfovi například vyčítán úřad zemského sudího za Fridricha Falckého, kterým dával najevo věrnost „Zimnímu králi“ a nikoliv císaři. V nevěrnosti prý setrval i poté. Se svou manželkou Marií Magdalénou z Lobkovic měl finančně

---

<sup>704</sup> J. ŠŮLA, Dva kšafy, 166.

<sup>705</sup> ANM, Genealogická sbírka „H“, Trčkové z Lípy; NA Praha, DZV 144, fol. M.8 – 15b; T. V. BÍLEK, Dějiny, s. 684 – 685.

<sup>706</sup> J. ŠŮLA, Dva kšafy, s. 166 - 169; NA Praha, ČDK, kart. 786 inv. č. 1007, sign. IV P1.

<sup>707</sup> Dnešní Žacléř se nachází v okrese Trutnov v Královéhradeckém kraji; A. PROFOUS, Místní jména, IV. díl, s. 800 – 801.

<sup>708</sup> T. V. BÍLEK, Dějiny, s. 684; ANM, Genealogická sbírka „H“, Trčkové z Lípy.

<sup>709</sup> J. SLAVÍK – J. ŠŮLA, Po místech, s. 35 – 36 a 38.

<sup>710</sup> Tamtéž, s. 36.

podporovat rebely, které bral pod svou vlastní ochranu. Údajně také manželé věděli o plánech Albrechta z Valdštejna, kterého podporovali a radili mu.<sup>711</sup> Proto byl proti nim zahájen kriminální proces, na jehož základě byla vydána 17. dubna 1635 císařská rezoluce, podle které došlo ke zkonfiskování veškerého trčkovského majetku, ten následně připadl královské komoře.<sup>712</sup> Veškerý nemovitý majetek byl vyčíslen na 3 107 865 zlatých, k tomu dále náležely hotové peníze, klenoty a svršky za několik set tisíc.<sup>713</sup> Kšaft Jana Rudolfa byl následně vymazaný z desek zemských, byl prohlášený za neplatný a jeho majetek byl následně rozdán především důstojníkům císařského vojska a účastníkům chebské exekuce.<sup>714</sup>

Ke konfiskovaným majetkům Jana Rudolfa a Marie Magdalény z Lobkovic náležely statky: Bohdaneč,<sup>715</sup> Suchotlesky,<sup>716</sup> čáslavské vesnice (Močovice,<sup>717</sup> Vrdy,<sup>718</sup> Drobovice,<sup>719</sup> Tupadly,<sup>720</sup> Březí,<sup>721</sup> Potěhy<sup>722</sup> a Horky),<sup>723</sup> Větrný Jeníkov, Dobrovítov,<sup>724</sup> Chlum, Krchleby, Habry s dvaceti pěti vesnicemi, Chotěboř, Jeníkov, Ledec, Lipnice, Moravany,<sup>725</sup> Světlá, Žáky, Žleby,<sup>726</sup> Kounice, Čížkovice,<sup>727</sup> Košťálov,<sup>728</sup> Boreč,<sup>729</sup> Choustníkovo Hradiště, Heřmanice, Smiřice, trutnovské vesnice,

---

<sup>711</sup> T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 685 – 686.

<sup>712</sup> J. ŠŮLA, *Dva kšafy*, 166.

<sup>713</sup> A. FLESAR, *Popis*, s. 53.

<sup>714</sup> J. ŠŮLA, *Dva kšafy*, 166.

<sup>715</sup> Bohdaneč se nachází cca 10 km severozápadně od Ledče nad Sázavou a 20 km jižně od Kutné Hory v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji; A. PROFOUS, *Místní jména*, I. díl, s. 109.

<sup>716</sup> Dnes již zaniklá tvrz Suchotlesky se nachází nedaleko Ronova nad Doubravou v okrese Chrudim v Pardubickém kraji; Týž, *Místní jména*, IV. díl, s. 234.

<sup>717</sup> Močovice se nachází cca 2,5 km západně od Čáslavi v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji; Týž, *Místní jména*, III. díl, s. 118.

<sup>718</sup> Vrdy se nachází cca 5,5 km východně od Čáslavi v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji; Týž, *Místní jména*, IV. díl, s. 34.

<sup>719</sup> Drobovice se nachází cca 2,5 km jihovýchodně od Čáslavi v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji; Týž, *Místní jména*, I. díl, s. 476.

<sup>720</sup> Tupadly se nachází cca 4 km jižně od Čáslavi v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji; Týž, *Místní jména*, IV. díl, s. 397.

<sup>721</sup> Březí se nachází cca 7 km jihozápadně od Čáslavi v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji; Týž, *Místní jména*, I. díl, s. 179.

<sup>722</sup> Potěhy se nachází cca 4 km jihovýchodně od Čáslavi v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji; Týž, *Místní jména*, III. díl, s. 445.

<sup>723</sup> Horky se nachází cca 5,5 km jihovýchodně od Čáslavi v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji; Týž, *Místní jména*, I. díl, s. 703.

<sup>724</sup> Dobrovítov se nachází cca 15 km jihozápadně od Čáslavi v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji; Tamtéž, s. 412.

<sup>725</sup> Moravany se nachází cca 13 km jihovýchodně od Čáslavi v okrese Chrudim v Pardubickém kraji; Týž, *Místní jména*, III. díl, s. 132.

<sup>726</sup> Žleby se nachází cca 6,5 km jihovýchodně od Čáslavi v okrese Kutná Hora ve Středočeském kraji; Týž, *Místní jména*, IV. díl, s. 857.

<sup>727</sup> Čížkovice se nachází cca 5 km jihozápadně od Lovosic v okrese Litoměřice v Ústeckém kraji; Týž, *Místní jména*, I. díl, s. 355.

<sup>728</sup> Košťálov se nachází cca 4,5 km jihozápadně od Lovosic v okrese Litoměřice v Ústeckém kraji; Týž, *Místní jména*, II. díl, s. 333.

Žireč, Vršovice u Prahy.<sup>730</sup> Dohromady byly tyto statky odhadnuty na 2 811 596 zlatých rýnských.<sup>731</sup> Mezi zkonfiskované statky náležely také domy: Trčkovský dům na Hradčanech, Šleinicovský dům na Starém Městě pražském na Uhelném trhu, domek na Novém Městě pražském a v neposlední řadě dům v Kutné Hoře.<sup>732</sup>

Poslední tečka přišla 19. května 1636, kdy byl Jan Rudolf Trčka z Lípy i jeho manželka Marie Magdaléna z Lobkovic prohlášeni za prokleté. Tím skončila dalekosáhlá historie Trčků z Lípy, kteří během pár let zmizeli z jeviště českých dějin.<sup>733</sup>

---

<sup>729</sup> Boreč se nachází cca 4 km západně od Lovosic v okrese Litoměřice v ústeckém kraji; Týž, Místní jména, I. díl, s. 132.

<sup>730</sup> T. V. BÍLEK, Dějiny, s. 688 – 709.

<sup>731</sup> Tamtéž, s. 710.

<sup>732</sup> Tamtéž, s. 711.

<sup>733</sup> J. ŠŮLA, Dva kšafy, s. 166.

## Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zachytit mocensko-politický vzestup rodu Trčků z Lípy, kteří zpočátku patřili k příslušníkům rytířského stavu a od 2. poloviny 16. století patřili k panskému stavu.

Trčkovská historie sahá až do husitských válek, kdy se poprvé na scéně objevuje Mikuláš Trčka z Lípy, který dokázal získat značný zápisný majetek, ten se rozpínal primárně ve východních Čechách s centrem ve Vlašimi a Lipnici. Je také potřeba zmínit Mikulášovo přátelství s Jiřím z Poděbrad, které mu zajistilo mnohé východy a důležité úřady. Během svého života se stal jakýmsi prostředníkem mezi kališníky a katolíky.

Po své smrti přenechal získané majetky svým synům Burianovi I. a Mikulášovi II. Od této doby můžeme v trčkovské historii sledovat dvě větve, lipnickou a vlašimskou. Ač byl majetek rozdělen, docházelo k ohromnému vzestupu, jak majetkovému, tak i mocenskému, za kterým jistě stála vzájemná spolupráce obou bratrů.

Burian I. Trčka z Lípy a na Lipnici, stejně jako jeho otec, udržoval přátelský vztah s Jiřím z Poděbrad, který mu posléze udělil úřad nejvyššího písaře a vedle toho ho několikrát povolal do čela vojska.

Po smrti Buriana I. převal správu nad lipnickými statky jeho bratr Mikuláš II. starší Trčka z Lípy, který se také stal poručníkem Burianových nedospělých synů, čímž přišel k ohromnému majetku. Jeho bohatství nabývalo takových rozměrů, že byl schopný půjčovat i zadlužené šlechtě. Vedle správy majetku Mikuláš II. starší vykonával například úřad čáslavského hejtmana či zasedal v komorním soudě.

V těchto kapitolách je hned na první pohled jasné, že během prvních generací trčkovský rod zažil největší růst, ať už se jednalo o majetky nebo moc.

Další důležitou osobou byl Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy, který byl na začátku 16. století přední osobou rytířského stavu a oblíbencem českého krále Vladislava II. Jagellonského, díky čemuž měl velký veřejný i politický vliv, který uplatňoval například na zasedáních zemského soudu. I v této době sledujeme nárůst rodového majetku. Mikuláš mladší měl svou majetkovou politiku promyšlenou a skupoval menší statky nižší šlechty primárně ve východních Čechách, z čehož posléze vzniklo opočenská a smiřická panství. Důležitým mezníkem Mikulášova života byla koupě dnešní Lichnice neboli Lichtenburku. Vedle všech svých úspěchů je Mikuláš mladší



také znám svou krutostí, která se během jeho života projevila tím, že nechal svou manželku Kateřinu ze Šelmberku zaživa zardít.

Velmi zlomovým a důležitým mezníkem v historii tohoto rodu se stal rok 1516, kdy zemřel Mikuláš III. Trčka z Lípy. V té době začal boj o majetek mezi příbuznými primárně z vlašimské větve v čele s Mikulášem, Zdeňkem, Vilémem a posléze Vilémovým synem Janem mladším Trčkou z Lípy. Jednalo se o dalekosáhlý majetkový spor, do kterého se posléze dostal z lipnické linie Jan starší Trčka z Lípy společně se svými syny Burianem III. a Ferdinandem. Dlouholetý rodinný zápas nepřinesl rodině žádné dobré výsledky. V té době došlo k odprodeji ohromného majetku a zde prvně můžeme hovořit o rozsáhlém ekonomickém úpadku. Vlašimské paství se rozprodávalo kousek po kousku, až z něj nezbylo vůbec nic.

Doba úpadku netrvala ale příliš dlouho a na scéně se objevil syn Mikuláše Vlašimského Vilém, který po smrti bratrance Jana mladšího držel statky jako Opočno, Frymburk, Ledce, Smiřice, Kumburk, Veliš, Kněžice, Bolehošť, klášter Svaté Pole, Městec Králové, Jičín, Limburk, Paka, Vranov a Lhotka. Jako jeden z mála představitelů tehdejší šlechty měl tu možnost se společně s Burianem III. účastnit výpravy do Itálie s následníkem trůnu Maxmiliánem. Všichni zúčastnění obdivovali krásy renesanční Itálie, což se po návratu do Čech promítlo do zdejších staveb. Vilém Trčka z Lípy byl za své věrné služby v roce 1562 přijat jako první z rodu Trčků z Lípy do panského stavu. Jeho úmrtím v roce 1569 končí éra vlašimské větve, když zemřel Vilém Trčka z Lípy a nezanechal po sobě žádného dědice.

Po smrti výše zmíněného Viléma Trčky z Lípy se hlavním jevištěm trčkovské historie stala lipnická větev, kde lze vidět hned několik důležitých postav. Jedná se o syny Jana staršího Trčky z Lípy, kteří si majetek rozdělili následovně: Jaroslav Trčka z Lípy získal Větrný Jeníkov a část želivského klášterství, Zdeněk obdržel Humpolec a Herálec, Mikuláš po smrti bratrů převzal Nový Želiv, Větrný Jeníkov a Herálec. Ferdinand Trčka z Lípy obdržel jako dědictví po svém otci druhou část želivského klášterství a Burian III. získal do správy lipnický díl, Německý Brod a Světlou. V tomto období můžeme znovu sledovat odprodej hned několika statků, například Burian III. v roce 1561 odprodal po několika generacích drženu Lipnici a Brod.

V posledních kapitolách diplomové práce byly nastíněny osudy posledních členů Trčků z Lípy. Jedná se také pravděpodobně o nejkontroverznější období rodové historie. V krátkém časovém období zde můžeme sledovat neuvěřitelný obrat. Za posledních několik generací docházelo k rozsáhlé zadluženosti a tím pádem i k odprodeji rodových

držav, ale v době Jana Rudolfa a jeho manželky Marie Magdalény Trčkové lze vidět znovunastartování mocenského a ekonomického vzrůstu.

I přes těžké počátky během stavovského povstání se tento manželský pár zdvihl ze dna a na přelomu 16. a 17. století je můžeme vidět na vrcholku společenského žebříčku. V této době Trčkové z Lípy znovu skupovali rozsáhlé zkonfiskované majetky a řadili se mezi nejbohatší rody v Čechách hned po Albrechtovi z Valdštejna.

Jak jsme ale mohli pozorovat v rámci všech generací, ani zde sláva a lesk nevydržely příliš dlouho. Syn Jana Rudolfa a Marie Magdalény Adam Erdman si ne zvolil správnou stranu a postavil se za Albrechta z Valdštejna, se kterým byl v roce 1634 zavražděn v Chebu. Jeho majetek byl následně zkonfiskován. Několik měsíců po synovi zemřel i Jan Rudolf, který před svou smrtí stihl sepsat závěť, aby zachránil aspoň část majetku, ale marně. Posmrtně byl on i jeho manželka Marie Magdaléna prohlášeni za vinné z účasti na stavovském povstání a z dalších prohřešků a jejich majetek předán královské komoře, která ho následně přerozdělila.

Tím skončila pomalu dvoustletá historie jedno z nejbohatších a nejvlivnějších rodů české historie.

## **Seznam zkratek**

ANM Archiv Národního muzea

AUC - PH Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et historica

ČČH Český časopis historický

ČDK Česká dvorská kancelář

DZV Desky zemské větší

MZA Moravský zemský archiv

NA Národní archiv

SOA Státní oblastní archiv

SOkA Státní okresní archiv

## Seznam pramenů a literatury

### Prameny nevydané

Archiv Národního muzea, Genealogická sbírka „H“, Trčkové z Lípy

Moravský zemský archiv v Brně, A 12 Akta šlechtická, kart. 79, sign. 16

Moravský zemský archiv v Brně, A 7 Přiznávací berní listy, kart. 4

Moravský zemský archiv, A1 v Brně, A1 Stavovské listiny, inv. č. 359

Národní archiv Praha, ČDK, kart.786, inv. č. 1007, sign. IV P1

Národní archiv Praha, České gubernium - guberniální listiny, inv. č. 2131

Národní archiv Praha, DZV 144, M. 8 – 15b

Národní archiv Praha, Úřad desk zemských - listiny (1351-1831), inv. č. 220, kniha č. 15

Státní oblastní archiv v Třeboni, Cizí rody – Listiny 1286-1826, kart. 27, inv. č. 443, sign. z Lípy 2

Státní oblastní archiv v Třeboni, Cizí rody – Listiny 1286-1826, kart. 27, inv. č. 490, sign. z Lípy 3

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Opočno, Důchodní účet, r. 1622, Hornigova signatura 8 2 2

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Opočno, Hornigova manipulace, sign. 26 1, Urbář 1581-1587

Státní oblastní archiv v Zámrsku, Velkostatek Opočno, Hornigova manipulace, sign. 26 2 2, Urbář 1598, Hornigova signatura 26 2 2

Státní okresní archiv Havlíčkův Brod, Archiv města Havlíčkův Brod, LII/143

Státní okresní archiv Havlíčkův Brod, Archiv města Havlíčkův Brod, LI/24

Státní okresní archiv Havlíčkův Brod, Archiv města Havlíčkův Brod, LI/25

Státní okresní archiv Havlíčkův Brod, Archiv města Světlá nad Sázavou, L-I/8

Státní okresní archiv Havlíčkův Brod, Archiv města Světlá nad Sázavou, L-I/1

Státní okresní archiv Havlíčkův Brod, Archiv města Světlá nad Sázavou, L-I/4

Státní okresní archiv Havlíčkův Brod, Archiv obce Lipnice nad Sázavou, LI/3

### Prameny vydané

KALOUSEK, Josef, *Archiv český. Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích*, XVIII, Praha 1900

- KALOUSEK, Josef, *Archiv český. Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích*, X, Praha 1890
- KALOUSEK, Josef, *Archiv český. Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích*, XII, Praha 1905
- KALOUSEK, Josef, *Archiv český. Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích*, VII, Praha 1887
- KOLDINSKÁ, Marie - MAŤA, Petr (edd.), *Deník rudolfinského dvořana. Adam ml. z Valdštejna 1602- 1633*, Praha 1997
- PALACKÝ, František, *Archiv český. Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích*, I, Praha 1840
- PALACKÝ, František, *Archiv český. Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích*, V, Praha 1862
- PALACKÝ, František, *Archiv český. Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích*, VI, Praha 1872
- PÁNEK, Jaroslav (ed.), *Václav Březan, Životy posledních Rožmberků I-II*, Praha 1985
- PORÁK, Jaroslav – KAŠPAR, Jaroslav (edd.), *Ze starých letopisů českých*, Praha 1980
- SEDLÁČEK, August, *Zbytky register králů římských a českých z let 1361-1480*, Praha 1914
- SEIDLER, Karl, *Kronika města Světlé od roku 1207-1886*, Světlá nad Sázavou 1887
- VAVROUŠKOVÁ Anna, *Desky zemské království českého. Řada 1. Kvaterny trhové. Svazek 2. Kvatern trhový běžný červený od léta 1542 - 1543 (Desky zemské větší 4)*, Praha 1935

## **Literatura**

- BECKOVSKÝ, Jan, František, *Poselkyně starých příběhův českých*, Díl 1., Staré město pražské 1700
- BÍLEK, Tomáš, Václav, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*, II, Praha 1883
- BLÁHOVÁ, Marie, *Historická chronologie*, Praha, 2001
- BURDOVÁ, Pavla, *Desky zemské království Českého*, Praha 1990
- ČECHURA, Jaroslav, *České země v letech 1437–1526, II. díl: Jagellonci na českém trůně*, Praha 2012
- ČECHURA, Jaroslav, *Zimní král: aneb české dobrodružství Fridricha Falckého*, Praha 2004

- ČORNEJ, Petr, *Lipanská křižovatka: příčiny, průběh a historický význam jedné bitvy*, Praha 1992
- ČORNEJ, Petr, *Velké dějiny zemí koruny české, sv. VI. (1402 – 1437)*, Praha 2000
- ČORNEJOVÁ, Ivana – MIKULEC, Jiří – VLNAS, Vít, *Velké dějiny zemí Koruny české VIII. 1618-1683*, Praha 2008
- DOBIÁŠ, Josef, *Dějiny královského města Pelhřimova a jeho okolí II.*, Pelhřimov 1936
- DOBIÁŠ, Josef, *Usilování arcibiskupův pražských o znovuzískání panství někdy Řečického*, ČČH 25, 1919, s. 63 - 66
- DVOŘÁKOVÁ Lenka, *Trčkové z Lípy na přelomu 15. a 16. století, AUC-PH I*, Praha, 1976, s. 113-135
- FLESAR, Antonín, *Popis historicko - archeologicko - statistický okresu Opočenského*, Hradec Králové 1895
- FRANCEK, Jindřich, *Zločin a sex v českých dějinách*, Praha 2000
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan, *Dějiny správy v českých zemích. Od počátků státu po současnost*, Praha 2005
- CHALINE, Olivier, *Bílá hora*, Praha 2013
- JANÁČEK, Josef, *České dějiny. Doba předbělohorská 1526 - 1547, I*, Praha 1971
- JANÁČEK, Josef, *Valdštejn a jeho doba*, Praha 1978
- JANÁČEK, Josef, *Valdštejnova smrt*, Praha 1974
- KAVKA, František, *Bílá hora a české dějiny*, Praha 1962
- KOŘÍNEK, František, *Hrad Lipnice. Paměti dějepisné a průvodce po hradě*, Lipnice nad Sázavou 1900
- KRÁL, Pavel, *Mezi životem a smrtí. Testamenty české šlechty v letech 1550 - 1650*, České Budějovice 2002 (= Monographia historica 2)
- KRATOCHVÍL, Karel – HOLUB, Pavel, *Kniha o koupi pelhřimovského statku*, Pelhřimov 2017
- MACEK, Josef, *Jagellonský věk v českých zemích (1471-1526). 1. Hospodářská základna a královská moc*, Praha 1992
- MALÝ, Karel, *Dějiny státu a práva v Československu do r. 1918*, Praha 1988
- MARTÍNEK, Zdeněk, *Pelhřimov*, Praha 2014
- Ottův slovník naučný I – XXVIII*
- PÁNEK, Jaroslav, *Výprava české šlechty do Itálie v letech 1551-1552*, Praha 1978
- PEKAŘ, Josef, *Dějiny valdštejnského spiknutí (1630-1634)*, Praha 2008
- PETRÁŇ, Josef, *Staroměstská exekuce*, Praha 2004

- PÍSKAČ, František, *Dějiny hradu Velíše a panství Šlikovského*, Jičín 1898
- POLIŠENSKÝ, Josef, *Třicetiletá válka a evropské krize XVII. století*, Praha 1970
- PROFOUS, Antonín, *Místní jména v Čechách - Jejich vznik, původ, význam a změny*, Praha 1951
- REZEK, Antonín, *Dějiny Saského vpádu do Čech (1631-1632) a návrat emigrace*. Praha 1889
- RYANTOVÁ, Marie, *Polyxena z Lobkovic, Obdivovaná i nenáviděná první dáma království*, Praha 2016
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého II. Hradecko*, Praha 1883
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého V. Podkrkonoší*, Praha 1877
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého XII. Čáslavsko*, Praha 1900
- SEDLÁČEK, August, *Místopisný slovník království Českého*, Praha 1909
- SLAVÍK, Jiří – ŠŮLA, Jaroslav, *Po místech posledního odpočinku některých členů šlechtického rodu Trčků z Lípy*, in: *Panorama z přírody, historie a současnosti Orlických hor a podhůří* 22, 2014, s. 33–39
- SLAVÍK, Jiří, *K pohřebišťům Trčků z Lípy – Adam Erdman Trčka z Lípy*, in: *Panorama z přírody, historie a současnosti Orlických hor a podhůří* 23, 2015, s. 79 – 82
- ŠEBÁNEK, Jindřich – FIALA, Zdeněk – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, *Česká diplomatika do r. 1848*, Praha 1971
- ŠMAHEL, František, *Basilejská kompaktáta: příběh deseti listin*, Praha 2011
- ŠŮLA Jaroslav, *Dva kšafy Jana Rudolfa Trčky z Lípy*, *Stopami dějin Náchodska* 5, 1999, s. 159–169
- TOMEK, Václav, Vladivoj, *Po troskách české slávy: hrady, zámky a tvrze české, jich založení, dějiny, pověsti a poklady umělecké I. díl*, Praha 1913
- VYBÍRAL, Zdeněk, *Bitva u Moháče. Krvavá porážka uherského a českého krále Ludvíka Jagellonského v boji s Osmany 29. srpna 1526*, Praha 2008
- WIRTH, Zdeněk – MACHÁT, František, *Soupis památek, 34. Politický okres náchodský*, Praha 1910

## **Internetové zdroje**

Desky zemské větší, <http://www.badatelna.eu/fond/181560/zakladni-informace/>  
(poslední aktualizace 16. 12. 2017)

Brněnské a Olomoucké desky zemské, <https://www.mza.cz/zemske-desky-na-webu>  
(poslední aktualizace 22. 5. 2020)

Mapy, [www.mapy.cz](http://www.mapy.cz) (poslední aktualizace 31. 5. 2013)



## Seznam příloh

Obr. 1: Rodokmen Trčků Z Lípy (sestaveno autorkou)

Obr. 2: Mikuláš Trčka z Lípy kupuje zvon od Jana z Rušinova a z Lichtenburka za 300 zlatých uherských, který následně prodal Listina, 30. ledna 1453, pečeť utržena (foto autora, SOkA Havlíkův Brod, Archiv města Havlíčkův Brod, LIII/143)

Obr. 3: Listina osvobozující světelské poddané od obecních povinností, platů a robot, 12. prosince, 1633, přivěšená pečeť Jana Rudolfa Trčky z Lípy (foto autorka, SOkA Havlíčkův Brod, Archiv města Světlá nad Sázavou, L-1/8)

Tab. 1: Tabulka koupených nejdůležitějších majetků Trčků z Lípy (sestaveno autorkou)

Mapa 1: Nejdůležitější získané statky za Mikuláše I. Trčky z Lípy: Náchod, Nové Město nad Metují, Adršpach (sestaveno autorkou)

Mapa 2: Nejdůležitější získané statky za Mikuláše I. Trčky z Lípy: Trhový Štěpánov, Křivsoudov, Leština, Světlá, Brod, Lipnice, Golčův Jeníkov, Řečice, Pelhřimov, Habry, Želiv, Vlašim (sestaveno autorkou)

Mapa 3: Nejdůležitější získané statky za Buriana I. Trčky z Lípy: Polná, Přibyslav, Ronov, Pohled (sestaveno autorkou)

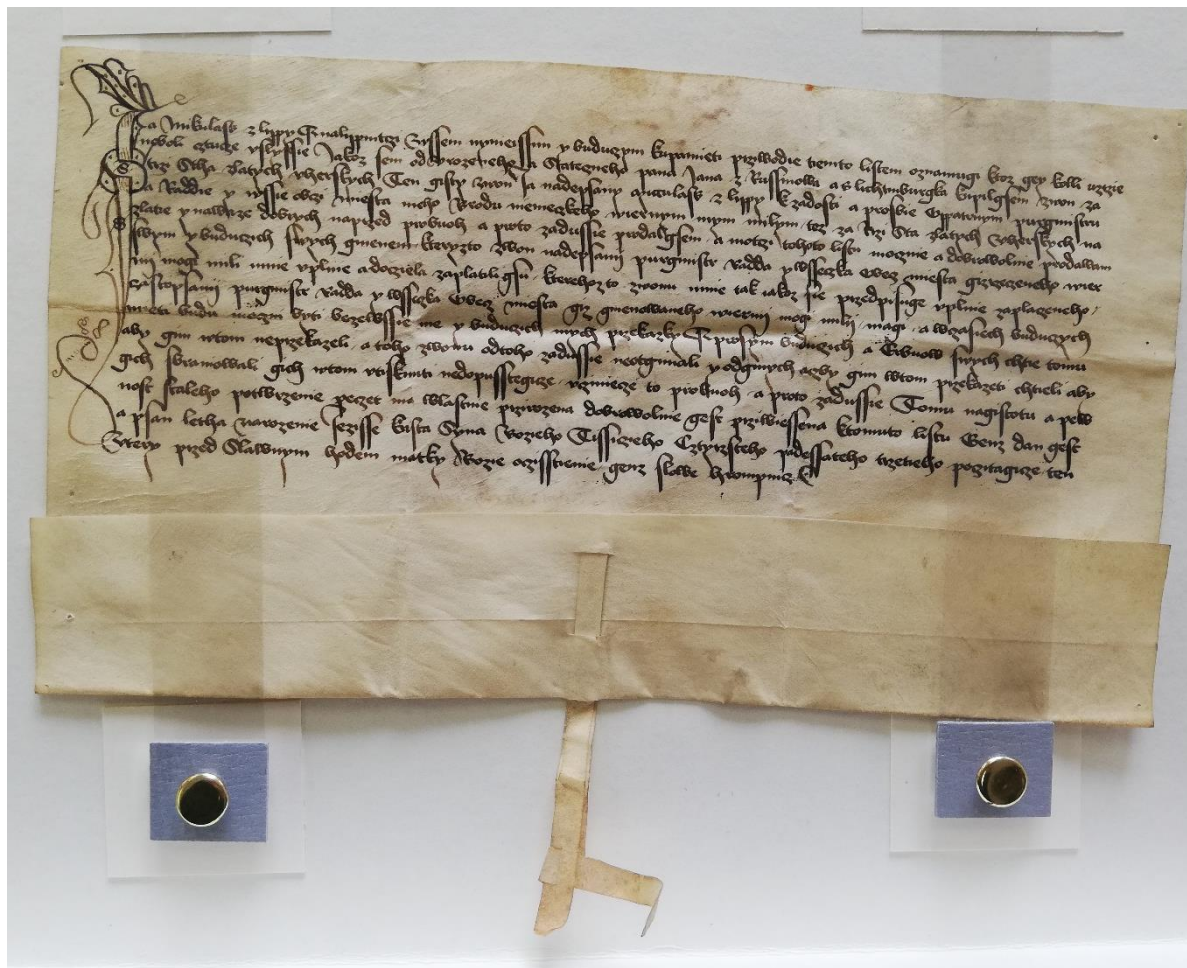
Mapa 4: Nejdůležitější získané za Mikuláše II. Trčky z Lípy: Veliš, Jičín (sestaveno autorkou)

Mapa 5: Nejdůležitější získané za Mikuláše III. Trčky z Lípy: Lichtenburk, Oheb, Opočno, Veselice, Šestajovice, Smiřice, Chotěboř, Polná, Přibyslav, Ronov (sestaveno autorkou)

Mapa 6: Nejdůležitější získané statky za Buriana III. Trčky z Lípy: Ledec nad Sázavou (sestaveno autorkou)



Obr. 2: Mikuláš Trčka z Lípy kupuje zvon od Jana z Rušinova a z Lichtenburka za 300 zlatých uherských, který následně prodal Listina, 30. ledna 1453, pečeť utržena (foto autora, SOkA Havlíkův Brod, Archiv města Havlíčkův Brod, LIII/143)



Obr. 3: Listina osvobodující světelské poddané od obecních povinností, platů a robot, 12. prosince, 1633, přivěšená pečeť Jana Rudolfa Trčky z Lípy (foto autorka, SOkA Havlíčkův Brod, Archiv města Světlá nad Sázavou, L-1/8)



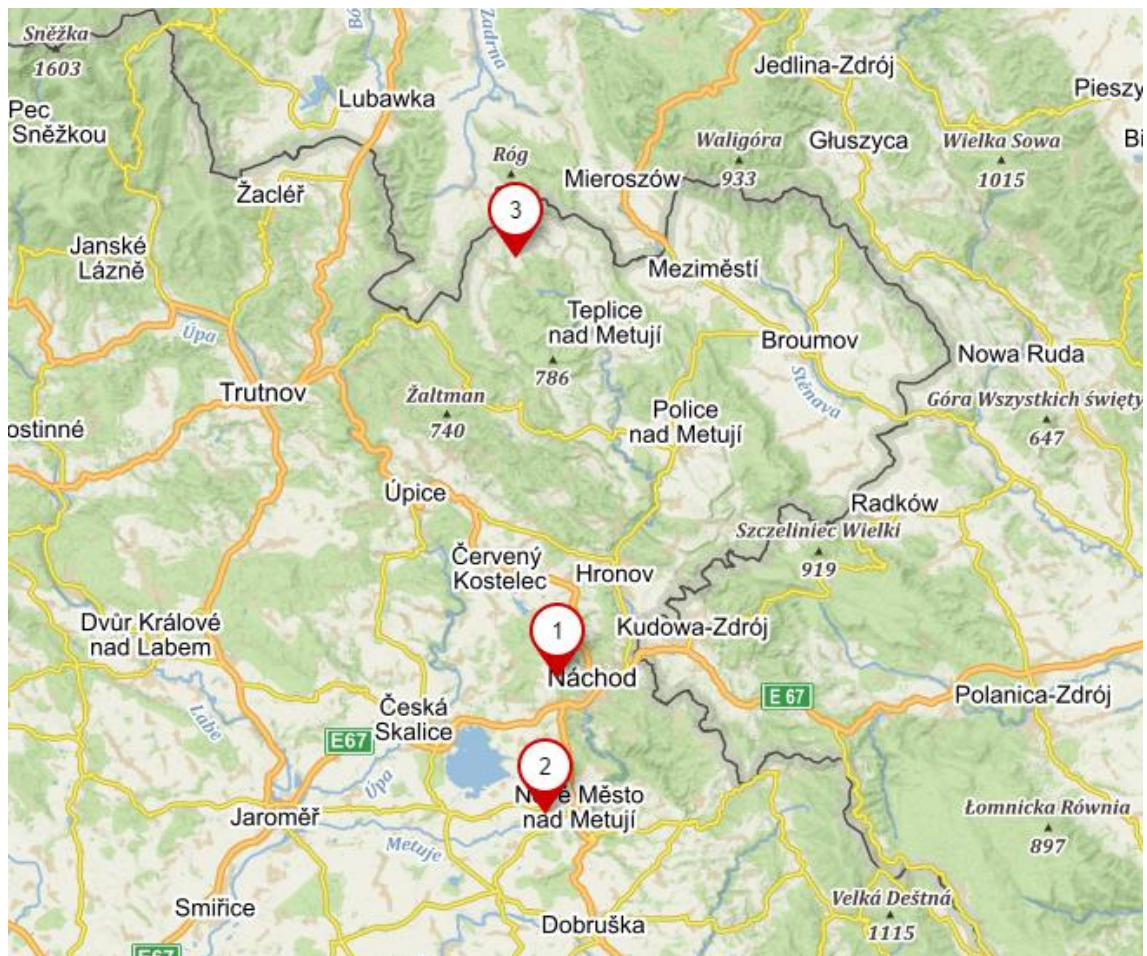
Tab. 1: Tabulka koupených nejdůležitějších majetků Trčků z Lípy (sestaveno autorkou)

1427	Mikuláš I. Trčka z Lípy s Janem Holým z Nemošic	Hrad Náchod a Homole nad Dušníky
1428	Mikuláš I. Trčka z Lípy	Dům v Kutné Hoře
Okolo 1429	Mikuláš I. Trčka z Lípy	21 vsí kapituly vyšehradské, klášter sv. Prokopa v Sázavě, Štěpánov, Křivsoudov, Zahrádka, Mnichovice, Dobrnice, Leština
1429	Mikuláš I. Trčka z Lípy	Světlá nad Sázavou
1436	Mikuláš I. Trčka z Lípy	Německý Brod, Polná, Lipnice nad Sázavou
1436	Mikuláš I. Trčka z Lípy	Hněvkovice, Kynice, Zahájí, Chotěměřice, Budeč, Babice, Kojkovice, Vitonín, Volichov, Lhota, Příbyně, Rapotice, Chýška, Zahradčice, Přiseka, Snět, Syrov, Keblov, Javorník, Chlum, Hulice, Nesměřice, Budčice, Bělci, Golčův Jeníkov, Jistbice, Dobříkovice, Palčice, Nekvasovice, Tomice, Lhotice, Ježov, Šetějovice, Děkanovice, Děkančičky, Martinice, Vraninec, Blažejovice, Žibřidovice, Dunice, Hořice, Hroznětice, Mnichovice, Dobrynice, Leština
1437	Mikuláš I. Trčka z Lípy	Pelhřimov, Červená Řečice, Habry, Želiv
1442	Mikuláš I. Trčka z Lípy	Vlašim
1468	Burian I. Trčka z Lípy	Polná, Přibyslav, Ronov, Pohled
1488	Mikuláš II. starší Trčka z Lípy	Veliš, Jičín

1489	Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy	Lichtenburk, Oheb
1495	Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy	Opočno, Pohoří, Halín, Veselice, Šestajovice
1496	Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy	Třebechovice, Nepasice, Blešno, Librantice, Jeníkovice, Krňovice, Štěnkov, Lično, Petrovičky, Výrava, Holišovice, Lozice, Bětušovice. Hlohov, Městec, Slavětín, Rohenice, Rychnověk, mlýn v Roztokách
1497	Mikuláš II. starší Trčka z Lípy	Říčany
1498	Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy	Smiřice
1499	Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy	Chtěboř, Vildštejn, Seč
1500	Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy	Kamenice, Rтынě, Králova Lhota, Zdivec, Bukovina, Lajšovka, Vlkov
1502	Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy	Poděbrady, Kolín, Hradištko
1509	Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy	Ruda, Zábřeh, Klášterec
1515	Mikuláš III. mladší Trčka z Lípy	Polná, Přibyslav, Ronov
1524	Mikuláš Velišský a Zdeněk Trčka z Lípy	Kumburk
1527	Zdeněk Trčka z Lípy	Frymburk
1571	Burian III. Trčka z Lípy	Žáky
1573	Jaroslav Trčka z Lípy	Hamrštál, Pertoltice
1574	Jaroslav Trčka z Lípy	vesnice okolo Ledče nad Sázavou
1577	Burian III. Trčka z Lípy	Rychnov
1580	Burian III. Trčka z Lípy	Dolní Krupá
1590	Burian III. Trčka z Lípy	Ledeč nad Sázavou

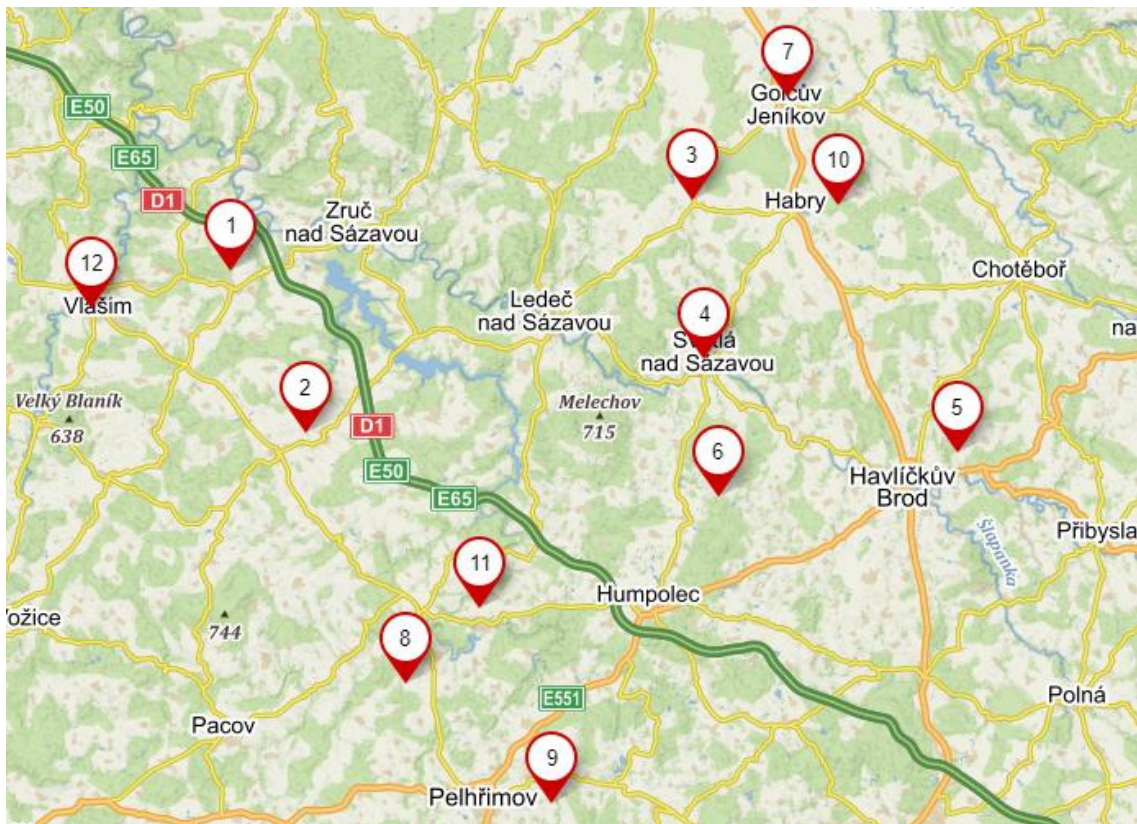
1595	Jan Rudolf Trčka z Lípy	Lipnice nad Sázavou
1596	Jan Rudolf Trčka z Lípy	Dřevěnice
1597	Kryštof Jaroslav Trčka z Lípy	Tošov, Větrný Jeníkov
1601	Jan Rudolf Trčka z Lípy	Ples
1616	Jan Rudolf Trčka z Lípy	Ledeč nad Sázavou, Kopidlno
1620	Jan Rudolf Trčka z Lípy	Vršovice
1621	Marie Magdaléna z Lobkovic	Želiv
1622	Marie Magdaléna z Lobkovic	Krchleby, Žaclěř, vesnice okolo Trutnova
1623	Marie Magdaléna z Lobkovic	Studenec, Smidary, Žireč, Domaslavice, Náchod
1624	Marie Magdaléna z Lobkovic	Nové Město nad Metují, Heřmanice, Vlčkovice, Hradiště, Dubenec, Žiželeves, Adršpach, Mískolezy, Vamberk, Libchava

Mapa 1: Nejdůležitější získané statky za Mikuláše I. Trčky z Lípy: 1. Náchod, 2. Nové Město nad Metují, 3. Adršpach (sestaveno autorkou)

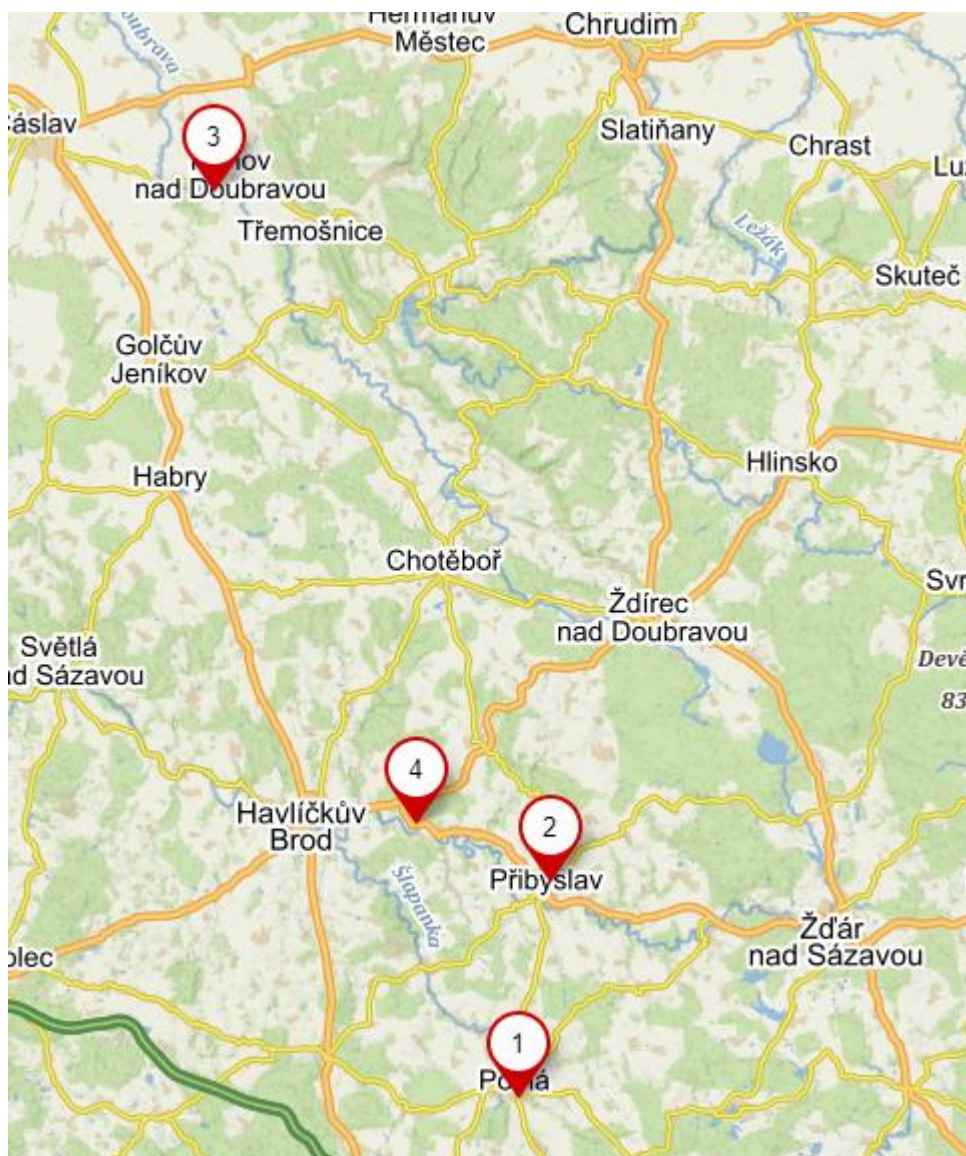




Mapa 2: Nejdůležitější získané statky za Mikuláše I. Trčky z Lípy: 1. Trhový Štěpánov, 2. Křivsoudov, 3. Leština, 4. Světlá, Brod, 5. Lipnice, 6. Golčův Jeníkov, 7. Řečice, 8. Pelhřimov, 9. Habry, 10. Želiv, 11. Vlašim (sestaveno autorkou)



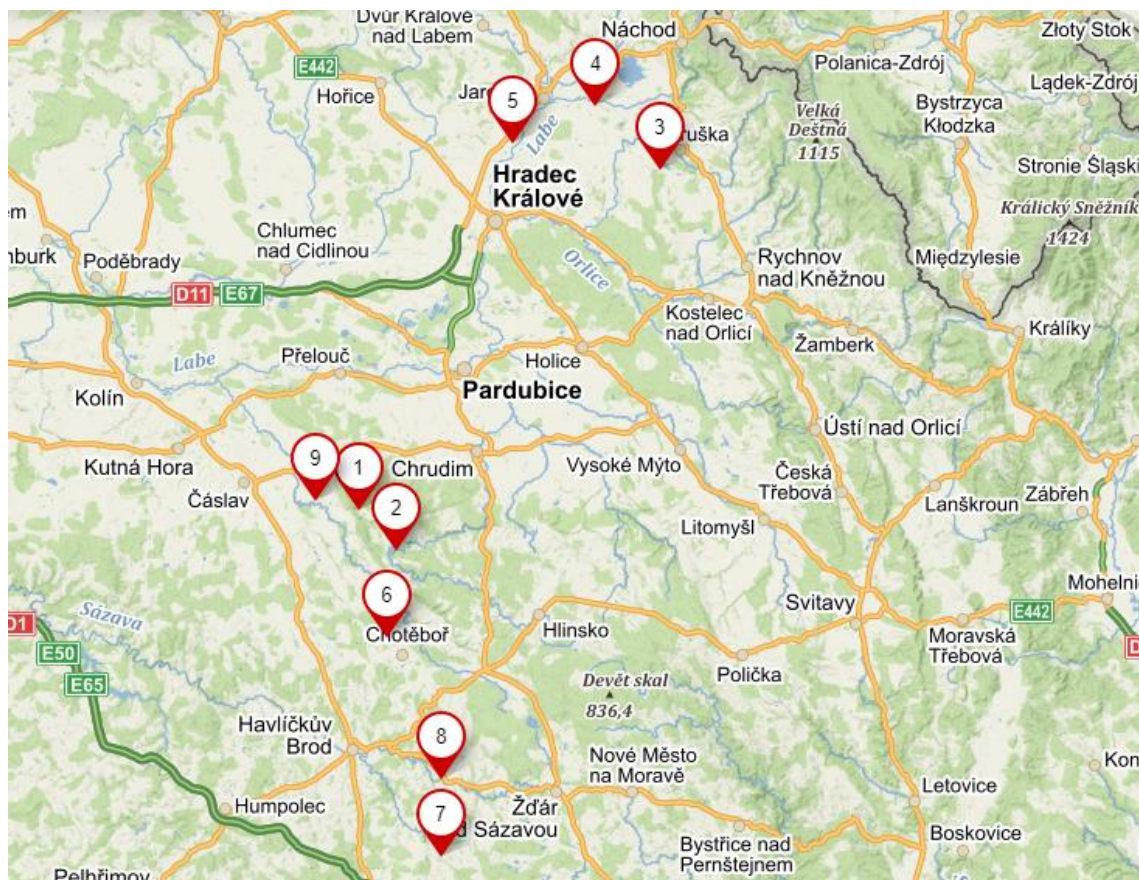
Mapa 3: Nejdůležitější získané statky za Buriana I. Trčky z Lípy: 1. Polná, 2. Přibyslav, 3. Ronov, 4. Pohled (sestaveno autorkou)



Mapa 4: Nejdůležitější získané za Mikuláše II. Trčky z Lípy: 1. Veliš, 2. Jičín  
(sestaveno autorkou)



Mapa 5: Nejdůležitější získané za Mikuláše III. Trčky z Lípy: 1. Lichtenburk, 2. Oheb, 3. Opočno, 4. Veselice, 5. Šestajovice, 6. Smiřice, 7. Chotěboř, 8. Polná, 9. Přibyslav, 10. Ronov (sestaveno autorkou)



Mapa 6: Nejdůležitější získané statky za Buriana III. Trčky z Lípy: 1. Ledeč nad Sázavou (sestavena autorkou)

